Езотерична космология

Рудолф Щайнер

GA 94

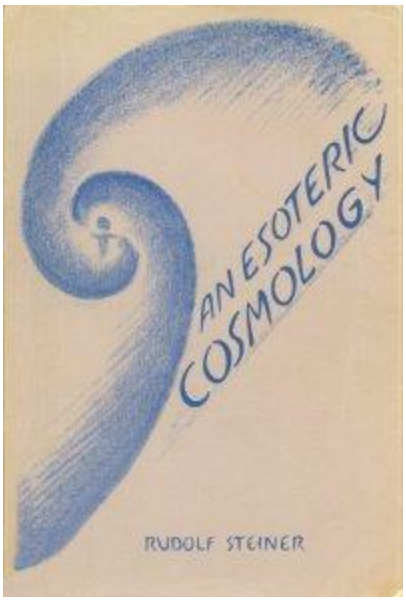

Този том съдържа бележки на Шуре от 18-те лекции, които Щайнер изнася в Париж през 1906 г. Тези бележки представляват единственият известен запис на тези лекции. Щайнер представя обзор на еволюцията на космоса, земята и човечеството по изчерпателен начин, който по-късно той разширява в книгата си „ *Очерк на окултната наука*“ .
Когато тези лекции бяха преведени за първи път на английски и публикувани в *„АНТРОПОСОФИЯ: Тримесечен преглед на духовната наука*“ през 1929 г., лекция 16 „Земетресения, вулкани и волята на човека“ не беше публикувана. Рене Керидо преведе тази 16-та лекция на английски от френски и любезно предостави диаграмата след лекция 16, която показва вътрешността на Земята. Рене Керидо написа и предговора за това препечатано издание.

Предговор

Предговор от Едуар Шуре

I.	Раждането на интелекта и мисията на християнството	25 май
II.	Мисията на манихейството	26 май
III.	Бог, Човек, Природа	27 май
IV.	Инволюция и еволюция	28 май
B.	Йога на Изток и Запад I	29 май
VI.	Йога на Изток и Запад II	30 май

VII.	Окултизмът и Евангелието от Йоан	31 май
VIII.	Християнската мистерия	1 юни
IX.	Астралният свят I	2 юни
X.	Астралният свят II	6 юни
VXI.	Деваханският свят (Небето) I	7 юни
XII.	Деваканският свят (Небето) II	8 юни
XIII.	Логосът и Словото	9 юни
XIV.	Логосът и човекът	10 юни
XV.	Еволюцията на планетите и Земята	11 юни
XVI.	Земетресения, вулкани и човешка воля	12 юни
XVII.	Изкупление и освобождение	13 юни
XVIII.	Апокалипсисът	14 юни

Предговор

Когато тези лекции бяха преведени за първи път на английски и публикувани в *„АНТРОПОСОФИЯ: Тримесечен преглед на духовната наука“* през 1929 г., лекция 16 „Земетресения, вулкани и волята на човека“ не беше публикувана. Рене Керидо преведе тази 16-та лекция на английски от френски и любезно предостави диаграмата след лекция 16, която показва вътрешността на Земята. Рене Керидо написа и предговора за това препечатано издание.

Настоящият цикъл от лекции е изнесен през 1906 г. в Париж, а докладът за него от Едуар Шуре, публикуван за първи път изцяло на английски език, бележи началото на нов етап от живота на Рудолф Щайнер. Придружен от Мари фон Сиверс (по-късно Мари Щайнер), Рудолф Щайнер е поканен от известния френски писател и драматург Едуар Шуре да говори пред група, състояща се предимно от руснаци, в малка вила в покрайнините на Париж. Сред тях са известни писатели като Димитрий Мерейковски, съпругата му Зинаида Хипиус, която сама по себе си е поетеса, и С. Мински. Първоначално е било планирано курсът да се проведе на руска земя, но революцията от 1905 г. прави това невъзможно.

По това време Едуар Шуре (1841 – 1929), мъж на 65 години, е в разцвета на кариерата си. Той е написал повече от дузина големи произведения, включително „ *Великите посветени“* (1889), *„История на немската лирика“, „Сборник с келтски легенди“* , две важни произведения за Рихард Вагнер и редица драми, стремящи се да възвърнат изгубения ритуален елемент на древните мистерии на сцената. Той се чувства силно привлечен не само от композитора Рихард Вагнер, но и от човека като него. Срещал се е с маестрото три пъти и е присъствал в Мюнхен на драматичното откриване на *„Тристан и Изолда“* .

Интересът на Шуре към окултното е дълбок. Той е написал *„Великите посветени* “ (1889) в резултат на дълбоката си връзка в продължение на много години с Маргарита Албана-Мигнати, която продължава да го вдъхновява дори след смъртта ѝ. Рудолф Щайнер често е споменавал важността на тази книга и въпреки че е написана десет години преди края на Кали-Юга (Ерата на мрака), той говори за това произведение като за вестител на новата Епоха на Светлината, когато човешките същества отново ще търсят духовната си връзка с великите посветени от миналото.

Известно време преди първата си среща в Париж, Мари фон Зиверс и Шуре са си кореспондирали. Необичайно стечение на обстоятелствата води до факта, че косвено именно Шуре е довел до срещата между Мари фон Зиверс и Рудолф Щайнер, която ще се окаже толкова плодотворна за растежа на антропософското движение. Неспособен да отговори на конкретен въпрос, свързан с окултното, Шуре съветва младата Мари фон Зиверс да се обърне към Рудолф Щайнер в Берлин.

Малко по-късно Мари фон Зиверс пише толкова ентусиазирано на Шуре (на отличен френски) за срещата си, че и той пожелава да се запознае лично с Щайнер. Това ще се случи шест години по-късно в Париж по повод тези лекции. Разпознаването сигурно е било незабавно. Шуре, двадесет години по-възрастен от Щайнер, не се уморява да разказва за тази значима среща: за първи път се чувства в присъствието на посветен. „Ето истински Учител, който ще играе решаваща роля в живота ви.“

Шуре разпознава Щайнер като човек, който е напълно вписан в днешния свят, но същевременно може да съзерцава с ясно съзнание безграничните простори на свръхсетивното. Между двамата мъже бързо се развива топло приятелство: ваканции, прекарани заедно в Бар (1906–1907) в лятната къща на Шуре в Елзас; дълги разходки из Одилиенберг и активна кореспонденция (най-вече от страна на Мари Щайнер, която превежда няколко от драмите на Шуре на немски). Съдържанието на редица интимни разговори е записано от Рудолф Щайнер в „Документът на Бар“.[1]*През 1907 г. „Свещената драма на Елевзина“* от Шуре е поставена под диригентството на Рудолф Щайнер на големия Мюнхенски конгрес на Теософското общество. Именно по този повод Рудолф Щайнер заявява, че отсега нататък изкуството и окултизмът винаги трябва да останат свързани. През 1909 г. е дадено първото представление на драмата на Шуре „ *Децата на Луцифер* “, използвано немски превод на френския текст от Мари Щайнер. По-дълбоката връзка сега става очевидна: Шуре, поетът, келтско-гръцка душа, отдаден на обновяването на древните мистерии и един от първите французи, разпознали импулса на Рихард Вагнер към „Gesamtkunstwerk“ (цялостно ритуално преживяване, обхващащо всички форми на изкуството), сега всеотдайно подкрепя Рудолф Щайнер в големите мюнхенски начинания (1907–1913). Този период е свидетел на раждането на мистериозните драми и първите представления на „Евритмия“. Именно в Мюнхен са били направени планове за построяването на Първия Гьотеанум (Домът на словото), който по-късно е издигнат на хълма Дорнах близо до Базел в Швейцария.

Военните години (1914–1918) донесоха злощастно помрачение на приятелството им поради упорития шовинизъм на Шуре, който въпреки това не попречи на продължаващата му подкрепа на Рихард Вагнер. Но с Рудолф Щайнер той прекъсна връзката си. Няколко години след войната приятелството беше подновено и сигурно е било невероятна гледка да видиш стария, все още здрав, белокос Шуре в оживен разговор с Щайнер, докато се разхождаха напред-назад по терасата на Първия Гьотеанум в Дорнах. Години по-късно Шуре все още щеше да говори за дълбоката си задълженост към Рудолф Щайнер както за личната помощ, която беше получил от него, така и за това, че беше довел новите мистерии до ясен израз в епохата на материализма.

Тези лекции бяха изнесени в рамките на Международния теософски конгрес, проведен в Париж, на който присъстваха делегати от много страни. Самият Рудолф Щайнер отдаваше особено значение на този курс в Париж, където формулира основен възглед за езотеричното християнство, който няколко години по-късно щеше да го отдели радикално от Теософското общество. В 37-ма глава на *Рудолф Щайнер, „Историята на моя живот“* (написана през 1924-25 г. малко преди смъртта му), намираме следния пасаж:[2]

В парижкия цикъл лекции изложих едно разбиране, което изискваше дълъг процес на „узряване“ в съзнанието ми. След като обясних как членовете на човешкото същество – физическото тяло, етерното тяло, като медиатор на житейските явления, и „носителят на егото“ – са общо взето свързани помежду си, съобщих факта, че етерното тяло на мъжа е женско, а етерното тяло на жената е мъжко. Чрез това в Антропософското общество беше хвърлена светлина върху един от основните въпроси на съществуването, който точно по това време беше много обсъждан. Достатъчно е да си спомним книгата на нещастния Вайнингер „Geschlecht und Charakter“ („Секс и характер“) и съвременната поезия.
Но въпросът беше отнесен в дълбините на човешкото същество. Във физическото си тяло човекът е свързан с космоса по съвсем друг начин, отколкото в етерното си тяло. Чрез физическото си тяло човекът стои в силите на земята; чрез етерното си тяло - в силите на външния космос. Мъжкият и женският елемент бяха въведени във връзка с мистериите на космоса.
Това знание беше нещо, принадлежащо към най-дълбоко трогателните вътрешни преживявания на душата ми; защото винаги отново усещах как човек трябва да се доближи до духовното възприятие чрез търпеливо чакане и как, след като е преживял „зрелостта на съзнанието“, трябва да се хване посредством идеи, за да постави възприятието в сферата на човешкото познание.
Може би не е без значение, че именно в Париж, където Тома Аквински е разработил около седем века по-рано своята християнска схоластика, Рудолф Щайнер е провел първия си курс по езотерична християнска космология, подходяща за зората на новата Епоха на Светлината. Бележките на Шуре на френски език за 18-те лекции, публикувани на френски през 1928 г., представляват единствения запис на този курс. Сега те се появяват за първи път в английски превод в тяхната цялост в книжна форма, леснодостъпна за съвременния изучаващ Науката на Духа.

РМ Куеридо

Предговор

През месец май 1906 г. Рудолф Щайнер дойде в Париж с няколко студенти, за да изнесе серия от частни лекции пред тесен кръг приятели. Аз самият никога не го бях виждал и тогава дори не знаех за съществуването му, но бях водил кореспонденция по темата за една от моите драми („ *Децата на Луцифер* “) с неговата приятелка мадмоазел фон Сиверс, която по-късно стана негова съпруга и най-разбиращата му колежка. Именно тя доведе учителя си в дома ми една щастлива сутрин.
Никога няма да забравя необикновеното впечатление, което този човек ми направи, когато влезе в стаята. Докато гледах това слабо, мощно лице, черните мистериозни очи, проблясващи сякаш от неизмерими дълбини, осъзнах, че за първи път в живота си съм лице в лице с един от онези върховни ясновидци, които имат пряко виждане за великото Отвъдно. Интуитивно и поетично бях описал такива ясновидци във *„Великите посветени“* , но никога не се бях надявал да срещна такъв на този свят. Впечатлението беше мигновено, неустоимо – както на неочакваното, така и на вече познатото. Още преди да отвори устни, вътрешен глас ми каза: Ето един истински учител, който ще играе изключително важна роля в живота ти.
Последващите ни отношения щяха да докажат, че това първо впечатление не е илюзия. Програмата на ежедневните лекции, която ми беше предварително съобщена от лектора, предизвика най-жив интерес у мен. Лекциите трябваше да обхванат цялата област на неговата философия, въпреки че беше възможно да се развият само някои важни моменти. Човек би казал, че целта на учителя е била да даде поглед върху общия план от собствената му висота. Неговото пламенно, убедително красноречие, облъчено от неизменна яснота на мисълта, веднага ме порази с две изключителни и необичайни качества. Първо, неговата артистична сила - когато Рудолф Щайнер говореше за явленията и същества на невидимия свят, той сякаш живееше в собствения си дом. С поразителни детайли и с познати думи той разказваше за събития в тези непознати сфери, сякаш говореше за най-обикновени неща. Той не описваше, а всъщност *виждаше* и караше другите да виждат предметите, сцените и космическите перспективи в ясна реалност.
Слушайки го, човек не можеше да се съмнява в силата на астралното му зрение; то беше толкова бистро, колкото физическото зрение, само че много по-проникващо. Отново, друга характеристика, не по-малко забележителна, - този философ-мистик, този мислител-гледач свързваше всички преживявания на душата с неизменните закони на физическата Природа. Тези закони бяха използвани за обяснение и класифициране на свръхфизическите явления, които първоначално се появяват пред гледача в огромно разнообразие и почти объркващо изобилие. След това, чрез чудесен контраудар, тези фини, флуидни явления, произтичащи от космически Сили, групирани в могъща йерархия, започнаха да осветяват градата на материалната Природа. Различните части на Природата бяха свързани помежду си,

свързани с тези космически Сили от висините до дълбините, от дълбините до висините, и от вътрешния свят, където видимото винаги се ражда от утробата на невидимото, се откри гледка към могъщата архитектура на Вселената.
Не си водех бележки от първата лекция, но тя ми направи толкова ярко впечатление, че когато се прибрах, се почувствах подтикнат да я запиша, без да забравя нито едно звено от веригата на тези просветляващи мисли. Бях усвоил лекцията толкова напълно, че не намирах никакво затруднение. Чрез процес на неволна и мигновена трансмутация, немските думи, които се бяха запечатали в паметта ми, се превърнаха във френски. Същото нещо, повтаряно след всяка от осемнадесетте лекции, постепенно се превърна в досие, което пазя като богато и рядко съкровище. Тези лекции, никога не са били стенографирани или ревизирани от Рудолф Щайнер, не съществуват в архивите на неговите публични лекции или в сборника с лекции, дублирани за членовете на Антропософското общество. Следователно те са напълно нередактирани. Редица членове на френската група на обществото изразиха желание да ги публикуват като книга и мадмоазел Риуе, редактор на „ *La Science Spirituelle*“ , любезно предостави страниците на това списание. Откликвам още по-склонно на това желание, защото тези безценни лекции бележат важен етап от мисълта на Рудолф Щайнер – този на спонтанния изблик на неговия гений и първата му кристализация. И освен това, с радост отдавам тази нова почит на учителя, на когото дължа едно от най-големите откровения в живота си.

1. Произходът на езотеричното християнство

Тези лекции дават един вид обобщение на това, което Рудолф Щайнер нарича *Антропософия* . В този предговор не претендирам да дам нещо като резюме на тази обширна и всеобхватна философия. Нейните принципи се съдържат в теогония, космогония и психология, завършени сами по себе си. Тя полага основите на морална философия, изкуство на образованието, наука за естетиката. Учението на този мислител-прозревач се простира във всички области на живота. Неговата всеобхватна визия обхваща цялата история на човечеството и изпълва съвременната наука с духовни концепции, без ни най-малко да я изкривява от нейната точност и девствена яснота. Единствената ми цел тук е да насоча вниманието на читателя си към най-поразително новите глави, защото те ни водят отново към самите корени на тази възвишена мисъл.
По времето, когато изнасяше тези лекции, Рудолф Щайнер все още беше генерален секретар за Германия на Теософското общество, чието седалище се намира в Мадрас. Теософското общество, първоначално основано от Х. П. Блаватска, има за свой настоящ президент г-жа Ани Безант. Въпреки многото пропуски и крайни отклонения, тази теоретична система на ориенталската мисъл, която произхожда от Индия и получава името си *Теософия* от александрийската традиция, служи да

припомни на непосветения Запад двата основни принципа на цялата езотерична традиция: (1) Множеството от прогресивни животи на човешката душа под закона на кармата и (2) Възходящата еволюция на човека под влиянието на духовните сили.
По времето, когато Рудолф Щайнер влиза в Теософското общество – което той си избира за първа област на действие – той вече е напълно владеел доктрината, която дължи на собственото си Посвещение. Тези лекции, изнесени през 1906 г., са доказателство за това.
Съществената разлика между индийската теософия и антропософията се състои във върховната роля, която антропософията приписва на Христос в човешката еволюция, както и във връзката ѝ с розенкройцерската традиция. Това ясно личи в първите две лекции, озаглавени: „ *Раждането на човешкия интелект“* и *„Мисията на манихейството“* . По-ясно от всеки друг окултист, Рудолф Щайнер е видял дълбоката промяна, настъпила в течение на вековете в човешкото тяло и душа и в начина му на възприемане на истината. В древните, предхристиянски времена човекът е бил всеобщо надарен със способността за атавистично ясновидство. В атлантския период той е живял повече в „отвъдния свят“, отколкото в този свят. Ясновидството е била неговата изключителна способност и основен начин на познание, но възприятието му за висшите светове е било объркано и хаотично. Тази способност отслабва и постепенно изчезва в хода на последвалата еволюция; на преден план излизат разумът и простото *наблюдение* на природата. Йога на индийските Риши – източникът на арийската митология и религия – представлява ефективен опит за възвръщане на изгубената сила на ясновидството и същевременно за регулирането ѝ според космическите закони. Но малко преди идването на Христос човечеството е достигнало последния етап на спускане в материята и е преминало през опасна криза. Страстите, произтичащи от животинския етап, отвъд който то вече е преминало, заплашвали да погълнат човека. Самата цивилизация била в опасност. Човешката Психика – освободила се от примитивния мрак чрез дълга борба – заплашвала да се изгуби в упадъка на Гърция и оргиите на Рим.

2. Исус Христос като ос на човешката еволюция. Розенкройцерското посвещение

Тази лекция разглежда опасностите, които наложиха Въплъщението на „Словото, което беше в началото“, Божествения Логос, Който стана човек. Мисията на Исус Христос отдавна е била предсказана в светилищата на Индия, Персия и Халдея, провъзгласена във видението на Възкръсналия Озирис и на „Слънцето в полунощ“ в криптите на древен Египет. Човешката раса е достигнала такава точка на материализация, че спасението е било възможно само чрез проявление на Божествения Дух на физически план. И така Светлината, която дотогава не е

слизала по-далеч от Луната, тази „Светлина на благодатта и истината“, слиза в тъмнината на долните земни сфери, за да се въплъти в човека Исус от Назарет и да стане оста на човешката еволюция.
Могъща революция, промяна с неизмеримо значение се случи във вътрешните планове – такава, която беше предопределена да преобрази целия свят. Резултатът беше пълна промяна в манталитета на човека, чиито два полюса бяха по някакъв начин обърнати. Настъпи разделяне между тези две изключителни способности: чувствителност и интелигентност, интуиция и разум. До този момент интуитивното виждане беше преобладаващо, а разумът играеше второстепенна роля; науката оставаше послушна слугиня на религията. Първичната мъдрост беше комбинация от двете. Завладяването и овладяването на материалния свят сега се превърнаха в цел на човечеството. Разумът надделя и инстинктивното чувство отсега нататък трябваше да живее живота си отделно. От една страна, в аристотеловата мисъл имаше триумф на разума; от друга страна, религиозното чувство достигна своя връх в съзерцанието на живота, смъртта и възкресението на Исус. Науката и религията станаха две отделни сили, а след това – малко след това – съперници и смъртни врагове. В религията Христовият кръст беше достатъчен за спасение. За разлика от това, науката не се задълбочи в провъзгласяването: само онова има реалност, което е преминало през ситото на физическото наблюдение и силогизма. Оттук и дуализмът, който в продължение на две хиляди години е разделял и разкъсвал на две човешкото съзнание. Предимството е било развитието – до крайните им точки – на двата полюса на душата, двете доминиращи способности на интелигентността. Но в наши дни, когато чистият разум е изтръгнал интуицията от науката и прозрението от образованието, нашата материалистична цивилизация е достигнала такова състояние на анархия, че самото ѝ съществуване е застрашено.
От самото начало целта на християнския езотеризъм е била да излекува този дуализъм, да култивира идеи, способни да помирят двете враждуващи сили - религията и науката, интуицията и разума, чието комбинирано познание и действие единствено могат да доведат до истината и да осигурят здравословното развитие на човечеството.
Езотеричната традиция винаги се е характеризирала с два фундаментални принципа. Първо, този за множествеността на прогресивните съществувания на душата и, второ, знание за произхода на злото и средствата, чрез които човек може да стане негов победител. Всички велики учители на езотеричното учение са заповядвали на своите ученици да вървят едновременно по два пътя на Посвещението, за да стигнат по-сигурно до истината: *пътят на мистицизма* или екстатичното съзерцание на духовния свят и *пътят на рационализма* или синтетичното съзерцание на видимата вселена в светлината на архетипните идеи, които произтичат от духовните йерархии, но са постижими от човешкия интелект чрез интуиция, дори когато няма пряко виждане. Мисля, че всеки ще се

заинтересува дълбоко да прочете бележките от осмата лекция на Рудолф Щайнер, където той описва как розенкройцерите са се стремели да се съединят с Христос чрез медитация върху първите четиринадесет стиха от Евангелието според св. Йоан. В последователни видения розенкройцерите преживели отново седемте етапа на Голгота - от *бичуването* и *увенчаването с тръни* , *носенето на кръста* до *мистичната смърт* и *неизразимото възкресение* . Окъпани в океан от любов, те чули ехтящия Логос, „Словото, което беше в началото“, излъчващо духовната Светлина, която прониква в цялата вселена и е Създателят на душите. Космическото значение, придадено на тези спирки на Кръстния път, е дълбоко трогателно и провокиращо размисъл.

3. Вътрешността на Земята и проблемът със злото

Вместо да се спираме на Розенкройцерското посвещение, което разкрива същността на християнството и ни отвежда в сферите на невидимия свят, нека специално насочa вниманието на читателите към 16-та лекция, чиято новост е не по-малко поразителна. Там Рудолф Щайнер ни дава поразителен пример за начина си на съзерцание на видимата Природа, за да проникне до нейната същност. Сякаш материята става прозрачна и скритият Дух внезапно се разкрива.

Силно внушителното заглавие на тази лекция е *„Земетресения, вулкани и волята на човека“* . Специалното значение е, че основната тема е свързана със самите корени на човешката природа.

Мистерията на вътрешността на Земята, основата и етапът на човешката еволюция, е един от многобройните проблеми, които материалистическата наука никога не е успяла да реши. Непрестанните изследвания са били безрезултатни. Много учени мислят за вътрешността на Земята като за магмена маса (която би била способна да разруши земната кора); други си представят, че тя е компактна маса от минерално вещество (което не обяснява нито вулкана, нито земетресението). Земята е живо *същество* като планетите и слънцата, надарено с вътрешен организъм, необходим за нейните функции и роля в Космоса. Рудолф Щайнер вижда строежа на Земята под формата на девет слоя - или по-скоро девет слоя, вградени един в друг. Осемте вътрешни слоя под земната кора представляват, така да се каже, физиологичните органи на нашата планета, от които произлиза нейният живот и от които зависи този живот. Веществото на тези осем вътрешни сфери не прилича на минералната материя, от която е образувана външната кора и - в известен смисъл - кожата на Земята. Елементите, съставляващи тези слоеве, са наполовина течни и наполовина газообразни. Огненият принцип, въздушният огън, подвижен и бременен с живот, резервоар на импулси на волята и причина за вулканични изригвания, е само една от сферите, които са вградени една в друга. Това е четвъртата, броейки от центъра, и петата, броейки от външната минерална кора. Вътрешният огън комуникира с кората по пътища, които са истински

„вентилационни канали“ – оттук и вулканичните изригвания на повърхността на Земята.
Ако хвърлим бегъл поглед върху тази вътрешна структура на Земята, един факт веднага ни прави впечатление. Тя обхваща силите, които са концентрирани в планетата и са работили върху нейното изграждане, чрез последователни метаморфози от мъглявината на Сатурн, през периодите на Старото слънце и Старата луна до сегашното ѝ състояние. Същите тези сили са работили върху структурата на човека и са по-активни от всякога в настоящата епоха. (1) *Егоизмът и Черната магия* съставляват непрозрачния център на Земята, поради причината, че егоизмът, любовта към себе си заради самата него – чието преувеличение и излишък е черната магия – е необходим за развитието на човешката индивидуалност. Фаталните продукти на егоизма са омразата и враждата, представени от следващите два слоя (2) *разделение* и (3) *призмата* , където индивидуалностите се умножават и диференцират, за да се борят помежду си. Може да се каже, че този троичен елемент представлява ядрото на Земята, както е съществувало в мъглявината на периода на Сатурн. Тази основа е незаменима за цялата последваща еволюция на Земята. Тя е „трамплинът“, от който индивидуалността може да се издигне към по-висши светове, ако егоизмът (принципът на злото) бъде победен и трансформиран от висшите сили, идващи от Слънцето и Небесния свод – сили, чийто извор е Божествеността, а създателят – истинската човешка свобода. Периодът, когато Земята все още е била обединена с Луната, е обозначен във вътрешността на Земята чрез съществуването на три други елементарни сфери. (4) *Огненият принцип* , който лежи в основата на импулсите на волята и е причина за вулканични изригвания, когато се проправя път към минералната кора на Земята. (5) Над това се намира нивото на органичния *растителен живот* и отново (6) е още по-високото ниво на *вихъра на животинските сили* , където етерните ембриони на живите същества, предопределени да пълзят, да ходят и да летят, покълват и се ускоряват в лаборатория на непрестанна дейност.
Във втория троичен комплекс от сили, съставляващи вътрешността на Земята, имаме останки от периода, когато Земята все още е била обединена с Луната. В онези времена земната повърхност е била вид пореста субстанция, дом на хибридни същества, полурастения, полумекотели, с гигантски пипала, докато зародишите на земната флора и фауна са се носили в полутечната, полупарна атмосфера. Чудесни думи в книгата Битие се отнасят до този период: „Тъмнина беше над бездната и Дух Божий се носеше над водите.“
Третият троичен елемент от вътрешните органи на Земята представлява нейната действителна форма. Последната метаморфоза се случва по време на отделянето на Луната от Земята и е обозначена с добавянето на два нови елемента, които са, така да се каже, „хуманизирано“ копие на центъра на Земята: (7) *Обърнато съзнание* ,

където всичко се променя в своята противоположност; (8) *Негативен живот* или *смърт* . Всяко живо същество, слизащо в това царство, трябва незабавно да загине. Това е Стикс на гърците, прокълнат от боговете на живота и красотата. (9) Над сферата на смъртта се простира *твърдата минерална* обвивка на Земята, театърът на човечеството.

Трябва да се признае, че това необикновено описание на вътрешната структура на нашата планета не може да бъде потвърдено с никакви средства за наблюдение, възприети от естествената наука. Никой освен ясновидец, притежаващ равна сила, не би могъл да опровергае или потвърди. От друга страна, със сигурност е невъзможно да се отрече, че тази схема на земната структура открива удивителни перспективи за цялата човешка еволюция. Самото ясновидство притежава уникална сила на убеждаване и неговата истинност може до известна степен да бъде демонстрирана чрез ефекти, които се разкриват в човека. Паралелизмът между космическия огън и човешките страсти, тяхната тясна връзка, взаимно действие и реакция, хвърлят поток светлина върху произхода на злото. Много историци са заявили, че големите кризи в историята (войни, революции, социални катаклизми) почти винаги са съпроводени и последвани от земни катаклизми (земетресения, вулканични изригвания). Страстите на хората имат магнитно действие върху вътрешния огън на Земята и този огън, когато се освободи от веригите си, подхранва човешките страсти. По този начин огънят, който е предопределен да създава живот, поражда зло чрез човешката воля.

И все пак Земята, имаща за свое ядро егоизма, който е необходим за развитието на индивидуалността, въпреки това е солидната, неизменна основа, върху която душата може да намери опора, за да се издигне след това към духовните светове, които я приютяват и оформят чрез силата на слънчевия Логос. Злото се превръща в квас на еволюцията, но накрая бива победено от Доброто. Човекът, който е спечелил свободата, държи баланса между съдбата и Провидението от момента, в който може да избира между доброто и злото. Копнежът му по Божественото поражда ентусиазъм. Чрез собствените си усилия той може да се доближи до възвишената истина, царуваща във вселената. Така Сатана-Ариман - демонът на отрицанието и омразата - е повален от гения на безкрайната Любов, излъчваща се в Логоса, Христос. И Луцифер, Духът на интелигентността и красотата, освободен от пребиваването си в долния свят на материята, е на път да полети към своята звезда. И все пак Ариман, неговият ужасен спътник, който е държан под контрол от Христос, се стреми да разкъса веригите му, за да може бягството на Луцифер да бъде спряно.

Антропософията е най-мощното средство в нашата съвременна епоха за възстановяване на нарушената хармония между световете на материята и духа, между науката и религията. Тя е и средство, чрез което може да се установи мир в социалните дела.

Наистина часът е сериозен. Човечеството никога не е било изправено пред толкова голяма опасност. Силите на злото са мобилизирани; не и тези на доброто. Това се доказва от безпрецедентните опустошения на болшевизма, който е безмилостното прилагане на разрушителния материализъм. За борба с тази напаст ще е необходимо събиране на всички духовни сили, с които разполага човечеството. Но е необходим широк и висок идеал. Човек би искал да знае накъде вървят краката му в този свят и в отвъдния свят. Той се нуждае от възвишена цел в едното и от началото на действителното осъзнаване на другото. „Злото може да бъде победено само с висок идеал“, казва Рудолф Щайнер. „Човек без идеал е слаб и безсилен. В живота на човека идеалите играят ролята на пара в двигател – те са движещата сила.“

Знанията, натрупани от Рудолф Щайнер през живота му и по време на четвъртвековния му апостолат, са разпръснати из неговите трудове и многобройни лекции, повечето от които са били докладвани. Особеният интерес, свързан с лекциите от 1906 г., е, че те разкриват гения на този мислител-прозорец в началото на кариерата му и зенита на неговото вдъхновение, в самия момент, когато всеобхватната му мисъл се е разгръщала, напълно въоръжена. Тези, които четат тези бележки, могат да доловят тук-там ехо от силата на живите думи на учителя. Поразителен пример за това ми направи впечатление по време на лекция, която той някога изнесе за *Планетарната еволюция и Духовните йерархии* : „Мислите на боговете не са като мислите на хората. Мислите на хората са образи; мислите на боговете са *живи същества* .“

Откровения като това проблясват в Безкрайността. Те са ехо от далечни места на творческо Слово, призовано от Свети Йоан в началото на неговото Евангелие. Техните вибрации ни вълнуват като Първичния Звук, от който грее светлината – Звукът, чиито хармонии раждат светове.

ЕДУАРД ШЮРЕ

I. Раждането на интелекта и мисията на християнството

Едва напоследък истините на окултизма са били предмет на публични лекции. Преди това тези истини са били разкривани само в тайни общества, на онези, които са преминали през определени степени на посвещение и са се заклели да се подчиняват на законите на Ордена през целия си живот.

Днес човекът навлиза в много критичен период. Окултните истини започват да се разкриват на обществеността. След около двадесет години определен брой от тях вече ще бъдат общоизвестни. Защо е така? Причината е, че човечеството навлиза в нова фаза, която е цел на тази лекция да обясни.

През Средновековието окултните истини са били известни в Розенкройцерското движение. Но винаги когато са излизали наяве, те са били или неразбрани, или изопачени. През осемнадесети век те навлизат във фаза на много дилетантство и шарлатанство, а в началото на деветнадесети век са напълно изместени от физическите науки. Едва в наши дни те започват да се появяват отново и през следващите векове ще играят важна роля в развитието на човечеството. За да разберем това, трябва да погледнем към вековете, предхождащи появата на християнството, и да проследим постигнатия напредък.

Не са необходими някакви много задълбочени познания, за да се осъзнае разликата между човек от предхристиянските времена и човек от днешния. Въпреки че научните му познания са били далеч по-малко, човекът от древността е имал по-дълбоки чувства и интуиции. Той е живял повече в отвъдния свят – който също е възприемал – отколкото в света на сетивата. Имало е хора, които са влизали в пряка и действителна комуникация с астралния и духовния свят. През Средновековието, когато земното съществуване по никакъв начин не е било удобно, човекът все още е живял с глава в небесата.

Вярно е, че средновековните градове са били донякъде примитивни, но те са били далеч по-вярно представяне на вътрешния свят на човека, отколкото днешните градове. Не само катедралите, но и къщите и портиците със своите символи са напомняли на хората за тяхната вяра, за вътрешните им чувства, за стремежите им и за дома на душата им.

Днес ние знаем много, много неща и отношенията между хората са се умножили до безкрай. Но ние живеем в градове, които са като оглушителни фабрики в ужасни Вавилонски върхове, без нищо, което да ни напомня за нашия вътрешен свят. Нашето общуване с този вътрешен свят не е чрез съзерцание, а чрез книги. Преминахме от интуицията към интелектуализма.

За да открием произхода на течението на интелектуализма, трябва да се върнем по-назад от Средновековието. Епохата на зараждането на човешкия интелект, периодът, когато се е случила тази трансформация, се намира около хиляда години

преди християнската ера. Това е епохата на Талес, Питагор, Буда. Тогава за първи път възникват философията и науката, тоест истината, представена на разума под формата на логика. Преди тази епоха истината се е представяла под формата на религия, на откровение, получено от учителите и прието от масите. В наше време истината преминава в индивидуалния интелект и би искала да бъде доказана чрез аргументи, би искала да ѝ бъдат подрязани криле.
Какво се е случило във вътрешната природа на човека, за да оправдае този преход на неговото съзнание от едно ниво на друго, от нивото на интуицията към нивото на логиката?
Тук се докосваме до един от фундаменталните закони на историята – закон, който вече не се признава от съвременната мисъл. Той е следният: *Човечеството еволюира по начин, който позволява на различните елементи и принципи на човешкото същество да се разгръщат и развиват в последователни етапи*. Кои са тези принципи?
Като начало, човекът има общо *физическо тяло* с минералното царство. Целият минерален свят се открива отново в химията на тялото. Той има *етерно тяло* , което, правилно казано, е жизненият принцип в него. Той има това етерно тяло общо с растенията. Този принцип поражда процеса на хранене и силите на растеж и размножаване. Човекът има и астрално *тяло,* в което се разпалват чувства и настроения, силата на насладата и страданието. Той има общо астралното тяло с животните.
Накрая, в човека съществува един принцип, за който не може да се говори като за тяло. Това е неговата най-съкровена същност, която го отличава от всички други същества – минерални, растителни и животински. Това е азът *,* душата, божествената искра. Индусите са говорили за него като *за Манас* ; розенкройцерите – като за „ *Неизразимото* “. Тялото всъщност е само неразделна част от друго тяло, но азът, „азът“ на човека съществува сам по себе си – „Аз съм Аз“. Този принцип е наричан от другите „ти“ или „ти“; той не може да бъде обуркан с нищо друго във вселената. Благодарение на този неизразим, несъобщаем аз, човекът се издига над всички създадени неща на Земята, над животните, всъщност над цялото творение. И само чрез този принцип той може да общува с Безкрайния Аз, с Бога.
Ето защо, в определени моменти, служещият йерофант в древноеврейските светилища казвал на Първосвещеника: Шем-Хам-Форес, което означава: Как е името му (името на Бог)? Хе-Во-Хе, или – с една дума – Йев или Йоф, което означава Бог, Природа, Човек; или отново, неизразимото „Аз“ на човека, което е едновременно човешко и божествено.
Тези принципи на човешкото същество са били заложени в отдалечени епохи от неговия обширен еволюционен цикъл, но те се разгръщат само бавно, един по един.

Специалната мисия на периода, започнал около хиляда години преди християнската ера, е била да развие човешкото Его в интелектуален смисъл. Но над интелектуалния план се намира планът на Духа.
Това е светът на Духа, до който човекът ще достигне през идните векове и към който ще се стреми отсега нататък. Зародишите на това бъдещо развитие са хвърлени в света от Христос и от истинското християнство.
Преди да говорим за този свят на Духа, трябва да разберем една от силите, чрез които човечеството *масово* премина от астралния към интелектуалния план. Това стана по силата на *нов вид брак* . В древността браковете са се сключвали в лоното на едно и също племе или на един и същ клан – което е било само продължение на семейството. Понякога наистина братя и сестри са се женили. По-късно мъжете са търсели съпругите си извън клана, племето, гражданската общност. Любимият ставал непознат, непознат. Любовта – която в миналото е била просто естествена и социална функция – се превръща в лично желание, а бракът – във въпрос на свободен избор. Това е показано в някои гръцки митове, като този за отвличането на Елена и отново в скандинавските и германските митове за Сигурд и Гудрун. Любовта се превръща в приключение, жената – в завоевание отдалеч.
Тази промяна от патриархален брак към свободен брак съответства на новото развитие на интелектуалните способности на човека, на Егото. Настъпва временно затъмнение на астралните способности за виждане и силата за четене директно в астралния и духовния свят – способности, които са включени в обикновената реч под името *вдъхновение*.
Нека сега се обърнем към християнството. Братството на хората и култът към Единия Бог със сигурност са негови характеристики, но те представляват само външния, социалния аспект, а не вътрешната, духовната реалност. Новият, мистериозен и трансцендентален елемент в християнството е, че то създава божествената Любов, силата, която преобразява човека отвътре, квасът, чрез който е възпитан целият свят. Христос дойде да каже: „Ако не оставиш майка си, жена си и собственото си тяло, не можеш да бъдеш Мой ученик“. Това не означава прекратяване на естествените връзки. Любовта се простира отвъд границите на семейството до всички човешки същества и се превръща в животворяща, творческа, преобразяваща сила.
Тази Любов е била фундаменталният принцип на розенкройцерската мисъл, но тя никога не е била разбрана от външния свят. Тя е предопределена да промени самата същност на всяка религия, на всички култове, на цялата наука.
Развитието на човечеството е от несъзнателна духовност (предхристиянска), през интелектуализъм (настоящата епоха), до *съзнателна* духовност, където астралните и интелектуалните способности се обединяват отново и стават динамични чрез силата на Духа на Любовта, божествен и човешки. В този смисъл, теологията ще се стреми да се превърне в теософия.

Какво всъщност е теологията? Познание за Бога, наложено отвън под формата на догма, като вид свръхестествена логика.
А какво е теософия? Познание за Бога, което цъфти като цвете в дълбините на индивидуалната душа. Бог, изчезнал от света, се преражда в дълбините на човешкото сърце. В розенкройцерския смисъл християнството е едновременно най-висшето развитие на индивидуалната свобода и универсалната религия. Съществува общност от свободни души. Тиранията на догмата е заменена от сиянието на божествената Мъдрост, обхващаща интелигентността, любовта и действието. Науката, която произтича от това, не може да се измерва със силата ѝ на абстрактно мислене, а със силата ѝ да довежда душите до разцъфтяване и плододаване.
Това е разликата между „Логия“ и „София“, между науката и божествената Мъдрост, между теологията и теософията.
В този смисъл Христос е центърът на езотеричната еволюция на Запада. Някои съвременни теолози – най-вече в Германия – са се опитали да представят Христос като просто, наивно човешко същество. Това е ужасна грешка. В Него живеят най-възвишеното съзнание, най-дълбоката Мъдрост, както и най-божествената Любов. Без такова съзнание, как би могъл Той да бъде върховно проявление в живота на цялата ни планетарна еволюция? Какво Му е дало тази сила да се издигне толкова високо над собственото Си време? Откъде са дошли трансценденталните качества?

II. Мисията на манихейството

Целта на тази лекция е да разшири и задълбочи казаното в предходната лекция. Разликата между окултните братства преди и след християнството е, че *преди* появата на християнството тяхната главна мисия е била да пазят свещената традиция; *след това* тя е била да формира и моделира бъдещето. Окултната наука не е абстрактна и мъртва, а активна и жива.

Християнският окултизъм произлиза от манихейците, чийто основател, Манес, е живял на Земята триста години след Исус Христос. Същността на манихейското учение е свързана с доктрината за Доброто и Злото. В обичайното мислене Доброто и Злото са две неразделни качества, едното от които – Доброто – трябва да унищожи другото – Злото. За манихейците обаче Злото е неразделна част от космоса, сътрудничещо в неговата еволюция, за да бъде накрая погълнато и преобразено от Доброто. Голямата черта на манихейството е, че той изучава функцията на Злото и страданието в света.

За да разберем развитието на човечеството, то трябва да бъде разгледано в целия му обхват. Само така можем да видим неговия висш идеал. Да вярваме, че идеалът не е необходим за действие, е голяма грешка. Човек без идеали е човек без сила. Функцията на идеала в живота е като тази на парата в двигател. Парата обхваща в малка площ огромно пространство от „кондензирано пространство“ – оттук и огромната ѝ сила на разширяване. Магическата сила на мисълта е от същото естество. Нека тогава се издигнем до мисълта за идеала на човечеството като цяло, водени от нишката на неговата еволюция през епохите на времето.

Системи като тази на Дарвин също търсят тази водеща нишка. Величието на дарвинистката мисъл не се оспорва, но тя не обяснява цялостната еволюция на човека. Тя вижда само по-нисшите, по-нисши елементи. Така е и с всички чисто физически обяснения, които не признават духовната същност на човешкото същество. Теориите за еволюцията, основани изцяло на физически факти, приписват на човека животински произход, защото науката е установила, че при вкаменелия човек липсва чело. Окултизмът, знаейки, че физическият човек е само израз на етерния човек, вижда нещо съвсем различно. В настоящия момент етерното тяло на човека има практически същата форма като физическото му тяло, макар и да се простира малко отвъд него. Но колкото по-назад в историята се връщаме, толкова по-голяма е разликата в размера между етерната глава и физическата глава. Етерната глава се оказва много по-голяма. Особено това е било така в периода на земното развитие, който предхожда нашето. Хората, живеещи по това време, са били атланти. Геолозите наистина започват да откриват следи от древна Атлантида, от минералите и флората на този древен континент, сега потопен под океана, носещ неговото име. Следи от самия човек все още не са открити, но

това е само въпрос на време. Окултните пророчества винаги са предшествали автентичната история.
Фронталната част на човешката глава започва да се развива при европейските раси, последвали тези на Атлантида. Фокусната точка на съзнанието при атлантите се е намирала извън челото, в етерната глава. Днес тя се намира във физическата глава, малко по-високо от носа.
Нифелхайм или *Небелхайм* (земята на мъглите) в германската митология е страната на атлантите. В онази епоха Земята е била по-гореща и все още обгърната от парообразни облаци. Континентът Атлантида е бил унищожен от поредица от потопи, в резултат на които земната атмосфера се е прочистила - тогава и едва тогава се е появило синьото небе, бурята, дъждът, дъгата. Ето защо Библията казва, че когато Ноевият ковчег е спрял, дъгата, „дъгата в облака“, е била нов знак за съюз между Бог и човека.
„Аз-ът“ на арийската раса можеше да бъде осъзнат съзнателно само когато етерното тяло беше централизирано във физическия мозък. Едва тогава човекът можеше да започне да казва: „Аз“. Атлантите говореха за себе си в трето лице. Дарвинизмът е допуснал много грешки по отношение на диференциацията, изразена от расите, действително съществуващи на Земята. Висшите раси не са произлезли от нисшите раси; напротив, последните представляват дегенерацията на висшите раси, които са ги предшествали. Да предположим, че има двама братя - единият от които е красив и интелигентен, другият грозен и глупав. И двамата произлизат от един и същ баща. Какво бихме мислили за човек, който вярва, че интелигентният брат произлиза от глупака? Това е видът грешка, допусната от дарвинизма по отношение на расите. Човекът и животното имат общ произход; животните представляват дегенерация на един общ прародител, чието висше развитие се изразява в човека.
Това не бива да поражда гордост, защото само благодарение на нисшите царства висшите раси са успели да се развият.
Христос измива краката на апостолите. Това е символ на смирението на Посветения пред лицето на по-нисшите от него. Посветеният дължи съществуването си на онези, които не са посветени. Оттук идва и дълбокото смирение на онези, които наистина *знаят* пред лицето на онези, които не знаят. Трагичният аспект на космическата еволюция е, че един клас същества трябва да се унижи, за да може другият да се издигне. В този смисъл можем да оценим красотата на думите на Парацелз: „Наблюдавах всички същества – камъни, растения, животни – и те ми се струват само разпръснати букви, като човекът е словото, живо и цялостно.“
Животните са кристализирани страсти. В хода на човешката и животинската еволюция низшето произлиза от висшето. Противоречията в човека, начинът, по който елементите се смесват в него, съставляват неговата *карма* или съдба. Точно както човекът се е откъснал от животното, така ще се откъсне и от злото. Но никога досега не е преминал през криза, толкова тежка, колкото тази на сегашната епоха.

Злото и доброто все още са в човека, точно както в миналото животните са били в него. Целта на манихейството е да възвиси хората, за да бъдат изкупители.
Господарят трябва да бъде слуга на всички.
Истинският морал произтича от разбирането на могъщите закони на вселената.

III. Бог, човек, природа

Един от фундаменталните принципи на окултизма, основан на закона за аналогиите, е, че Природата може да ни разкрие какво се случва в нашето собствено същество. Поразителен и типичен пример за този закон, но такъв, който е напълно игнориран от ортодоксалната наука, е даден във „ *Философският камък“* , известен на розенкройцерите. В немско списание, публикувано в края на осемнадесети век, откриваме споменаване на този Философски камък. Говори се за него като за нещо съвсем реално и авторът казва: „Всеки се докосва често до него, въпреки че не го знае.“ Това е буквално вярно.

За да разберем тази мистерия, трябва да проникнем в лабораторията на Природата дори по-дълбоко, отколкото е навик на съвременната наука.

Целият свят знае, че човек вдишва кислород и издишва въглеродна киселина. В йога това има както физическо, така и духовно значение. Човек не може да вдишва въглеродна киселина с цел подхранване на съществото си. Той би умрял, докато въглеродната киселина поддържа растенията живи. Растенията осигуряват на човека кислорода, който му дава живот; те обновяват въздуха и го правят годен за дишане. От друга страна, човекът и животните осигуряват на растенията въглеродна киселина, с която те от своя страна се подхранват. Какво прави растението с въглеродната киселина, която абсорбира? То изгражда собственото си тяло. Знаем, че трупът на растението са въглища. Въглищата по този начин са кристализирана въглеродна киселина.

Червената кръв в човека трябва да се освежава и обновява с кислород, защото въглеродната киселина не може да се използва за изграждане на тялото. Упражненията на йога са тренировка, която позволява на човека да превърне червената кръв в културист. В този смисъл йогинът работи върху тялото си посредством кръвта си, точно както растението работи с въглеродната киселина. Така виждаме, че силата на трансмутацията в Природата е представена във въглищата, които са кристализирано растение. Философският камък, в най-общия си смисъл, символизира тази сила на трансмутацията.

Законът за регресията, както и законът за възнесението, е валиден за всички същества. Минералите са растения, които са дегенерирали; растенията са остатъци от животинския живот; животните и човекът (неговото физическо тяло) имат общ прародител. Човекът се е възнесъл, животното е слязло. Духовната част на човека произлиза от боговете. В този смисъл човекът е Бог, който е дегенерирал, и думите на Ламартин са буквално верни: „Човекът е паднал бог, който помни небесата.“

Имало е епоха, когато целият живот на Земята е бил полу-растителен и полу-животински. Самата Земя е била, така да се каже, едно велико животинско същество. Цялата ѝ повърхност е била една маса от торфена „трева“ с гигантска

гора, растяща от нея. Това е епохата, когато Земята и Луната са били обединени в едно тяло. Луната представлява женския елемент на Земята.
Има същества, чийто прогрес е спрян, които остават на по-нисък етап от еволюцията. *Имелът* , например, е знак за тази древна епоха. Той е остатък от паразитните растителни същества, които някога са живели на Земята като върху растение. Оттук и неговите особени, окултни свойства, известни на друидите, които са говорили за него като за най-свещеното от всички растения. Имелът е остатък от лунната епоха на Земята. Той е паразитен, защото не се е научил, както другите растения, да живее директно върху минерално вещество.
Болестта е нещо като аналогия. Тя е регресия, причинена от паразитните елементи в организма. Друидите и скалдите са знаели за връзката между имела и човека. Отзвук от това има в легендата за Балдур. Бог Балдур е убит от имел, защото имелът е враждебен елемент от предходната епоха – елемент, който вече не е свързан с човека. Другите растения, след като са се адаптирали към следващата епоха, са му се заклели в приятелство.
Когато тази растителна пръст стана минерална, тя придоби, чрез металите, ново свойство – да отразява светлината. Звезда е видима на небето само когато е станала минерална. По този начин има много небесни тела, невидими за физическото човешко око и видими само за ясновидско зрение.
Земята е „минерализирана“, както и физическото тяло на човека. Но характерната черта на човека е, че в него се извършва двойно движение. Като физическо същество човекът е слязъл; като духовно същество той се е възнесъл. Свети Павел е говорил за тази истина, когато е заявил, че има един закон за тялото и друг за Духа. По този начин човекът представлява едновременно край и начало.
Жизненоважната точка, точката на пресичане и промяна във възходящия живот на човека, се намира във времето на разделянето на половете. Имало е епоха, когато двата пола са били обединени в човешкото същество. Дори Дарвин е разпознал това като вероятност. В резултат на разделянето на половете се е родил нов, всеобхватен елемент: елементът на любовта. Привличането на любовта е толкова мощно, толкова мистериозно, че тропическите пеперуди от различни полове, донесени в Европа и след това пуснати във въздуха, ще се върнат обратно и ще се срещнат по средата на пътя.
Съществува известна аналогия между отношенията, установени от човешкия свят с божествения свят и от човешкото царство с животинското царство. Кислородът и въглеродната киселина се вдишват и издишват от човека. Растителното царство издишва кислород; човекът издишва *любов* - от разделянето на половете. Боговете се хранят от това течение на любовта.
Как става така, че животните и човекът издишват любов? Окултистът вижда в днешния човек същество в пълния размах на еволюцията. Човекът е едновременно паднал Бог и Бог в процес на развитие.

Небесното царство се подхранва от излиянието на човешката любов. Древногръцката митология изразява тази реалност, когато говори за нектар и амброзия. Боговете са толкова далеч над човека, че естествената им склонност би била да го подчинят. Но има междинно състояние на съществуване между човека и боговете, точно както имелът е по средата между растението и животното. Той е представен от Луцифер и луциферианския елемент.

Интересът на боговете е елементът на човешката любов, чрез който се поддържа техният живот. Когато Луцифер, във формата на змия, подтиква човека да търси знание, Йехова е гняв. Тук Луцифер се разбира като падналия Бог, който внушава в човека желание за лично познание. Това го противопоставя на Божествената Воля, която го е създала по свой образ.

Розенкройцерската наука обяснява ролята на Луцифер в света. Ще се върнем към това по-късно. Тук само ще си припомним следното изказване на Розенкройцерския орден: „Знай, човече, че през твоето същество тече поток, който се издига, и поток, който се спуска.“

IV. Инволюция и еволюция

Съществува феномен на физическия живот, който никога не е бил обясняван от екзотеричната мисъл – хаотичният живот, свързан със съня и наречен живот на *съня* . Какво е сънят? Това е дейност, оцеляла от праисторически времена. За да го разберем по аналогия, нека разгледаме някои феномени, които вече не принадлежат, собствено казано, на физическия живот – органи, които сега са станали безполезни, рудиментарни организми, от които натуралистът не може да създаде нищо.

Такива са двигателните органи на ухото и окото, които вече не функционират, апендиксът и – по-специално – епифизната жлеза в мозъка, която има формата на малка шишарка. Природоизследователите го обясняват като продукт на дегенерация, като паразитен растеж в мозъка. Това не е правилно. В трайните творения на Природата нищо не е без своята употреба. Епифизната жлеза е оцелял остатък от орган с голямо значение у примитивния човек, орган на възприятие, който е служил едновременно като антена, око и ухо. Този орган е съществувал у човека през неговия рудиментарен период на развитие, във времената, когато полутечната, полупарообразна Земя все още е била съединена с Луната. Човекът се е движил през полутечния, полугазообразен елемент като риба, насочвайки се посредством този орган. Неговите възприятия са били с визионерски, алегоричен характер. Токовете топлина предизвиквали у него впечатление за ослепително червено и за мощен звук. Токовете студ предизвиквали впечатление за нюанси на зелено и синьо, сребристи, вълнообразни звуци.

Ролята, която играеше епифизната жлеза, беше следователно от голямо значение. Но с минерализацията на Земята се появиха и други сетивни органи, а при нас епифизната жлеза няма видима цел.

Нека сега се обърнем към феномена на съня. Сънят е рудиментарна функция на нашия живот – привидно безполезна или безцелна. В действителност той представлява атрофирала функция – функция, която в миналото е давала началото на един много различен начин на възприятие.

Преди Земята да стане метална, тя е била възприемаема само в астрален смисъл. Всички възприятия са относителни; те са просто символични. Централното ядро на истината е неизразимо и божествено. Това е чудесно изразено в думите на Гьоте: „Всички преходни неща са само символи.“

Астралното видение (което все още присъства в съня) е алегорично и символично. Примери за сънища, провокирани от физически и телесни причини:

Студент сънува, че негов другар му нанася удар, след което се води дуел и самият той е ранен. Събужда се и открива, че причината за съня е паднал стол.

Отново някой може да сънува тичащ кон, но звукът всъщност е причинен от тиктакането на часовник.

Телесната природа на човека е в основата на някои сънища, но други са пряко свързани с астралния и духовния свят. Последният клас сънища е произходът на митовете.
Според съвременните учени, митовете са поетични интерпретации на природните явления. Ако обаче изучим някои народни легенди, ще открием, че те са нещо повече от това. Митовете и легендите се основават на астрални видения, които са били изопачени, променени и допълнени от традицията.
Спомнете си славянската легенда за „Жената по пладне“. Ако селяни, работещи на жътва в потискащата лятна жега, легнат да си починат на земята по пладне, вместо да се приберат по домовете си, се появява фигура на жена и им задава редица загадки. Ако спящият може да разреши тези загадки, той е спасен; ако не, жената го убива и го разрязва на две с коса. Легендата продължава, като казва, че този призрак може да бъде прогонен чрез рецитиране на стиховете на „Отче наш“ в обратен ред.
Окултизмът ни учи, че Жената по пладне е астрална фигура, инкуб, който се появява и потиска човека по време на сън. Обърнатата молитва „Отче наш“ показва, че в астралния свят всичко се отразява като в огледало (инверсия). В *„Загадката на Сфинкса“* Лудвиг Лайстнер казва, че произходът на легендата за сфинкса може да се намери сред всички раси. Той също така доказва, че всички легенди са заченати в състояние на висш сън, където се възприемат реалностите, и че сфинксът всъщност е демонична фигура.
Състояние на сънно съзнание или възприятие на реалния свят в астрални символи - това е произходът на всички митове. Митовете описват астралния свят, видян в символични видения.
В хода на историята откриваме, че създаването на митове престава, когато животът на логиката и интелектуалността започне да се развива. Закон, известен на окултизма, е, че с всеки нов етап от еволюцията се появява елемент от миналото. Древни способности, остатъци от минали епохи, които са атрофирали в човешкото същество, действат като ферменти за последващо развитие; те са като маята, която кара тестото да втасва. Настоящата способност на човека да сънува ще породи нов вид зрение, възприятие за астралния и духовния свят. Човекът днес живее само в сетивата и интелекта си, който доразвива това, което сетивата му казват. Интелектът на човека на бъдещето ще се събуди за пълната светлина на съзнанието и той ще живее съзнателно в астралния свят.
Трансът на хипнотизирания субект и на медиума е атавистично явление, свързано с понижено съзнание. Посветеният ясновидец не е неуравновесен визионер; той предварително притежава съзнанието, което ще притежават всички хора в бъдещите епохи; той е стъпил на твърда земя, също толкова здраво, колкото и най-практичният човек; разумът му е също толкова ясен и сигурен, но той вижда в два свята.

Закон на еволюцията е, че определени органи атрофират, за да поемат нови функции. Епифизната жлеза има определена физиологична връзка с лимфната система. В древността тази жлеза е била органът за възприемане на външния свят и все още може да се види близо до върха на главата на новородените бебета, където меката материя напомня за природата на човешкото тяло в древността.
В нашия интелектуален живот сънят играе роля, подобна на тази на епифизната жлеза във физиологията на човешкото тяло.
Защо в еволюцията има низходящ и възходящ процес? Каква е целта на злото? Това са важни въпроси, които никога не са били решени от науката или религията. И все пак целият проблем на образованието зависи от тяхното решение. Не можем да говорим за зло в абсолютен смисъл. Злото наистина играе роля в развитието на съществата и разгръщането на свободата.
Материалистът няма да признае, че мислите, стимулирани в нас от Природата, всъщност вече се съдържат в нейното същество. Той си въобразява, че ние вливаме мислите си в Природата.
Розенкройцерите през Средновековието са имали навика да поставят чаша вода пред неофита и да му казват: „Тази вода нямаше да е в чашата, ако някое същество не я беше поставило там.“ Така е и с идеите, които намираме изразени в Природата. Те трябва да са били внедрени там от божествени Разуми, от служители на Логоса. Мислите, които извличаме от Вселената, всъщност са там. Всичко, което създаваме, се съдържа някъде във Вселената.
Погрешна идея е от страна на някои мистици да омаловажават стойността на физическото тяло. То има също толкова стойност, колкото и астралното тяло; неговата мисия е да стане храм на душата.
Помислете за чудната структура на бедрената кост, на костта, която носи цялото тяло. Нейната конструкция е такава, че максимално количество здравина се произвежда с минимално количество вещество. Никой инженер не би могъл да създаде такава чудна структура. В сравнение с физическото тяло, астралното тяло – седалището на страстите и желанията – е рудиментарно и грубо.
Физическият свят е израз на въплътената мъдрост, божествената мъдрост. Розенкройцерите учели, че в първобитните времена Земята е била Земя на *мъдростта* . Днес можем да я наречем Земя на *любовта* . Мисията на човека е да постигне за несъвършената част от своето същество това, което божествената мъдрост някога е постигнала за физическото му тяло. Той трябва да облагороди астралното си тяло и с него света около себе си.
Всичко, което е влязло в нас *без* нашата съзнателна воля под влиянието на божествената мъдрост – това е Инволюция. Всичко, което трябва да извлечем от себе си *чрез* съзнателна воля – това е Еволюция.
Пирамидите ще загинат през вековете, но идеите, които са ги породили, ще се развиват нататък. Днешната катедрала ще приеме друга форма. Картините на

Рафаел ще се превърнат в прах, но душата на Рафаел и идеите, които неговите творения представляват, ще бъдат живи сили завинаги. Изкуството на днешния ден ще бъде Природата на утрешния ден и ще разцъфне отново в нея. Така Инволюцията се превръща в Еволюция.
Тук имаме пресечната точка между божественото и човешкото, двойната сила, която довежда Бога при човека и издига човека до Бога.

V. Йога на Изток и Запад I

Преди да се впуснем в тази тема, трябва да осъзнаем, че откакто окултизмът е станал популярен, определен клас теософска литература е породил погрешни представи за истинската цел на окултната наука. Твърди се, че целта е унищожаването на тялото чрез аскетизъм и че реалността е илюзия, която трябва да бъде победена, като се прави позоваване на „майя“, за която говори индуистката философия. Това е повече от преувеличение; това е действителна грешка, противоречаща на науката и практиката на окултизма.

Гръцката образност сравнява душата с пчела и това е много по-вярно на фактите. Точно както пчелата излиза от кошера и събира сока на цветята, за да го дестилира и превърне в мед, така и душата излиза от Духа, прониква в реалността и събира своята същност, която след това се връща обратно в Духа.

Окултизмът не презира реалността, а по-скоро се стреми да я разбере и използва. Тялото не е просто одежда, а *инструмент* на Духа. Окултизмът не е наука, която подчинява тялото, а ни учи как да го използваме за по-висши цели. Можем ли да кажем, че разбираме природата на магнита, ако го опишем просто като парче желязо, оформено като подкова? Не, наистина. Но ние *разбираме* , ако кажем: „Магнитът е парче желязо, имащо силата да привлича други парчета желязо.“

Видимата реалност е изцяло пропита с по-дълбока реалност и именно тази по-дълбока реалност душата се опитва да проникне и овладее.

В продължение на хиляди години висшата мъдрост е била пазена в дълбока тайна от Окултни Братства. Човек е трябвало да принадлежи към едно от тези Братства, преди да може да научи дори елементите на окултната наука. За да влезе в Братство, той е трябвало да премине определени тестове и да се закълне, че няма да използва погрешно разкритите му истини. Но условията на цивилизацията, и по-специално на човешкия интелект, са се променили изцяло от шестнадесети век насам и най-вече през последните сто години под влиянието на научните открития. В резултат на науката, определен брой истини, отнасящи се до Природата и сетивния свят – които в древността са били известни само на Посветените – са станали обществена собственост. Знанието, притежавано от науката днес, някога е било в пазачеството на Мистериите. Посветените винаги са знаели това, което всички хора са били предопределени, с времето, да узнаят. Ето защо Посветените са били наричани пророци.

Появата на християнството доведе до голяма промяна в начина на посвещение. Посвещението от времето на Христос Исус не е същото, както преди Неговото идване. Можем да разберем това само като изучаваме природата на човека и седемте основни принципа на неговото същество.

(1) Физическото тяло, видимо за естественото око и познато на науката. Като чисто физическо същество, човекът съответства на минералния свят; той е комбинация от всички физически сили на вселената.
(2) Етерното тяло. Как става възприемаемо? Знаем, че хипнозата предизвиква различно състояние на съзнанието, не само у хипнотизирания, но и у хипнотизатора, който внушава на своя обект каквото пожелае. Той може да го накара да мисли, че столът е кон, или че столът не е там, или пък че няма никой в стая, която е наистина пълна с хора. Посветеният *съзнателно* упражнява сила, чрез която може да заличи от погледа си физическото тяло на човека пред себе си. Тогава на мястото на физическото тяло той вижда не празно пространство, а етерното тяло. Това тяло донякъде прилича на физическото тяло, но е различно. То приема формата на физическото тяло, като се простира леко отвъд него. Етерното тяло е повече или по-малко светещо и флуидно. Вместо органи има течения с различни цветове, като сърцето е истински вихър от сили и течащи течения. Етерното тяло е „етерният двойник“ на материалното тяло.
Човекът го притежава общо с растенията. То не се произвежда от физическото тяло, както биха могли да повярват натуралистите; напротив, етерното тяло е строителят на всеки жив организъм. В растението, както и в човека, то е силата на растежа, ритъма и размножаването.
(3) Астралното тяло няма нито формата на етерното, нито на физическото тяло. То е яйцевидно и се простира отвъд тялото като облак, аура. Астралното тяло може да приеме всички цветове на дъгата, според страстта, която го одухотворява. Всяка страст има свой астрален цвят. Освен това, астралното тяло е, в известен смисъл, синтез на физическото и етерното тяло, поради причината, че етерното тяло винаги има противоположен характер на пола на физическото тяло. Етерното тяло на мъжа е женско; етерното тяло на жената е мъжко. Както при мъжа, така и при жената, астралното тяло е бисексуално. Следователно в този смисъл то е синтез на другите две тела.
(4) Азът – *Манас* на санскрит, *Йоф* на иврит – е интелигентната, рационална душа. Това е неразрушимата индивидуалност, която може да се научи да изгражда другите тела – „неизразимото“, човешкото аз и божественото аз. Съюзът на тези четири елемента е бил почитан от Питагор в знака на *тетраграмата* .
Еволюцията на човека се състои в трансформирането на низшите тела с помощта на самия себе си в одухотворени тела. Физическото тяло е най-древният принцип – следователно и най-съвършеният – на човешкото същество. Задачата на настоящата епоха на човешката еволюция е да трансформира астралното тяло.
В цивилизования човек астралното тяло е разделено на две части – нисша и висша. Нисшата част е все още хаотична и тъмна, висшата е светла, проникната дори сега от силите на Манас – тоест, тя има определен ред и закономерност.

Когато Посветеният е пречистил астралното си тяло от всички животински страсти, когато то е станало изцяло сияйно (първата фаза на Посвещението), той е достигнал етапа на *катарзис* . Едва тогава той може да работи върху етерното си тяло и по този начин да „постави своя печат“ върху физическото тяло. Само по себе си астралното тяло няма пряко влияние върху физическото тяло. Неговите сили трябва да преминават през етерното тяло.
Следователно задачата на ученика е свързана с трансформацията на астралното и етерното тяло, за да постигне накрая пълен и цялостен контрол над физическото тяло. Ето как той става майстор.
Тук се докосваме до един удивителен закон на човешката природа, доказващ, че Аз-ът и *Манас* са централните точки на човешкото развитие. Когато Манас доминира в астралното и етерното тяло, човекът придобива нови способности, а те от своя страна влияят на духовната и божествена форма на човека.
Когато Манас работи върху етерното тяло, се генерират светлина и сила, необходими за духовното съществуване на човека (Будхи). Когато Манас работи върху физическото тяло, се генерират светлина и сила за божествения Дух (Атма) на човека. Следователно еволюцията на човека се свежда до трансформация на по-нисшите тела от висшия *Аз* .
Имаме върховен пример за действието на нисшия аз в един анекдот, разказан от Дарвин. По време на едно от пътуванията си той разговарял с канибал и го попитал чрез преводач дали не изпитва отвращение към яденето на човешка плът. При което дивакът избухнал в смях, казвайки: „Човек трябва да е опитал човешка плът, преди да може да разбере дали е добра за ядене. А ти абсолютно нищо не знаеш за нея!“ Трансформацията на астралното тяло върви ръка за ръка с контрола на чувствата и тяхното пречистване.
Долната част на астралното тяло на човека в нашата епоха е тъмна; горната част е бистра и пълна с цвят. Горната част е преобразена и проникната от Аз-а, но долната част все още не е. Когато човекът е преобразил цялото си астрално тяло, казваме, че го е променил в Манас.
Едва тогава той може да започне да работи върху етерното тяло. Има причина за това. Всичко в астралното тяло е ефимерно. Всичко, което се случва в етерното тяло, оставя незаличима следа, която освен това се отпечатва като печат във физическото тяло.
По-висшите етапи на Посвещението се състоят в контролиране на всички явления, свързани с физическото тяло, в овладяването и контролирането им по желание. Посветеният притежава *Атма* до степента, до която го постигне; той става мъдрец и има власт над Природата.
Разликата между източното и западното посвещение се състои в метода, чрез който учителят довежда ученика до степен, в която е способен да работи върху етерното

си тяло. Тук трябва да вземем предвид различните състояния, в които човек се намира по време на сън и буден живот.
По време на сън астралното тяло е частично освободено от физическото тяло и е в състояние на неактивност, но вегетативната активност на етерното тяло продължава.
При смъртта етерното и астралното тяло са напълно отделени от физическото тяло. В етерното тяло – което е носител на паметта – се съдържа спомен за миналия живот и в момента, в който етерното тяло се освободи, умиращият има пред себе си картина на целия си живот. Освободено от физическото тяло, етерното тяло става много по-чувствително и впечатлително, защото вече не е възпрепятствано от физическата субстанция.
Ориенталското посвещение се състоеше в процес, при който етерното и астралното тяло на неофита бяха изтласкани да напуснат физическото му тяло. Той прекарваше три дни в транс и през това време йерофантът контролираше освободеното му етерно тяло, изливаше в него импулси и го учеше на мъдрост, която оставаше като силно, трайно впечатление.
Когато се събудил от транса, новопосветеният се озовал притежател на тази мъдрост, поради причината, че паметта е присъща на етерното тяло. Мъдростта била окултна доктрина, но носела постоянния и личен печат на йерофанта, който я е предал. За човек, преминал през това Посвещение, се казвало, че е „двойно роден“.
Процесът на *Западно* Посвещение е съвсем различен. Източното Посвещение се извършва, докато човек е в състояние на сън; Западното Посвещение трябва да се постигне в състояние на будност. С други думи, няма разделяне на етерното и физическото тяло. При Западното Посвещение неофитът е свободен; учителят просто играе ролята на будител. Той не се опитва да доминира или да обръща в вярата; той просто разказва какво е видял самият той. И как трябва да слушаме? Има три начина на слушане: да приемаме думите като непогрешим авторитет; да бъдем скептични и да се борим срещу чутото; да обръщаме внимание на казаното без сервилна, сляпа доверчивост и без систематично противопоставяне, като позволяваме на идеите да ни въздействат и наблюдаваме техните ефекти.
Последното е отношението, което ученикът трябва да възприеме към своя учител в Западното Посвещение.
Посветителят знае, че този, който е господар, трябва да бъде и слуга. Не е негова задача да оформя душата на своя ученик по свой образ, а да открие и разреши загадката на тази душа. Учението, дадено от Посветителя, не е догма; то е просто *импулс* за развитие. Всяка истина, която не е едновременно жизнен импулс, е стерилна истина. Ето защо всяка мисъл трябва да бъде изпълнена с елемента на *душата* . Мисълта трябва да бъде пропита с чувство; в противен случай тя няма да премине в царството на душата и ще бъде мъртвородена мисъл.

VI. Йога на Изток и Запад II

Първото нещо, което трябва да осъзнаем, е, че йога не е внезапно, конвулсивно събитие, а процес на постепенна тренировка, вътрешна трансформация. Тя не се състои, както често се предполага, в поредица от външни корекции и аскетични практики. Всичко трябва да си върви по своя път в дълбините на душата.

Често се казва, че първите стъпки на Посвещението са изпълнени с опасности и сериозни опасности. В това има известна доза истина.

Инициацията, или Йога, е раждане на висшата душа, която се крие скрито във всяко човешко същество. Астралното тяло е изправено пред опасности, аналогични на тези, съпътстващи физическото раждане; има мъки, преди божествената душа да излезе от природата на желанията на човека. Разликата е, че раждането на Духа е много по-дълъг процес от това на физическото раждане.

Нека направим друго сравнение. Висшата душа е тясно свързана с животинската душа. Чрез тяхното сливане страстите се смекчават, одухотворяват и доминират според силата на човешкия интелект и воля. Това сливане е от полза за човека, но той плаща за него със загубата на ясновидство. Представете си зелена течност, получена от комбинация от сини и жълти елементи. Ако успеете да ги разделите, жълтото ще се спусне, а синьото ще се издигне на повърхността. Нещо аналогично се случва, когато чрез йога животинската душа се отдели от висшата душа. Последната придобива ясновидско зрение; първата е оставена на произвола на съдбата, ако не е била пречистена от себе *си* , и след това се отдава на своите страсти и желания. Това често се случва при медиумите. „Пазителят на прага“ защитава човека от тази опасност.

Първото условие, необходимо за Посветения, е характерът му да бъде силен и да бъде господар на страстите си. Йога трябва да бъде предшествана от строга дисциплина и постигане на определени качества, първото от които е вътрешно спокойствие. Обикновеният „морал“ не е достатъчен, защото това се отнася само до поведението на човека във външния свят. Йога е свързана с *вътрешния* човек.

Ако се каже, че състраданието е достатъчно, нашият отговор ще бъде: състраданието е добро и необходимо, но няма нищо пряко общо с окултното обучение. Състраданието без мъдрост е слабо и безсилно.

Задачата на окултиста, на истинския Посветен, е да промени посоката на течението на живота си. Действията на човека днес са подтикнати и определени от неговите чувства – тоест, от импулси от външния свят. Действията, определени от пространството и времето, нямат значение. Пространството и времето трябва да бъдат преодоляни.

Как можем да постигнем това?

(1) Контрол на мисълта. Трябва да можем да концентрираме мисълта си върху един обект и да я задържим там.

(2) Контрол на действията. Нашето отношение към всички действия, независимо дали са тривиални или значими, трябва да бъде да ги доминираме, регулираме и държим под контрола на волята. Те трябва да са резултат от *вътрешна* инициатива.
(3) Равновесие на душата. Трябва да има умереност в скръбта и в радостта. Гьоте е казал, че душата, която обича, е до смъртта си еднакво щастлива, еднакво тъжна. Окултистът трябва да понася най-дълбоката радост и най-дълбоката скръб със същото душевно спокойствие.
(4) Оптимизъм – отношението, което търси доброто във всичко. Дори в престъплението и в привидната абсурдност има някакъв елемент на добро. Една персийска легенда разказва, че Христос веднъж минал покрай трупа на куче и че учениците Му се отвърнали от него с отвращение. Но Христос казал: „Вижте! зъбите са красиви."
(5) Увереност. Умът трябва да бъде отворен за всяко ново явление. Никога не трябва да позволяваме преценките ни да бъдат определяни от миналото.
(6) Вътрешно равновесие, което е резултат от тези подготвителни мерки. Тогава човек е узрял за вътрешното обучение на душата. Той е готов да стъпи на пътя.
(7) Медитация. Трябва да можем да се направим слепи и глухи за външния свят и спомените си за него, до степен, в която дори изстрел от оръжие не ни смущава. Това е прелюдията към медитацията. Когато тази вътрешна празнота е създадена, човек е способен да получи подтиците на своето вътрешно същество. Тогава душата трябва да бъде пробудена в самите си дълбини от определени идеи, способни да я тласнат към нейния източник.
В книгата *„Светлина по пътя"* има четири изречения, които могат да се използват в медитация и вътрешна концентрация. Те са много древни и се използват от векове от Посветените. Значението им е дълбоко и многостранно.
„Преди очите да могат да виждат, те трябва да са неспособни да плачат."
„Преди ухото да може да чуе, то трябва да е загубило чувствителността си."
„Преди гласът да може да говори в присъствието на господарите, той трябва да е загубил силата си да наранява."
„Преди душата да може да застане в присъствието на господарите, нозете ѝ трябва да бъдат измити в кръвта на сърцето."
Тези четири изречения имат магическа сила. Но ние трябва да ги съживим в себе си, трябва да ги обичаме, както майка обича детето си.
Този, първият етап от обучението, има силата да развие етерното тяло и по-специално горната му част, която съответства на главата.
След като е тренирала горната част на етерното си тяло, ученикът трябва да започне да контролира системите на дишане и кръвообращение, белите дробове и сърцето.
В далечни епохи на земната еволюция човекът е живял във водите и е дишал през хриле като риба. Свещената литература посочва времето, когато е започнал да диша небесните въздуси. В Битие се казва: „Бог вдъхна в ноздрите му дъха на

живота“. Ученикът трябва да пречисти и да внесе промени в дихателната си система. Всяко развитие протича от хаос към хармония, от липса на ритъм към ритъм (евритмия). Ритъмът трябва да бъде внесен в инстинктите.
В древността различните степени на Посвещение са били наричани със специфични имена:
Първа степен: Гарванът (онзи, който остава на прага). Гарванът се появява във всички митологии. В *Еда* той шепне в ухото на Вотан какво вижда отдалеч.
Втора степен: скритият учен или окултистът.
Трета степен: Воинът (борба и раздори).
Четвърта степен:
Посветеният носи името на своя народ – той е „персиец“ или „гърк“, защото душата му е пораснала до степен, в която включва душата на неговия народ.
Шеста степен: Посветеният е Слънчев Герой или Слънчев Пратеник, защото неговият напредък е толкова хармоничен и ритмичен, колкото този на Слънцето. Слънцето представлява животворящото движение и ритъм на планетарната система.
Легендата за Икар е легенда за Посвещението. Икар се е опитал да достигне Слънчевата сфера преждевременно, без адекватна подготовка, и е низвергнат.
Седма степен: Посветеният е „Баща“, защото има силата да прави ученици от хората и да бъде защитник на всички; той е Бащата на новото същество, „двойно роденият“ във възкръсналата душа.
Новият ритъм на дишане предизвиква промяна в кръвта. Човек се пречиства до степен, в която е способен сам да генерира кръв без помощта на растителна храна.
Продължителната медитация променя природата на кръвта. Човек започва да издишва по-малко въглерод; той задържа известно количество и го използва за изграждане на тялото си. Въздухът, който издишва, е *чист* . Той постепенно става способен да живее от силите, съдържащи се в собствения му дъх. Той осъществява алхимична трансмутация.
Кои са по-висшите етапи на йога?
(1) Посветеният намира спокойствие в душата си. Придобива се астрално виждане – където всичко е символичен образ на реалността. Това астрално виждане, което възниква по време на състояние на сън, е все още непълно.
(2) Сънищата престават да бъдат хаотични. Човек разбира връзката между символиката на сънищата и реалността; той получава контрол над астралния свят. И тогава вътрешната астрална светлина се пробужда в душата, която възприема другите души в тяхното истинско същество.
(3) Установява се непрекъснатост на съзнанието между будното състояние и състоянието на сън. Астралният живот се отразява в сънищата, но в дълбокия сън възникват чисти *звуци* . Душата преживява вътрешните думи, идващи от всички същества, като могъща хармония. Тази хармония е проявление на реалността.

Платон и Питагор я наричат *хармонията на сферите* . Това не е поетична метафора, а реалност, преживявана от душата като вибрация, излъчваща се от душата на света. Гьоте, който е бил посветен между периодите на живота си в Лайпциг и Страсбург, е знаел за хармонията на сферите. Той я е изразил в началото на „Фауст“ с думи, изречени от архангел Рафаел:

„Слънцето свири музика както в древността
Сред небесните сестрински сфери.
В предопределения си кръг се търкаля
С грохот на гръмотевици.“

В дълбок сън Посветеният чува тези звуци, сякаш са нотите на тръби и тътнежът на гръмотевици.

VII. Окултизъм и Евангелие от Йоан

Ролята на християнството в човешката история е уникална. Появата на християнството представлява, в известен смисъл, централният момент, повратната точка между инволюцията и еволюцията. Ето защо то излъчва толкова ярка светлина – светлина, която никъде не е толкова изпълнена с живот, както в Евангелието от Йоан. Истината е, че само в това Евангелие се проявява пълната сила на светлината. Не може да се каже, че съвременната теология има това схващане за Евангелието. От историческа гледна точка то се счита за по-нисше от трите синоптични евангелия, като в известен смисъл апокрифно. Самият факт, че някои твърдят, че авторството му е станало през втори век след Христос, е накарал някои богослови от школата на библейската критика да го разглеждат като произведение на мистична поезия и александрийска философия.

Окултизмът има съвсем различна представа за Евангелието от Свети Йоан. През Средновековието редица Братства виждали в това Евангелие основния източник на християнската истина. Такива Братства били Братята от Свети Йоан, Албигойците, Катарите, Тамплиерите и Розенкройцерите. Всички те се занимавали с практически окултизъм и гледали на това Евангелие като на своя Библия. Може да се каже в известен смисъл, че легендата за Граала, Парсифал и Лоенгрин произлиза от тези Братства и че тя е била популярен израз на тайните доктрини.

Всички членове на тези различни родителски ордени са били считани за притежатели на тайната. Те са били предшественици на християнството, което е трябвало да се разпространи по света в по-късни времена. В Евангелието от Свети Йоан те са открили тайната, защото думите му съдържали вечна истина – истина, приложима за всички времена. Такава истина възражда душите на всички, които я осъзнаят в дълбините на своето същество. Евангелието никога не е било разглеждано или четено просто като скъпоценен камък на литературата. То е било използвано като инструмент за развиване на мистичния живот на душата. Нека, за начало, оставим без внимание неговата чисто историческа стойност.

Първите четиринадесет стиха от това Евангелие били обект на ежедневна медитация сред розенкройцерите. Смятало се е, че тези стихове притежават магическа сила – факт, добре познат на окултистите. Като повтаряли тези стихове в един и същи час, ден след ден без прекъсване, розенкройцерите започнали да виждат в сънища всички събития, записани в Евангелието, и да ги преживяват във вътрешен опит.

Така в духовното си виждане розенкройцерите виждали живота на Христос – дори самия Христос, роден в дълбините на душата. Те вярвали, разбира се, в действителното и историческо съществуване на Христос, защото да познаваш вътрешния Христос означава също да разпознаваш външния Христос.

Един днешен материалист би могъл да попита дали фактът, че розенкройцерите са имали тези видения, е някакво доказателство за действителното съществуване на Христос. На това окултистът ще отговори: „Ако нямаше око, което да възприема слънцето, нямаше да има слънце; но ако нямаше слънце на небесата, нямаше да има око, което да го възприема. Защото слънцето е това, което в течение на вековете е оформило и изградило окото, за да може то да вижда светлината.“ В този смисъл розенкройцерите са казали: „Евангелието на Свети Йоан събужда вътрешните ти сетива, но ако нямаше жив Христос, Той не би могъл да живее в теб.“ Мисията, извършена от Христос Иисус, не може да бъде разбрана в цялата ѝ дълбочина, освен ако не осъзнаем разликата между Древните Мистерии и Християнската Мистерия.

Древните Мистерии са се провеждали в храмовете-светилища. Посветените са били пробудените. Те са се научили да работят върху етерното тяло и са били „двойно родените“, защото са могли да възприемат истината в двоен смисъл: директно, чрез сън и астрално видение, и индиректно, чрез сетивно възприятие и логика. Посвещението, през което са преминали, се е осъществявало в три етапа: живот, смърт и възкресение. Ученикът е прекарвал три дни в саркофаг в гробница на храма. Духът му е бил освободен от тялото му; но на третия ден, по зов на йерофанта, Духът отново слиза в тялото от космическите пространства на вселенския живот. Човекът е бил преобразено, новородено същество. Най-великите гръцки писатели са говорили за тези мистерии с голямо благоговение и вдъхновение. Платон стига дотам, че казва, че само Посветеният е достоен да се нарича човек. Това древно посвещение има своята кулминация „в Христос“. Христос представлява кристализираното посвещение на сетивния живот. Всичко, което е било свръхсетивно видяно в Древните Мистерии, в Христос става *исторически факт на физически план*. Смъртта, претърпяна от древните Посветени, е била само частична смърт в етерния свят. Смъртта на Христос е била пълна и окончателна смърт във физическия свят.

Възкресението на Лазар може да се разглежда като момент на преход от древното посвещение към християнското посвещение. В четвъртото Евангелие не се споменава самият Йоан чак до разказа за смъртта на Лазар. „Ученикът, когото Иисус обичаше“, е този, който е преминал през етапите на смъртта и възкресението в посвещението и който е бил призван към нов живот от гласа на Самия Христос. Йоан е Лазар, който е излязъл от гроба след посвещението си; той е преживял смъртта, претърпяна от Христос. Такъв е мистичният път, скрит в дълбините на християнството.

Бракът в Кана изразява една от най-дълбоките мистерии в духовната история на човечеството. Той е свързан с думите на Хермес: „Горето е като долу.“ На брака в Кана водата се превръща във вино. Символичното значение на това чудо е, че

жертвоприношението на водата е трябвало да бъде заменено за известно време с жертвоприношението на виното.
В историята на човечеството е имало епохи, когато виното не е било познато. В дните на Ведите то е било практически непознато. Във епохите, когато не се е пиел алкохол, идеята за предишни съществувания и за много животи е била всеобщо разпространена; никой не се е съмнявал в нейната истинност. Веднага щом човекът започнал да пие вино обаче, знанието за прераждането бързо избледняло, за да изчезне напълно от човешкото съзнание. То съществувало само сред Посветените, които не са употребявали алкохол. Алкохолът има особено силен ефект върху човешкия организъм, особено върху етерното тяло, което е седалището на паметта. Алкохолът замъглява интимните дълбини на паметта. „Виното предизвиква забрава“ – така се казва. Забравата не е само повърхностна или моментна, но дълбока и постоянна и има притъпяване на силата на паметта в етерното тяло. Ето защо, малко по малко, хората загубили инстинктивното си знание за прераждането, когато започнали да пият вино.
Вярата в прераждането и закона за *кармата* е оказала голямо влияние не само върху индивида, но и върху социалните му чувства. Тя му е помагала да се справи с неравенствата в човешкия живот. Когато нещастният египетски работник е работил в пирамидите или в най-ниската каста на индуистите, строяща гигантските индийски храмове в сърцето на планините, той си е казвал, че друго съществуване ще го компенсира за търпеливо извършените трудове, че господарят му, ако е добър, вече е претърпял подобни изпитания или че ще трябва да ги претърпи в бъдеще, ако е несправедлив и жесток.
С наближаването на ерата на християнството, човекът е предопределен да навлезе в епоха на съсредоточаване върху земните усилия; той е трябвало да работи за подобряване на земното съществуване, за развитието на интелекта, за логическото и научно разбиране на Природата. Следователно знанието за прераждането е трябвало да бъде загубено за две хиляди години, а виното е било средство за постигане на тази цел.
Такъв е дълбокият произход на култа към Бакхус, богът на виното и опиянението. (Бакхус е популярният израз на бог Дионис от древните мистерии, на когото трябва да се придаде съвсем различно значение.) Такъв е и символичният смисъл на сватбата в Кана. Водата е служила за целта на древното жертвоприношение; виното е трябвало да служи за целта на новото. Думите на Христос: „Блажени са онези, които не са видели и са повярвали“ се отнасят до новата епоха, когато човекът – изцяло отдаден на земните си задачи – е трябвало да живее без спомен за своите въплъщения и без непосредствено виждане на божествения свят.
Христос ни е оставил завет в сцената на планината Тавор, в Преображението пред Петър, Яков и Йоан. Учениците Го виждат между Илия и Моисей. Илия представлява Пътя на Истината; Моисей - самата Истина; Христос - Животът, който ги

олицетворява. Ето защо Христос може да каже за Себе Си: „ *Аз съм Пътят, Истината и Животът* .“
По този начин целият живот е съсредоточен, осветен, задълбочен и преобразен в Христос. Той олицетворява миналото на човешката душа до нейния първичен източник и предвещава нейното бъдеще до точката на единение с Бога. Християнството е не само сила на миналото, но и на бъдещето. Подобно на розенкройцерите, окултистът на нашето време учи за Христос във вътрешното същество на всеки индивид и за Христос в бъдещето, в цялото човечество.

VIII. Християнската мистерия

Християнското посвещение съществува от основаването на християнството. През Средновековието и в наше време то е останало същото сред редица религиозни ордени, както и сред розенкройцерите. То се състои от духовно обучение, което кулминира в определени идентични и неизменни симптоми. Братствата, където в дълбока тайна се е провеждало това обучение, са дом на целия духовен живот и религиозен прогрес.

В някои отношения християнското посвещение е по-трудно за постигане от посвещението от древните времена. То е свързано със същността и мисията на християнството, което е дошло на света във време, когато човекът е бил най-дълбоко слязъл в материята. Това спускане е трябвало да го вдъхне с ново съзнание, но борбата, свързана с издигането от дълбините на материализма, изисква по-големи усилия и прави посвещението по-трудно. Ето защо християнските учители изискват от своите ученици дълбоко смирение и преданост. Християнското посвещение винаги се е състояло от седем етапа, четири от които съответстват на четири от станциите на Голгота. Етапите са:—

1. Измиването на краката
2. Бичуването
3. Увенчаването с тръни
4. Носенето на кръста
5. Мистична смърт
6. Полагането в гробница
7. Възкресението

Измиването на краката е подготвително упражнение от морален характер, свързано със сцената, в която Христос измива краката на учениците преди Великден (Йоан 13): „Истина, истина ви казвам: слугата не е по-горен от господаря си, нито пратеникът е по-горен от този, който го е изпратил.“ Теологията дава чисто морално тълкуване на този акт и го разглежда само като пример за дълбокото смирение и преданост на Учителя към Неговите ученици и Неговото дело. Розенкройцерите също са поддържали това мнение, но в по-дълбок смисъл, свързвайки историята с еволюцията на всички същества в Природата. Сцената всъщност е алюзия към закона, че висшето е продукт на по-нисшето. Растението може да каже на минерала: Аз съм над теб, защото имам живот, който ти нямаш; но без теб не бих могъл да съществувам, защото веществата, които ме хранят, са извлечени от теб. Животното отново може да каже на растението: Аз съм над теб, защото имам чувства, желания, способност за волево движение, които ти нямаш; но без храната, която ти осигуряваш, без твоите листа и плодове не бих могъл да живея. И човекът трябва да каже на растенията: Аз съм над вас, но на вас дължа

кислорода, който дишам. На животните трябва да каже: Аз имам душа, а вие нямате; въпреки това ние сме братя и другари, участващи във великия процес на еволюция. Езотеричното значение на Измиването на нозете е, че Исус Христос, Месията, Божият Син, не би могъл да съществува без апостолите.
Новакът, който медитира върху тази тема в продължение на месеци и години, има видение за Измиването на краката в астралния свят по време на сън. След това е готов да премине към втория етап на християнското посвещение.
Бичуването – На този етап човек се научава да се съпротивлява на бичуването на живота. Животът носи страдания от всякакъв вид – физически, морални, интелектуални, духовни. Животът се възприема като ужасно и непрестанно мъчение. Ученикът трябва да го издържи с пълно душевно спокойствие и героична смелост. Той трябва да престане да познава физическия или морален страх. Когато стане безстрашен, той вижда насън сцената на Бичуването. В друго видение той вижда себе си в Христос, Който е бичуван. Определени симптоми във физическия живот съпътстват това събитие. Наблюдава се засилване на живота на чувствата, по-широко чувство за живот и любов.
Пример за повишена чувствителност, пренесена в света на интелигентността, имаме в живота на Гьоте. След продължителни остеологични изследвания на скелета на човека и животните, както и сравнителни ембриологични изследвания, Гьоте стига до заключението, че междучелюстната кост трябва да съществува в човека. Преди времето си науката отрича съществуването на тази кост в горната челюст на човека. Самият Гьоте казва, че е бил обзет от радост и един вид екстаз, когато действително е открил междучелюстната кост в човешката челюст, добавяйки, че това е било едно от най-прекрасните преживявания в живота му. По време на италианското си пътуване той отново е преживял същото. Той е гледал фрагмент от череп на овца и му е хрумнала друга идея – идея, още по-значима по отношение на човешката еволюция – че човешкият мозък, седалището на интелигентността, центърът на волевите движения, е развитие и метаморфоза на гръбначния мозък, точно както цветето е кулминация и синтез на корен и стъбло. Коя способност е позволила на Гьоте да направи тези чудесни открития, които сами по себе си заслужават да направят името му безсмъртно? От една страна, това беше неговият възвишен интелект, но също и неговото силно съчувствие към всички живи същества и цялата Природа. Такава чувствителност е усъвършенстване и разширение на силите на живота и любовта. Тя съответства на втория етап на християнското посвещение и е наградата за изпитанието на Бичуването. Човекът придобива чувство на любов към всички същества и това му дава усещането, че живее в сърцето на самата Природа.
Увенчаването с тръни – На този етап човек трябва да се научи да се изправя срещу света морално и интелектуално, да се въздържа от гняв, когато всичко, което му е най-скъпо, е атакувано. Способността да остане настрана, когато всичко се търкаля около ушите ни, да каже „Да“, когато останалият свят казва „Не“ – това е, което

трябва да се придобие, преди да може да се направи следващата стъпка. Това поражда нов симптом, а именно дисоциация, или по-скоро силата на моментна дисоциация на три способности, които в човека са обединени: способностите на волята, чувството и мисленето. Трябва да се научим да ги разделяме и да ги обединяваме отново по желание. Докато например някакво външно събитие ни увлича с неконтролиран ентусиазъм, ние сме незрели, защото такъв ентусиазъм идва от събитието, а не от самите нас, и дори можем да упражним разрушително влияние, на което не сме господари. Ентусиазмът на ученика трябва да извира в дълбините на вътрешния му живот. Следователно той трябва да може да остане безстрастен пред лицето на всяко събитие, независимо колко катастрофално е то. Това е единственият начин да се постигне свобода. Разделянето на чувството, мисленето и волята поражда в мозъка промяна, символизирана от Трънения венец. За да може този тест да бъде издържан без опасност, силите, присъщи на личността, трябва да бъдат достатъчно интензивни и в перфектно равновесие. Ако ученикът не е достигнал този етап или ако получи погрешно напътствие, промяната в мозъка може да доведе до лудост. Лудостта не е нищо друго освен неволно разделяне на тези способности без възможност за повторното им обединение чрез вътрешната воля. Ученикът осъществява разделянето чрез акт на съзнателна воля. Проблясък на волята му възстановява връзката между органите и дейността на душата. При лунатика цепката може да е нелечима и да причини физическо увреждане на нервните центрове.

В хода на етапа от християнското посвещение, известен като Увенчаването с тръни, възниква феноменът, известен като Пазител *на Прага* - появата на *нисшия двойник* на човека. Духовното същество на човека, съставено от неговите волеви импулси, желания и мисли, се явява на Посветения във видима форма. Това е форма, която понякога е отвратителна и ужасна, защото е плод на неговите добри и лоши желания и на неговата *карма* - тя е тяхното олицетворение в астралния свят, *Злият пилот* от Египетската книга на мъртвите. Тази форма трябва да бъде победена от човека, преди да може да намери висшия Аз. Пазителят на Прага, който е феномен на астрално виждане от незапомнени времена, е произходът на всички митове, свързани с борбите на Героите с чудовища, на Персей и Херкулес с Хидрата, на Свети Георги и Зигфрид с дракона.

Преждевременната поява на астралния свят и внезапното появяване на Двойника или Пазителя на Прага може да доведе до лудост и безумие човек, който не е напълно подготвен или не е взел всички предпазни мерки, необходими за ученика. *Носенето на кръста* символично се отнася до добродетел на душата. Тази добродетел, която се състои в чувството, че човек носи „света на съвестта си“, както Атлас е носил света на раменете си, може да се нарече чувство за отъждествяване с цялата Земя или, с думите на ориенталския окултизъм, прекратяване на чувството за отделеност.

Като цяло, и най-вече в днешно време, хората се отъждествяват с тялото. (В своята *„Етика“* Спиноза казва, че основната и фундаментална идея за човека е идеята за тялото в действие.) Ученикът трябва да култивира идеята, че в съвкупността от нещата, тялото му само по себе си не е по-важно от всяко друго тяло, независимо дали е тялото на животно, маса или парче мрамор. Азът не е ограничен от кожата; той е обединен с великия организъм на вселената, както ръката е обединена с останалата част от тялото. Само ръката би била като прах и пепел. Какво би било тялото на човека без почвата, върху която почива, без въздуха, който диша? То би умряло, защото е само мъничък орган на Земята и въздуха. Ето защо ученикът трябва да се потопи във всяко друго същество и да се отъждестви с Духа на Земята.

Гьоте е дал чудесно описание на този етап в началото на „Фауст“. Духът на Земята, към когото Фауст се стреми, се появява пред него и казва следните думи:

„В приливите на живота, в бурята на Действието,
колеблива вълна,
свободна совалка,
раждане и гроб,
вечно море,
тъкащ, течащ
Живот, всесияен;
така в брумчащия стан на Времето моята ръка подготвя
дрехите на Живота, които Божеството тъче.“

Да се отъждествиш с всички същества не означава, че тялото трябва да бъде презирано. То трябва да се носи като някакъв външен обект, както Христос е носил Кръста Си. Духът трябва да владее тялото, както ръката владее чука. На този етап ученикът е осъзнат за окултните сили, скрити в тялото му. В хода на медитациите си, стигмите могат дори да се появят по кожата му. Това е знак, че е узрял за петия етап, където, при внезапно просветление, му се разкрива *Мистична Смърт* .

Мистична смърт – В хватката на най-голямото от всички страдания ученикът осъзнава, че светът на сетивата е илюзия. Той всъщност осъзнава смъртта и слизането в света на сенките, но след това тъмнината се разкъсва и нова светлина – астралната светлина – заблестява. Завесата на храма е „разкъсана на две“. Тази светлина няма нищо общо с физическата светлина на слънцето. Тя излъчва от вътрешното същество на човека. Впечатлението, което прави, е напълно различно от това, което създава външната светлина. Следващото сравнение ще ни даде известна представа за това какво се има предвид. Представяме си, че оставяме зад гърба си бурен град и навлизаме в гъста гора. Шумовете постепенно спират и тишината става пълна. Най-накрая започваме да осъзнаваме какво се крие отвъд тишината, да преминем нулевата точка, в която всеки външен звук е престанал. И сега звукът отново възниква за вътрешното ухо от другата страна на съществуването. Такова е преживяването на душата на този, който влиза в

астралния свят. Тогава той е в контакт с обратното качество на нещата, с които е бил запознат, точно както в аритметиката, под нулевата точка, навлизаме в нарастващата серия от отрицателни числа.
Следователно е необходимо да загубим всичко, за да си възвърнем всичко, и това се отнася за нашето собствено съществуване. В момента, в който губим всичко, ние сякаш умираме за себе си и именно в света около нас започваме да живеем отново. Такава е *Мистична Смърт* . Когато човек е преминал този етап, е дошло времето за следващия:
Погребението – Човекът чувства, че е освободен от собственото си тяло и е едно цяло с планетата. Той е едно цяло със Земята и отново се озовава в планетарния живот.
Възкресението – Това е възвишено преживяване, невъзможно за описание, освен ако не е в стените на светилището. Последният етап на християнското посвещение надхвърля всички думи и всяка аналогия е неуспешна. На този етап човек придобива силата да лекува. И все пак трябва да се осъзнае, че този, който я притежава, притежава едновременно и обратната сила да причинява болести. Негативното неизменно върви ръка за ръка с позитивното. Оттук и огромната отговорност, свързана с тази сила, която може да се характеризира с поговорката: Творческото слово извира от пламтящата душа.

IX. Астралният свят I

Как да си представим астралния свят? Трите различни свята, за които говори окултизмът, са следните: 1. Физическият свят. 2. Астралният свят (Чистилището) 3. Духовният свят, или Девачан в санскритската терминология (Християнският рай) Има и други светове, над и отвъд тези три, но те няма да ни засягат в тези лекции. Освен това, те са отвъд всяко човешко схващане. Дори най-висшите Посветени могат да имат само слабо предчувствие за тях. Тук ще се занимаем с планетарната еволюция в рамките на нашата слънчева система.

Физическият свят ни обгръща в тесния диапазон на материалното съществуване между раждането и смъртта. Между две прераждания ние живеем и се движим в астралния и деваканичния свят. Ядрото на човешкото същество е неизменно, преражда се постоянно, но не вечно. Ритъмът на прераждането и въплъщението е имал начало и ще има край. Човекът идва от друго място и преминава от друго място.

Астралният свят не е място, а *състояние* , условие за съществуване. Той ни обгражда и ние сме потопени в него, докато живеем на Земята. Живеем в него като същества, родени слепи, които се ориентират чрез допир. Ако зрението им се отвори чрез операция, те виждат за първи път формите и цветовете, с които винаги са били обградени.

Така астралният свят се отваря за ясновидски поглед. Това е друго състояние на съзнанието. В научните трудове на Гьоте има един прекрасен пасаж за същността на светлината като език на Природата: „Безполезно е да се опитваме да изразим абстрактно природата на едно нещо. Ефектите можем да възприемем и пълната история на тези ефекти всъщност би определила достатъчно природата на самото нещо. Напразно бихме се опитвали да опишем характера на човек, но нека бъдат събрани неговите действия и ще ни се представи представа за характера.“

„Цветовете са актове на светлината – нейните активни и пасивни модификации: разглеждани по този начин, можем да очакваме от тях някакво обяснение относно самата светлина. Цветовете и светлината, вярно е, са в най-тясна връзка помежду си, но трябва да мислим и за двете като принадлежащи на Природата като цяло, защото именно Природата като цяло се проявява чрез тях по особен начин пред зрителното сетиво.“

„Пълнотата на Природата се проявява пред друго сетиво по подобен начин. Нека окото бъде затворено, нека слухът бъде възбуден и от най-лекото дихание до най-дивия шум, от най-простия звук до най-висшата хармония, от най-пламенния и страстен вик до най-нежната дума на разума, все пак Природата говори и проявява своето присъствие, своята сила, своя всепроникващ живот и необятността на своите взаимоотношения; така че слепият човек, на когото е отказано безкрайното видимо, все още може да разбере безкрайната жизненост посредством друг орган.“

„И така, докато се спускаме по скалата на битието, Природата говори на сетивата – на познати, неразбрани и непознати сетива: така говори тя със себе си и с нас по хиляди начини. За внимателния наблюдател, който никъде не е мъртъв, нито безмълвен, тя има дори таен агент в негъвкавата материя, в метал, чиито най-малки частици ни казват какво се случва в цялата маса.“ [*Теория на цветовете* . Предговор.]

Нека се опитаме да си изградим някаква представа за астралния свят. Трябва да свикнем със съвсем различен начин на виждане. В началото всичко е объркано и хаотично.

Първото нещо, което трябва да осъзнаем, е, че в астралния свят всичко съществуващо се разкрива сякаш в огледало, обърнато наопаки. В астралната светлина шифърът 365 трябва да се прочете наобратно: 563. Ако дадено събитие се разгърне пред нас, то се възприема в обратна последователност. В астралния свят причината идва *след* следствието, докато на Земята следствието следва причината. В астралния свят целта се явява като причина – доказвайки, че целта и причината са идентични, действайки в обратен смисъл според сферата на живота, в която функционираме. Телеологичният проблем, който никой метафизик не е успял да реши чрез абстрактна мисъл, се решава по този начин чрез ясновидство.

Друг резултат от това обратно разплитане на нещата в астралния свят е, че то учи човека да познава себе си. Чувствата и страстите се изразяват чрез растителни и животински форми. Когато човек започне да съзерцава страстите си в астралния свят, той ги вижда като животински форми. Тези форми произтичат от самия него, но той ги вижда така, сякаш го атакуват. Това е така, защото собственото му същество е обективизирано - иначе не би могъл да съзерцава себе си. По този начин само в астралния свят човек научава истинско себепознание, съзерцавайки образите на страстите си в животинските форми, които се хвърлят върху него. Чувството на омраза, което изпитва към друго същество, се проявява като атакуващ демон.

Това астрално себепознание се случва по необичаен начин при хора, страдащи от психични заболявания, които се състоят в постоянни видения за преследване от животни и заплашителни същества. Страдащите виждат огледални образи на своите емоции и желания.

При истинското посвещение не възникват психически проблеми, но преждевременното и внезапно проблясване на астралния свят може да доведе до лудост. При ясновидството човек се освобождава от физическото си тяло. Оттук и опасностите, които могат да застрашат ума и мозъка на този, който се опитва да се подложи на този вид обучение, без да е напълно уравновесен.

Розенкройцерското посвещение включваше дисциплина, насочена към това да направи човека обективен спрямо себе си, да създаде, така да се каже, обективно *„аз“* . Трябва да започнем с това да видим себе си обективно. Тази

външна персонификация на „аз“-а прави възможно астралното тяло да излезе от физическото тяло.
Какво се случва в момента на смъртта? След смъртта етерното тяло, астралното тяло и Азът на човека напускат физическото тяло. Само трупът остава във физическия свят. Малко време след смъртта етерното и астралното тяло се обединяват. Етерното тяло отпечатва в астралното тяло спомена за току-що изминалия живот; след това етерното тяло бавно се разтваря и астралното тяло преминава само в астралния свят.
Астралното тяло тогава съдържа всички желания, породени от живота, и бидейки лишено от физическото тяло, няма средства да ги задоволи. Това поражда усещане за поглъщаща жажда – основата на въображението за наказанието на Тантал в гръцката митология. Съществува и впечатлението за потапяне в огън – Геена или Чистилище. Идеята за огъня на Чистилището, на която се присмиват материалистите, е истински израз на субективното състояние на човека след смъртта. За разлика от това, неудовлетворената жажда за действие поражда усещане за студ в душата. Именно този студ – роден от действие, неосъществено на Земята – се казва, че се усеща от духовете в медиумични сеанси. Душата, живееща в астралното тяло, трябва да се научи да се освобождава от силите на физическите органи и да придобие нов организъм за съществуване в астралния свят.
Душата сега започва да преживява миналия живот в обратен ред, започвайки от смъртта и връщайки се към раждането. Едва когато животът е преживян в този пречистващ огън до момента на раждането, душата е готова да премине в духовния свят – в Девачан. Такъв е смисълът на думите на Христос към Неговите ученици: „Истина, истина ви казвам: ако не станете като малките деца, не можете да влезете в небесното царство.“
Човекът е подтикван от желание, когато се спуска към земно въплъщение. Неслучайно в човека се ражда желание за Земята. Крайната цел е той да се учи. Ние се учим чрез всички наши преживявания и те обогатяват нашия запас от знания. Но за да може човек да се учи на Земята, той трябва да бъде привлечен от удоволствието [или] въвлечен в него.
Когато душата преживява миналия живот в астралния свят след смъртта, в обратен ред, трябва да има отказ от удоволствието, като същевременно се запазва същността на самото преживяване. Преминаването през астралния свят е пречистване, чрез което душата се научава да се отказва от всякакъв вкус към физически удоволствия.
Такова е пречистването на индуистката *Камалока* , на „поглъщащия огън“. Човекът трябва да свикне със съществуването си без физическо тяло.
Смъртта първоначално поражда впечатление за неизмерима празнота. В случаите на насилствена смърт и самоубийство, впечатленията от празнота, жажда и парене са много по-страшни. Астрално тяло, което не е подготвено за съществуване извън

физическото тяло, се отделя с големи мъки, докато при естествената смърт отделянето на зрялото астрално тяло става лесно и гладко. В случай на насилствена смърт, която не е причинена от волята на човека, процесът на отделяне е по-малко мъчителен, отколкото в случая на самоубийство.
По време на самия живот може да настъпи един вид духовна смърт, причинена от преждевременно отделяне на Духа от тялото. Астралният свят се смесва с физическия свят. Ницше е пример за това. В книгата си „ *Отвъд доброто и злото“* Ницше напълно несъзнателно е пренесъл астралното във физическия свят. Резултатът е объркване и хаос от идеи, кулминиращи в грешка, лудост и смърт. Мрачният, мечтателен живот на много медиуми е аналогично явление. Медиумът неизменно губи ориентацията си между тези различни светове и не е в състояние да различи истинското от лъжливото.
Лъжата във физическия свят се превръща в разрушител в астралния свят. Лъжата е убийство в астралния свят. Това явление е произходът на черната магия. Земната заповед „ *Не убивай* “ следователно може да се преведе като „ *Не лъжи* “ по отношение на астралния свят. Лъжата не е нищо друго освен дума, илюзия. Тя може да причини неизмерима вреда, но всъщност нищо не се унищожава. В астралния свят всяко чувство, всяка идея е видима форма, жива сила. Астралната лъжа предизвиква сблъсък между фалшивата и истинската форма, което води до смърт. Белият магьосник би предал на другите души духовния живот, който носи в себе си. Черният магьосник има желание да убива, да създава празнота около себе си в астралния свят, защото тази празнота му предоставя поле, в което егоистичните му желания могат да се развихрят. Той се нуждае от силата, която придобива, като отнема жизнената сила на всичко живо, тоест като го убива.
Ето защо първото изречение на масите на черната магия е: Животът трябва да бъде завладян. По същата причина в някои школи на черната магия последователите се учат на ужасната и дяволска практика да се порязват живи животни с нож в точната част на тялото, която ще генерира тази или онази сила у владеещия ножа. От чисто външен аспект има някои общи точки между черната магия и вивисекцията. Поради своя материализъм, съвременната наука се нуждае от вивисекцията. Движенията против вивисекцията са вдъхновени от дълбоко морални мотиви. Но няма да бъде възможно да се премахне вивисекцията в науката, *докато ясновидството не бъде възстановено в медицината*. Само защото ясновидството е било загубено, медицината е трябвало да прибегне до вивисекцията. Когато човекът възвърне съзнателния достъп до астралния свят, ясновидството ще позволи на лекарите да влязат духовно във вътрешните състояния на болните органи и вивисекцията ще бъде изоставена като безполезна.
Познаването на живота в астралния свят ни води до заключение от фундаментално значение, а именно, че физическият свят е продукт на астралния свят.

Епидемиите, които бушуваха особено през Средновековието, са един сред хилядите примери за връзката на човешките грехове с астралните събития, както и за последиците в астралния свят от грехове, извършени в земния живот. Проказата е резултат от ужаса, причинен от нашествията на хуните и ордите на азиатските народи. Монголците, потомци на атлантите, са носили в себе си зародишите на дегенерацията. Този контакт с европейското население е породил, на първо място, моралната болест на страха в астралния свят; веществото на астралното тяло се е разложило и това поле на астралното разлагане се е превърнало в поле за развитието на бактерии, което е довело на Земята до болести като проказата.
Всичко, което изхвърляме от себе си в астралния свят наведнъж, ще се появи отново в бъдеще, на физическия план. Това, което посеем в астралния свят, ще го пожънем на Земята в бъдещи времена. Днес ние жънем плодовете на тесните, материалистични мисли, разпръснати от нашите предци в астралния свят.
Това ще ни накара да осъзнаем колко е важно да се храним с окултни истини. Ако науката би приела истините на окултизма – само като хипотези – самият свят би се променил. Материализмът е хвърлил човека в такива дълбини, че е необходима мощна концентрация на сили, за да го издигне отново. Той е подложен на заболявания на нервната система, които са истински епидемии за живота на душата. Това, което на Земята наричаме *чувство,* се връща отново на Земята под формата на действителност, събитие, факт. Нервните бури, които изтощават човека, водят своя произход от астралния свят.
Именно поради тази причина Окултните Братства решиха да демонстрират и разкрият скритите истини. Защото човечеството преминава през криза и трябва да му се помогне да си възвърне здравето и равновесието. Само чрез духовността това здраве и равновесие могат да бъдат възстановени.

X. Астралният свят II

Окултистът никога няма да помисли да налага догми. Той е този, който разказва какво е видял и изпитал в астралния и духовния свят или каквото му е било разкрито от надеждни и достоверни учители. Той не желае да обръща във вярата, а да съживи у другите чувството, което се е пробудило в него, и да им даде възможност да видят същото.

Тук ще разгледаме човека като астрално същество, както се разкрива чрез ясновидско виждане. Астралното същество на човека включва целия свят от чувства, страсти, емоции и импулси на душата. За вътрешния поглед те се превръщат във форми и цветове. Самото астрално тяло е облакоподобна, яйцевидна форма, проникваща и обгръщаща човека. Можем да го възприемем отвътре.

В човека като физическо същество трябва да вземем предвид субстанцията и формата на тялото. Астралната субстанция се променя изцяло в течение на седем години, но *формата* остава. Зад субстанцията стои градивният, изграждащ принцип - етерното тяло. Ние не го възприемаме по обичайния начин; виждаме само завършената му работа във физическото тяло. Сетивното око вижда само това, което е завършено, а не това, което е в процес на формиране.

Обратното е случаят, когато сме способни да видим астралното тяло – тоест, нашето собствено астрално тяло. Ние го осъзнаваме отвътре чрез желанията си и различните движения на душата.

Виждането се състои в това да се научим да *виждаме* отвън това, което в обикновения живот чувстваме *отвътре* . Чувствата, желанията и мислите тогава се превръщат в живи и видими форми, съставляващи *аурата* около физическата обвивка.

Етерното тяло изгражда и оформя физическото тяло; астралното тяло е съставено от желания. Всяка човешка аура има свои собствени индивидуални нюанси и преобладаващи цветове. Има един основен цвят, в който играят останалите. Аурата на човек с меланхоличен темперамент например е със синкав оттенък. Но през нея протичат толкова много впечатления, идващи отвън, че наблюдателят лесно може да бъде заблуден, най-вече ако гледа собствената си аура.

Ясновидецът вижда собствената си аура обърната, така да се каже, външната като вътрешна, вътрешната като външна, защото я наблюдава отвън.

Всички велики основатели на религиите са притежавали ясновидско зрение. Те са духовните водачи на човечеството и техните предписания са предписания на моралния живот, основани на астрални и духовни истини. Това обяснява приликите във всички религии. Има известно сходство, например, между Осемкратния път на Буда и Осемте блаженства на Христос. Същата основна истина е, че когато човек развие една от добродетелите, той разкрива нова способност за възприятие. Защо

се споменават осем етапа? Защото виждащият знае, че способностите, които могат да бъдат трансформирани в органи на възприятие, са осем на брой.
Астралните органи на възприятието се наричат в окултизма „лотосови цветя“ (свещени колела, чакра). Лотосовият цвят с шестнадесет венчелистчета се намира в областта на ларинкса. В много древни времена този лотосов цвят се е въртял отдясно наляво – тоест в обратна посока на стрелките на часовник. В днешния човек този лотосов цвят е престанал да се върти. В ясновидеца той започва да се движи в обратна посока – отляво надясно. В по-ранни времена осем от шестнадесетте венчелистчета са били видими, а останалите – неразвити. В бъдещите епохи всички те ще бъдат видими, защото първите осем са резултат от действието на несъзнателното посвещение, а останалите осем – от *съзнателното* посвещение, постигнато чрез лични усилия. Осемте нови венчелистчета съответстват на Блаженствата на Христос.
Друг лотосов цвят (с дванадесет венчелистчета) се намира в областта на сърцето. В по-ранни времена са били видими само шест венчелистчета. Придобиването на шест добродетели в бъдеще ще развие останалите шест. Тези шест добродетели са: контрол на мисълта, сила на инициативата, баланс на способностите, оптимизъм, който позволява на човек винаги да вижда положителната страна на нещата, свобода от предразсъдъци и накрая хармония в живота на душата. Когато тези добродетели са придобити, дванадесетте венчелистчета започват да се движат. Те изразяват свещеното качество на числото дванадесет, което имаме в дванадесетте апостоли, дванадесетте рицари на крал Артур и отново в цялото творение, във всяко действие. Всичко в света се развива според дванадесет различни аспекта. Друг пример имаме в поемата на Гьоте „ *Тайната“* , която изразява идеала на розенкройцерите. Според обяснението, дадено от Гьоте на определени ученици, всеки от дванадесетте спътници на Розата и Кръста представлява религиозно вероизповедание.
Тези добродетели откриваме изразени отново в знаци и символи, защото символите не са произволни изобретения – те са реалности. Символът на Кръста, например, както и този на Свастиката, представляват четирилистната чакра в човека. Дванадесетлистното цвете е изразено в символа на Розата-Кръст и дванадесетте Сподвижници. Тринадесетият сред тях, невидимият Спътник, който ги обединява всички, представлява истината, която обединява всички религии.
Тази истина е в основата на обредите и церемониите на различните религии. Божествената мъдрост говори чрез обредите и култовете, основани от ясновидци. Астралният свят се изразява чрез тях във физическия свят. Като в отражение, обредът представлява случващото се във висшите светове. Този факт се появява отново в масонските ритуали и в някои азиатски религии. При раждането на нова религия, Посветеният дава основите, върху които се изгражда ритуалът на външния култ. С напредването на еволюцията обредът – жива картина на духовния свят – се

насочва към областта на изкуството. Изкуството също идва от астралния свят; обредът се превръща в *красота* . Това се случва особено по времето на гръцката цивилизация. Изкуството е астрално събитие, чиято причина е забравена. Имаме пример в „Мистериите и боговете на Гърция“.
В Мистериите йерофантът проследява развитието на човека в неговите три етапа: човекът животно, човекът човек, човекът Бог (истинският Супермен, а не фалшивият Супермен на Ницше). Йерофантът проектира тези три свръхсетивни типа като живи образи в астралната светлина, където те са видими за посветените в Мистериите. В същото време те са изразени в поезията и скулптурата чрез три символа: (1) Сатирът, или зверският тип; (2) човешкият тип: Хермес, или Меркурий; (3) божественият тип: Зевс, или Юпитер. Всяка от тези фигури, заедно с всичко около тях, представлява цикъл на човешката еволюция. Това е начинът, по който учениците на Мистериите са пренесли в изкуството това, което са видели в астралната светлина.
Зенитът на земния живот на човека се достига около тридесет и пет години. Защо е така? Защо Данте започва своето пътуване на тридесет и пет години, средната точка на човешкия живот? Преди този момент дейността на човека е била съсредоточена върху развитието на физическото тяло, но сега той може да започне своето изкачване към духовните светове и да приложи силите си за разгръщане на пророчеството. Данте става пророчески на тридесет и пет години. Това е възрастта, когато физическите сили престават да възпрепятстват притока на Духа; освободени от тялото, същите тези сили могат да се трансформират в ясновидски способности.
Тук се докосваме до една дълбока мистерия: закона за трансформацията на органите. Трансформацията на органите представлява еволюцията на човека. Най-висшето в него е продукт на това, което някога е било най-нисшето и което е било преобразено.
По време на разделянето на половете, астралното тяло на човека се разделило: долната част, произвеждаща половия (физическия) организъм, и висшата част, даваща началото на мисълта, въображението, речта.
В миналото половите органи (силите за размножаване) и органът на гласа (думата творчески) са били обединени. В човешкото същество са се появили два полюса, където преди е имало само един-единствен орган. Отрицателният полюс (животното) и положителният полюс (божественото) някога са били обединени и са се разделили.
Третият аспект на Логоса е творческата сила на словото (както е изразена в началото на Евангелието от Йоан), чието отражение са думите на човешката реч. В старите митове и легенди тази истина е била представена в образа на Вулкан, сакатият. Неговата мисия е била да пази свещения огън. Той е сакат, защото при посвещението човекът трябва да загуби нещо от своите нисши, физически сили; долната част на тялото е продукт на миналото. Издигната до висините на

посвещението, нисшата природа трябва да отпадне, за да се издигне след това до още по-висок етап. Така в хода на своята еволюция човекът се е разделил на нисша и висша природа.
В някои средновековни изображения човешкото тяло е разделено на две части с права линия; главата и лявата горна част на тялото са отгоре, дясната горна част и долната част на тялото са под линията. Това разделение е индикация за миналото и бъдещето на човешкото тяло. Двулистният лотос се намира под челото, в основата на носа. Все още е неразвит астрален орган, който един ден ще се разгърне в две антени или крила. Символът им вече може да се види в роговете, традиционно изобразявани на главата на Мойсей.
Погледнат отгоре надолу, глава и полов орган, човекът е синтетичен и едно цяло. Всичко това е продукт на миналото. Отляво и отдясно той е симетричен, представлявайки настоящето и бъдещето. Тези две симетрични части обаче нямат еднаква стойност.
Защо човекът обикновено е десничар? Дясната ръка, която е по-активната от двете днес, е обречена впоследствие да атрофира. Лявата ръка ще оцелее, когато двете „крила“ на челото се развият. Сърцето ще бъде мозъкът на гръдния кош – орган на познанието.
Преди човекът да заеме изправена стойка, е имало време, когато се е движел на четири крака. Такъв е произходът на загадката на Сфинкса: „Кое е съществото, което в ранна детска възраст ходи на четири крака, в средна възраст на два, в напреднала възраст на три?“ Едип отговаря, че това същество е човекът, който, когато е бебе, пълзи на четири крака, а в напреднала възраст се подпира на пръчка. В действителност, загадката и отговорът се отнасят до цялата еволюция на човечеството, минала, настояща и бъдеща, както е била известна в древните Мистерии. Четирикрак в предишна епоха на развитие, човекът днес ходи на два крака; в бъдеще той ще „лети“ и наистина ще използва три помощни органа, а именно двете крила, развити от двулистния лотос, които ще бъдат двигателният орган на неговата воля, а за останалото - органът, възникващ чрез метаморфоза на лявата половина на гръдния кош и лявата ръка. Такива ще бъдат органите на движение в бъдеще.
Сегашните органи за размножаване ще атрофират, както и дясната страна и дясната ръка. Човекът ще роди себеподобни чрез силата на словото; неговото слово ще оформи етерни тела като неговото собствено.

XI. Деваканският свят (Небето) I

Девачан е санскритският термин за дългия период от време между смъртта и прераждането на човека. След смъртта, в астралния свят, душата първо се научава да се отърсва от инстинктите, свързани с тялото. След това душата преминава в Девачан за дългия период, който се намира между две въплъщения. Деваканичният свят е състояние или условие за съществуване. Той ни заобикаля дори в земния живот, но ние не го възприемаме. За да разберем, чрез аналогия, деваканичното съществуване и неговите функции в земния и космическия живот, най-добре е да започнем с разглеждане на състоянието на сън.

За огромното мнозинство от човешките същества сънят е състояние, пълно със загадки. По време на сън етерното тяло на човека остава с физическото му тяло и продължава своите вегетативни, възстановителни функции, но астралното тяло и индивидуалното Его напускат спящото тяло и живеят самостоятелно съществуване. Физическото тяло се изразходва, сякаш се консумира от нашия съзнателен живот. От сутрин до вечер човек изразходва силите си; астралното тяло предава усещания на физическото тяло, които постепенно го изтощават. През нощта астралното тяло функционира по съвсем различен начин. То вече не предава усещания, които идват отвън; то работи върху тях и внася ред и хармония в това, което будният живот с хаотичните си възприятия е хвърлил в безпорядък. През деня функцията на астралното тяло е да приема и предава; през нощта, по време на сън, неговата функция е да внася ред, да изгражда и освежава изразходваните сили.

В настоящия етап на еволюция на човека не е възможно астралното тяло да извършва тази възстановителна работа през нощта и едновременно с това да наблюдава какво се случва в заобикалящия го астрален свят. Как тогава човек може да стигне до точката, в която да може да освободи астралното си тяло от неговата работа, за да го освободи за *съзнателно* съществуване в астралния свят? Процедурата, възприета от адепта, за да освободи астралното си тяло, е, от една страна, да тренира и развива такива чувства и мисли, които сами по себе си притежават определен ритъм, който след това може да бъде предаден на физическото тяло, а от друга страна, да избягва онези, които пораждат физическо разстройство. Избягва се радостта или страданието, които достигат до крайности. Адептът учи на необходимостта от душевно спокойствие.

Природата се управлява от един суверенен закон, който е, че ритъмът трябва да навлезе във всяко проявление. Когато дванадесетлистният лотосов цвят, който представлява органът на астрално-духовното възприятие на човека, се развие, той може да започне да работи върху тялото си и да го изпълва с нов ритъм, чрез който умората му се лекува. Благодарение на този ритъм и възстановяването на хармонията вече не е необходимо астралното тяло да извършва възстановителната работа върху спящото физическо тяло, което единствено го предпазва от разруха.

Целият буден живот е процес, разрушителен за физическото тяло. Болестите се причиняват от прекомерна активност на астралното тяло. Преяждането дава стимул на астралното тяло, което реагира смущаващо върху него. Ето защо постът е задължителен в някои религии. Ефектът от поста е, че астралното тяло, имайки по-голямо спокойствие и по-малко работа, частично се отделя от физическото тяло. Неговите вибрации се модулират и предават редовен ритъм на етерното тяло. По този начин ритъмът се задейства в етерното тяло чрез поста. Хармонията се вдъхва живот (етерно тяло) и форма (физическо тяло). С други думи, хармонията царува между вселената и човека.

Това ни дава известна представа за функцията, изпълнявана от астралното тяло по време на сън. Къде е Азът, Егото на човека? В света на Девачан, но той няма съзнание за това. Трябва да правим разлика между сън, изпълнен със сънища, и състояние на дълбок сън. Сънят, изпълнен със сънища, е израз на астрално съзнание. Дълбокият сън без сънища – сънят, който следва първите сънища – съответства на деваканичното състояние. Нищо от него не се помни, защото е състояние на безсъзнание за физическото същество на обикновения човек. Едва след постигане на по-висше посвещение човек осъзнава преживяванията си в дълбок сън. В Посветения има непрекъснатост на съзнанието през буден живот, живот на сънища и сън без сънища.

Нека сега разгледаме състоянието на човека в Девачан, след смъртта. В края на определено време етерното тяло се разпръсква в силите на живия етер. Каква е следващата задача на астралното тяло и Егото? За следващото въплъщение трябва да се изгради ново етерно тяло. Деваханското съществуване е посветено отчасти на тази работа. Веществото на етерното тяло, подобно на това на физическото тяло, не се запазва. Веществото, от което е съставено физическото тяло, се променя непрекъснато - до степен да се обновява изцяло в течение на седем години. По подобен начин етерното вещество се обновява, въпреки че принципите му на форма и вътрешна структура остават същите под влиянието на висшия Аз. При смъртта това вещество се предава изцяло на етерния свят и нищо не остава от едно въплъщение в друго, както и веществото на физическото тяло. Следователно във всяко следващо въплъщение етерното тяло на човека се обновява изцяло. Ето защо има такава промяна във физиономията и телесната форма на човека от едно въплъщение в друго. Физиономията и телесната форма не зависят от волята на индивида, а от неговата *карма* , неговите желания, страсти и неговите неволни действия.

Съвсем различно е положението в случая с посветения ученик. Той развива етерното си тяло в земното съществуване по такъв начин, че то да бъде запазено и годно да премине в Девакан след смъртта. Тук, на Земята, той е способен да събуди в етерните си сили „Живот-Дух“, който представлява един от нетленните принципи на неговото същество. Санскритският термин за етерното тяло, което се е развило в

Живот-Дух, е *Будхи* . Когато този принцип на Живот-Духа се е развил в ученика, вече не е необходимо той изцяло да преобразува етерното си тяло между две превъплъщения. Периодът му на деваканско съществуване е много по-кратък и поради тази причина същият характер, темперамент и забележителни черти се пренасят от едно превъплъщение в друго. Когато учителят *в* окултизма е достигнал точката на съзнателен контрол не само над етерното си, но и над *физическото* си тяло, се появява друг, по-висш духовен принцип – Дух-Човек (на санскрит *Атма*). На този етап Посветеният запазва характеристиките на физическото си тяло всеки път, когато се въплъщава на Земята. С ненарушено съзнание той преминава от земния към небесния живот, от едно въплъщение в друго. Оттук идва и произходът на легендата, отнасяща се до Посветените, които са живели хиляда или две хиляди години. За тях няма нито Камалока, нито Девачан, а ненарушено съзнание чрез смърти и раждания.

Понякога се прави следното възражение срещу идеята за прераждане: Когато човек е изпълнил задачата си във физическия свят, той познава Земята. Защо тогава трябва да се връща? Това възражение би било оправдано, ако човекът се връщаше при подобни условия. Но като общо правило той се връща, за да намери нова Земя, ново човечество, дори нова Природа. Защото всички са еволюирали и той може да влезе в ново чиракуване, да изпълни нова мисия.

Тези променящи се условия на Земята, които определят времената на прераждане, самите те се определят от преминаването на Слънцето през Зодиака. Осем века преди Исус Христос пролетното равноденствие е падало със Слънцето в знака на Овена. Това се споменава в легендата за Златното руно и в името на Божия Агнец - Христос. 2160 години преди това пролетното равноденствие е падало със Слънцето в знака на Бика, факт, изразен в култовете към египетския Апис или Бика Митра в Персия. 2160 години преди това отново пролетното равноденствие е падало със Слънцето в знака на Близнаците и ние откриваме това изразено в космогонията на много древните перси, в двете противоположни фигури на Ормузд и Ариман. Когато цивилизацията на Атлантида е била разрушена и ерата на Ведите е започвала, Слънцето при пролетното равноденствие е било в знака на Рак (вписан като знак на Рак), което показва края на един период и началото на друг.

Сред народите на Земята винаги е имало известно съзнание за връзката им с небесните съзвездия. Великите периоди на човешката цивилизация са подчинени на небесните цикли и движението на Земята във връзка със Слънцето и звездите. Този факт обяснява различните характеристики на различните епохи и придава ново значение на превъплъщенията, случващи се в тях. 2160 години е приблизителното време, необходимо за осъществяването на мъжко и женско превъплъщение – тоест, за двата аспекта, под които човешкото същество събира всички преживявания на една епоха.

Нова флора и нова фауна на Земята са създадени от Девите; те са израз на формите на Девачан.
Дарвин се опитва да обясни процеса на земната еволюция с борбата за съществуване, но това не е обяснение. Окултистът знае, че флората и фауната на Земята се оформят от сили, идващи от Девачан. Колкото повече човек е напреднал в своята еволюция, толкова повече може да участва в този процес. Неговото влияние върху формирането на Природата се измерва със степента, до която се е развило съзнанието му. Посветеният може да работи в сферата, където се зараждат зародишите на нови растения, защото Девачан е областта, където растителността получава своята форма. В Камалока човекът работи по изграждането на животинското царство. Камалока принадлежи към Лунната сфера; Девачан към Слънчевата сфера.
Така човекът е свързан с всички царства на природата. Платон говори за символа на Кръста, казвайки, че душата на света е свързана с тялото на света, сякаш върху Кръст. Какво е значението на този символ? Той е образ на душата, преминаваща през царствата на природата. За разлика от човешкото същество, растението има корен отдолу, а органите на размножаване отгоре, обърнати към Слънцето. Животното е на междинен етап, като организмът му лежи, общо взето, в хоризонтална посока. Човекът и растенията стоят вертикално изправени и заедно с животното образуват Кръст – Кръстът на света.
В бъдещите епохи ще има съзнателно участие от страна на човека във висшите светове след смъртта в работата по изграждането на нисшите царства на Природата. Съзнанието на човека ще управлява обстоятелствата, при които се заражда нова цивилизация, едновременно с появата на нова флора. Божествената мисия на Духа е да изкова бъдещето. Ще дойде време, когато няма да има и дума за „чудо“ или случайност. Флората и фауната ще бъдат съзнателен израз на преобразената душа на човека.
Творческите дела на Земята се изработват от Девите и от човека.
Ако построим катедрала, ние работим върху минералното царство. Планините, бреговете на свещения Нил са дело на Девите, храмовете по бреговете на Нил са дело на човека. А целта е една и съща – преобразяването на Земята.
В бъдещите епохи човекът ще се научи да оформя всички царства на Природата със същото съзнание, с което днес може да придава форма на минералните вещества. Той ще придава форма на живите същества и ще поеме върху себе си труда на Боговете. Така ще преобрази Земята в Девачан.

XII. Деваканският свят (Небето) II

Девачан (обителта на боговете) съответства на небето на християните, духовния свят на окултистите. Тези области на съществуване са отвъд обхвата на нашите физически сетива, въпреки че са тясно свързани с този свят. В опитите си да ги опишем, трябва да прибягваме до алегории и символи. Думите на човешкия език са пригодени само за изразяване на сетивния свят.

Съществуват седем отделни етапа или степени на Девачан. Седемте етапа не са определени „местности“, а условия или състояния на живота на душата и Духа. Девачан е навсякъде; той ни обгръща, както прави астралният свят, само че е невидим. Чрез обучение, Посветеният придобива, една по една, способностите, необходими за неговото съзряване.

На първия етап на ясновидството, в сънищата навлиза по-голям ред; човек вижда чудни форми и чува думи, изпълнени със смисъл. Става все по-възможно да се разгадае значението на сънищата и да се свържат с действителността. Можем например да сънуваме, че къщата на приятел гори, а след това да чуем, че е болен. Първите слаби проблясъци на Девачан създават впечатление за небе, набраздено с облаци, които постепенно се превръщат в живи форми.

На втория етап на ясновидството, сънищата стават точни и ясни. Геометричните и символични фигури, използвани като свещени знаци на великите религии, са, правилно казано, езикът на творческото Слово, живите йероглифи на космическата реч. Сред тези символи са: кръстът, знакът на живота; пентаграмата или петолъчната звезда, знакът на звука или думата; хексаграмата или шестолъчната звезда (два преплетени триъгълника) знакът на макрокосмоса, отразен в микрокосмоса, и т.н.

На втория етап на ясновидството тези знаци – които днес очертаваме с абстрактни линии – изглеждат пълни с цвят, живот и сияние на светъл фон. Те все още не са дрехата на живите същества, но показват, така да се каже, нормите и законите на творението. Тези знаци са били основата на животинските форми, избрани от най-ранните Посветени, за да изразят преминаването на Слънцето през зодиакалните съзвездия. Посветените са превеждали виденията си в такива знаци и символи.

Най-древните знаци, използвани в санскритската, египетската, гръцката и руническата писменост – всяка буква от които има идеографско значение – са били изрази на небесни шифри.

На този етап от своето виждане, ученикът все още е на прага на Девачан. Неговата задача е да проникне в Девачан, да намери пътя, водещ от астралния свят към първия етап на самия деваканичен свят. Този път е бил познат на всички окултни школи и дори през първите векове християнството е съдържало езотерично учение, чиито следи могат да бъдат открити. Древните методи за Посвещение обаче са били изоставени от самото начало.

В *Деянията на апостолите* се споменава Дионисий Ареопагит. Той е бил посветен ученик на Свети Павел и е проповядвал езотерично християнство. По-късно, в двора на Карл Плешиви през девети век, Йоан Скот Еригена отново проповядвал езотеричните доктрини. Езотеричното християнство постепенно е замъглено от догмата. Когато посветеният проникне в Девачан обаче, той открива, че описанията на този свят, дадени от Дионисий, са верни.
Ритмичното дишане, практикувано в йога, е един от методите, чрез които човек е успял да проникне в света на Девачан. Сигурен знак, че това навлизане е осъществено, е съзнателното преживяване, обозначено във ведическата философия с думите: *тат твам аси* (Ти си Това).
В съня човек вижда собствената си телесна форма отвън. Той вижда тялото си, разпънато на кушетката, но само като празна обвивка. Около тази празна форма блести сияйна, яйцевидна форма - астралното тяло. То има вид на аура, от която тялото е било елиминирано. Самото тяло изглежда като куха, празна форма. Това е видение, където всичко е обърнато, както във фотографски негатив. Душата на кристала, растението и животното се вижда като вид радиация, докато физическата субстанция се появява като празна обвивка. Но само феномените на Природата се появяват така - нищо, което е създадено от човешките ръце.
На първия етап от Девачан ние съзерцаваме *астралните* еквиваленти на явленията от физическия свят. За този регион се говори като за „континентите“ на Девачан – „негативните“ форми на долините, планините и физическите континенти.
Ако човек навлезе в дълбока медитация, докато дишането е задържано, той достига втория етап на Девачан. Формите, които представляват физическата субстанция, се виждат изпълнени с духовни течения – теченията на универсалния живот. Това е океанът *на* Девачан. На този етап Посветеният навлиза в извора на целия живот. Този живот има вида на мрежа от огромни потоци с техните притоци. В същото време има странно и ново преживяване на живот *сред* металите. Райхенбах, авторът на *„Л'Од“* , говори за това явление във връзка с чувствителни субекти, които са били способни да открият различни метали, увити в хартия.
Същества, живеещи в областта, която става възприемаема на втория етап на ясновидското виждане, са наречени от Дионисий Ареопагит Архангелите. [На немски, Erzengel, - Erz = руда, минерал.] Те представляват живата душа на минералите.
За да се достигне третият етап на Девачан, мисълта трябва да бъде освободена от робството на нещата от физическия свят. Тогава човек може да живее съзнателно в света на мисълта, съвсем независимо от действителното съдържание на мисълта. Ученикът трябва да изпита функцията *на* чистия интелект, отделно от неговото съдържание. Тогава ще се разкрие нов свят. Към възприятието за „континентите“ и „водите“ на Девачан (астралната душа на нещата и течащите течения на живота) ще се добави възприятието за неговия „въздух“ или „атмосфера“. Тази атмосфера е

напълно различна от нашата; нейната субстанция е жива, звучна, чувствителна. Вълни, проблясъци на светлина и звуци възникват в отговор на нашите жестове, действия и мисли. Всичко, което се случва на Земята, отеква в цветове, светлина и звук. Независимо дали е в сън или след смъртта, ехото на Земята може да бъде преживяно в тези „въздухи“ на Девачан. Възможно е например да се изпитат последиците от битка. Ние всъщност не виждаме битката, нито чуваме виковете на войниците и гърмежите на оръдията. Борбите и страстите се появяват под формата на светкавици и гръмотевици. Така Девачан не ни отделя от Земята, а ни я разкрива отвън, така да се каже. Ние не изпитваме скръбта и радостта, сякаш възникват в самите нас; ние ги виждаме обективно, като зрелище. Девачан е школа за чиракуване, където се учим да гледаме на скърбите и радостите от по-висша гледна точка, където се стремим да превърнем страданието в радост, неуспехите в нови усилия, смъртта във възкресение.

Това няма нищо общо с пасивното съзерцание и повече или по-малко егоистичното блаженство на рая, замислено от някои религиозни писатели, които смятат, че страданията на проклетите са част от блаженството на избраните. Девачан е жив рай, където непреодолимият стремеж към съчувствие и действие, съдържащ се в човешката душа, е изправен пред безгранично поле на дейност и перспектива на безкрайността.

На четвъртия етап на Девачан възникват *архетипите* на нещата – не „негативите“, а първоначалните типове. Това е лабораторията на Космоса, където се съдържат всички форми, откъдето е възникнало сътворението; това е домът на идеите на Платон, „Царството на майките“, за което Гьоте говори във „ *Фауст* “ във връзка с Елена. В това царство на Девачан се разкрива Акашовият летопис на индийската философия. В съвременната ни терминология говорим за този летопис като за астрален отпечатък на всички събития в света. Всичко, което преминава през астралните тела на хората, е „фиксирано“ в безкрайно финатa субстанция на този летопис, като в чувствителна пластина.

За да разберем образите, които се реят в астралния ореол на Земята, трябва да прибегнем до аналогии. Човешкият глас произнася думи, които създават звукови вълни, проникващи през ушите в мозъците на другите, където се пораждат образи и мисли. Всяка от тези думи е звукова вълна с абсолютно определена форма, която – ако можехме да я видим – е различна от всички останали. Нека си представим, че тези думи се стягат донякъде, както водата се стяга в лед от внезапен, силен студ. В такъв случай думите биха се спуснали на Земята като стягащ се въздух и бихме могли да разпознаем всяка дума по нейната форма.

И сега, вместо процес на уплътняване, нека си представим обратното. Знаем, че материята може да преминава от най-твърдото до най-разреденото състояние: твърдо, течно, газообразно. Материята може да бъде фина до точка, в която биваме доведени до „негативната“ материя – Акаша. Събитията на Земята се отпечатват в

тази акашова субстанция и могат да бъдат преоткрити там, дори тези, които са се случили в далечни епохи от миналото.
Акашовите картини не са статични и неподвижни. Те се разгръщат пред погледа на виждащия като живи картини, където обекти и хора се движат и дори говорят. Астралната форма на Данте би говорила така, както е говорил в собствената си среда. Почти винаги именно този вид образ се вижда в спиритуалистичните сеанси, където се смята, че е духът на мъртвия.
Нашата задача е да се научим как да разшифроваме страниците на тази книга с живи образи и да разгърнем безбройните свитъци на „Хрониката“ на вселената. Това може да се направи само ако сме способни да правим разлика между привидност и реалност, между човешка обвивка и живата душа. Необходими са ежедневна дисциплина и продължително обучение, за да се предотвратят погрешни тълкувания. Например, категорични отговори на въпроси биха могли да бъдат получени от така възприеманата форма на Данте. Но те не произтичат от *индивидуалността* на Данте, защото индивидуалността продължава да се развива; те произтичат от древната фигура на Данте, „фиксирана“ в етерната среда на неговото време.
Петото царство на Девачан е сферата на небесната хармония. По-висшите области на Девачан се характеризират с факта, че всички звуци имат по-голяма яснота, блясък и богатство. В могъща хармония чуваме гласа на всички същества. Тази хармония е наречена от Питагор „Музиката на сферите“. Тя е живото, Космическо Слово. За ясновидеца, който вече е станал *ясночуващ* , всяко същество съобщава истинското си име с определен звук или тон. В *Битие* Йехова хваща ръката на Адам и Адам дава на всички същества имената им. На Земята индивидът се губи сред тълпата от други същества. В най-висшата сфера на Девачан всяко същество има свой собствен звук; но в същото време Посветеният е обединен с всички същества, става едно цяло със своята среда.
Посветеният, достигнал тази степен, се нарича „Лебед“. Той чува звуците, чрез които неговият учител му говори, и след това ги съобщава на света. Пеещият лебед на Аполон донася до ушите на хората тоновете на Отвъдното. Казват, че лебедът идва от земята на хиперборейците – тоест от света, където Слънцето залязва, за да си почине, от небето.
В този момент Посветеният преминава в сфера отвъд света на звездите. Той вече не чете Акашовите записи от страната на Земята, а от страната на небесата. Акашовите записи се превръщат в окултно писмо на звездите и Посветеният преживява първичния източник на вселената, Логоса.
В митовете откриваме индикации за тази степен на Лебеда, особено през Средновековието в историите за Граала, които дават израз на преживявания в деваканичния свят. Всички описани там подвизи са дело на рицари на Граала, които

представляват великите духовни импулси, дадени на човечеството по заповед на учителите.
Времето, когато е съставена легендата за Граала, под вдъхновението на висши Посветени, е епохата, когато започва царуването на буржоазията и когато движението, свързано със свободата на големите градове, се е зародило, идвайки от Шотландия в Англия и оттам във Франция и Германия. Когато е свободен гражданин, човек несъзнателно се стреми към истината и божествения живот. В легендата за Лоенгрин Елза представлява душата на човека през Средновековието, стремяща се да развие това, което винаги се изразява в окултизма чрез женска фигура. Лоенгрин, рицарят, който идва от непозната страна, от Замъка на Светия Граал, за да освободи Елза, представлява господаря, който е носител на истината. Той е пратеник на Посветения и е носен от символичния лебед. Пратеникът на великите Посветени е „Лебед“. Никой не може да пита за истинското му име, нито откъде идва. Неговият авторитет не може да се подлага на съмнение. По думите му трябва да му се вярва; по истината, сияеща в лицето му, той трябва да бъде разпознат. Който няма тази вяра, е неспособен да разбере, недостоен да слуша. Ето защо Лоенгрин забранява на Елза да пита за името му и откъде идва. Лебедът е *чела* , който носи господаря.
Ученикът, достигнал петата степен на посвещение, е изпратен от учителя в света. Легендата за Лоенгрин е описание на събития, случващи се във висшите светове. Светлината на Логоса – слънчевото и планетарно Слово – проблясва през митовете и легендите на вековете.

XIII. Логосът и Словото

Ще се стремим в размисъл да проследим етапите на човешката еволюция до Логоса, от Когото е създаден този свят.

Съвременната екзотерична наука води началото си от каменната ера – епоха, когато човекът е живял в пещери, използвайки оформени камъни като единствени инструменти. Съществуването му е било изключително примитивно, хоризонтът му тесен, а мисълта му ограничена до търсенето на храна и средства за защита на живота му.

Окултната наука ни отвежда назад отвъд каменната ера, към епохата на Атлантида. В онези времена физическият вид на човека съвсем не е бил същият, както е днес. Известно е, че челото на праисторическия човек не е било развито, защото всъщност развитието на челото и веждите върви успоредно с развитието на мозъка и мисленето. В миналото физическият мозък е бил много по-малък от съответната етерна форма, която се е простирала отвъд него от всички страни. В хода на еволюцията етерният и физическият мозък са станали горе-долу еднакви по размер. Определен център в етерния мозък, който сега е *вътре в* черепа, в еволюцията на атлантския човек този център се е преместил във вътрешността на черепа. Това е бил момент от кардинално значение, защото веднага щом човекът е започнал да мисли, да осъзнава собственото си същество и да казва „аз“, той е започнал да свързва идеи и да смята – което не е можел да прави преди. От друга страна, най-ранните атланти са притежавали много по-силна и по-вярна *памет* . Тяхното знание се е основавало не на връзките между фактите, а на паметта им за тези факти. Те знаеха, по паметта си, че определено събитие неминуемо ще породи поредица от други; но не разбираха причините *за* тези факти, нито можеха да мислят за тях.

В допълнение към тази мощна памет, те притежавали и друга способност – могъща сила на *волята* . Днес човекът вече не може да действа директно с волята си върху жизнените сили. Той не може например да ускори растежа на растенията чрез акт на воля. Атлантът е имал тази сила и освен това е бил способен да извлича от растенията етерни сили, които е знаел как да използва. Той е правил това инстинктивно, без помощта на интелекта и способностите за логическо разсъждение, които днес се свързват с това, което наричаме „научен ум“. До степента, в която интелектуалността, способността за рефлективно мислене и пресмятане се е разгърнала у хората от Атлантида, до такава степен са намалели и силите им на инстинктивно ясновидство.

Ако се върнем още по-назад в историята на Атлантида, стигаме до един много отдалечен период, когато изразяването чрез *реч* , тоест изразяването чрез членоразделни звуци, за първи път е станало възможно. Това е била епохата, когато човекът е започнал да ходи изправен, защото речта и изразяването на

членоразделни звуци могат да бъдат способност само на същества, които стоят изправени.
Преди великата атлантска раса, от която произлизат всички европейски и азиатски раси, е съществувал друг континент и други народи, още по-близки до животинската природа – лемурийската раса. Науката допуска съществуването ѝ само като хипотеза. Някои острови на юг от Азия и на север от Австралия обаче са доказателства за този континент; те са метаморфозирани останки от старата Лемурия.
Температурата на Земята по онова време е била много по-висока от днешната. Атмосферата е била парообразна, пълна с течения. В Лемурия откриваме рудиментарни човешки форми, дишащи не през носните органи, а чрез органи, по-скоро подобни на хриле.
В хода на човешката еволюция органите непрекъснато се трансформират както по отношение на характера, така и на външния вид. Така първобитният човек е ходил на четири крака; не е можел да издава членоразделни звуци; нямал е уши, с които да чува. Движението в полутечния, полугазообразен елемент, който го е заобикалял, е станало възможно благодарение на орган, който му е позволявал да се носи и да плува. Когато елементите се диференцирали и човекът се озовал на твърда земя, този орган се превърнал в бели дробове, хрилете - в уши, а предните части на тялото му - в ръце и китки - свободни инструменти за действие. Освен това той започнал да издава членоразделни звуци - думите на речта.
Тази велика трансформация е била от кардинално значение за човека. В *Битие* (II.7) четем: „И Господ Бог... вдъхна в ноздрите му дихание на живот; и човекът стана *жива душа* .“ Този пасаж описва периода, когато хрилете, които някога е притежавал човек, са се превърнали в бели дробове и той е започнал да диша външния въздух. Едновременно със силата да диша, той е придобил вътрешна душа и с тази душа - възможността за вътрешно съзнание, за да осъзнае себе си, живеещ в душата.
Когато човекът започнал да диша въздух през белите дробове, кръвта му се ободрила и тогава в него могла да се въплъти душа, по-висша от груповата душа на животните, душа, индивидуализирана от Его-принципа, за да продължи еволюцията към нейните напълно човешки, а след това и божествени фази. Преди тялото да диша въздух, душата на човека не можела да се спусне до въплъщение, защото въздухът е елемент, изпълнен с душа. Следователно по това време човекът действително вдишал божествената душа, която дошла от небесата. Думите от Битие, в техния еволюционен смисъл, трябва да се приемат съвсем буквално. Да дишаш означава да бъдеш проникнат от Духа. Тази истина е била в основата на упражненията, дадени в древните системи на йога. Тези упражнения са били основани на ритъма на дишане, като целта им е била да направят тялото годно да приеме вливащия се Дух. Когато дишаме, ние общуваме със световната душа.

Вдишаният въздух е телесната одежда на тази висша душа, точно както плътта е одеждата на по-нисшето същество на човека.
Тези промени в дихателния процес бележат прехода от древното съзнание, което е било просто игра на образи, към съзнанието, каквото е в наше време. Сетивните възприятия се получават от тялото; съзнанието има чисто обективен характер. Съзнанието в образите (въображаемото) е създавало свое собствено вътрешно съдържание посредством присъща, пластична сила. Колкото по-навътре в миналото, толкова повече откриваме, че душата на човека живее не *в* него, а *около* него. Стигаме до момент, когато сетивните органи са съществували само в зародиш и когато човекът е получавал само от външни обекти впечатления, които са пораждали привличане или отблъскване, симпатия или антипатия. Движенията на това същество – което всъщност не можем да наречем „човек“ в нашия смисъл на думата – са били управлявани от тези чувства на привличане или отблъскване. То не е имало способност за разсъждение и епифизната жлеза – орган от кардинално значение по онова време – е била единственият му „мозък“.
Съществуването на това въображаемо съзнание е отговорът на безкрайните философски дискусии за обективната природа и реалност на света и е опровержение на всички чисто субективистични философии, като например тази на Бъркли. Два полюса на битието и живота са от съществено значение за еволюцията. „Субективното универсално“ се превръща в обективната вселена; човекът първо преминава от субективното към обективното и накрая ще бъде воден от обективното към субективното чрез развитието на Духа-Себе (Манас), Духа-Живот (Будхи), Духа-Човека (Атма).
Сънуващото съзнание е атавистичен остатък от образното съзнание от стари времена.
Едно от качествата на това образно съзнание е, че е *креативно* . То създава форми и цветове, които не съществуват във физическата реалност.
Обективното съзнание е по природа аналитично; субективното съзнание е по природа пластично и притежава магическа сила. (Това се посочва от етимологията на думата „ *образ* “).
По този начин субективното, пластично съзнание на човека е било заменено от обективно, аналитично съзнание. Процедурата, чрез която душата (която първоначално е обгръщала човека като облак) впоследствие е проникнала във физическото тяло, може да се сравни с тази на охлюв, който отделя собствената си черупка и след това се свива обратно в нея. Душата първо е придала форма на тялото и след това е проникнала в него, като е подготвила органите на възприятие отвън. Силата на зрението, с която е надарено човешкото око днес, е същата сила, която някога е била упражнявана върху окото отвън, за да може то да приеме форма. Промяната от външна към вътрешна дейност на душата се изразява с йероглиф.

Това е знакът Рак в зодиака, изразяващ двойно действие или движение – едното отвън навътре, другото отвътре навън.
Средата на третата (Лемурийска) епоха е времето, когато душата преминава в самосъздаденото си обиталище и започва да „оживява“ тялото отвътре. Преди този момент откриваме астрално човечество, обитаващо чисто астрална Земя. Преди това отново човекът и Земята съществуват само в деваканично състояние. Все още няма образно съзнание. Космически мисли се изливат в и чрез съществото на човека. Неговата висша душа все още е неразделна част от целия Космос, участвайки в космическата мисъл.
Колкото по-навътре проследяваме паралелното развитие на човека и Земята, толкова повече ги откриваме съществуващи в течно, ембрионално състояние и толкова по-близо до Духа. Днес сме достигнали най-ниската точка на кривата на спускане; човекът и Земята са достигнали най-висока степен на втвърдяване и са на път да се издигнат отново, чрез действието на индивидуалната воля, към Духовното.
Какво е в основата на този велик процес на еволюция? Къде е бил домът на човешките същества, когато в началото са съществували само в зародиш? Откъде е произлязъл човекът? Кой го е създал?
Именно тук трябва да се опитаме да си представим живот и сила на проявление, безкрайно по-възвишени от целия човешки, дори от целия планетарен живот. Тази сила е Логосът.
По какво се различава човешкият и планетарен живот от живота на Логоса?
Този въпрос сякаш изисква полет в неизвестното, във вселена от друг порядък. И все пак има аналогии, които ни помагат да разберем или поне да отгатнем нещо от творческата сила на Логоса.
Нека се опитаме да си представим един всеобхватен ум, ум, на който са познати всички земни и планетарни преживявания. Такъв ум би могъл да преживее всички форми на еволюция. Но само с тази сила той не би могъл да се издигне отвъд точката на сътворението на човека и на планетарната система. Той би останал в сферата на това, което може да бъде и е било доказано от човека. Човешкият интелект не може да премине отвъд тази граница.
Но можем да се издигнем до съзнание, различно от това, в което преживяванията ни се реализират само в ума. Има определени състояния на творческа дейност, в които човешкият дух може да роди нещо ново, нещо невиждано досега. Такова е например съзнанието на скулптора в момента, в който той замисля или вижда в миг формата на статуя пред вътрешния си поглед. Той никога не е виждал модел, той *създава* своята статуя. Такова е и съзнанието на поета, който замисля стихотворение в един проблясък на вдъхновение, в творческо, духовно виждане.
Тази творческа сила не се генерира от някаква интелектуална идея, а по-скоро от духовно чувство – представете си кокошка, която седи на яйцата си. Тя е изцяло отдадена на тази дейност по мътене и е изпълнена с един вид топло, почти

сладострастно удоволствие, в което възниква мечтано предчувствие за излюпването на малкото крилато пиле. Това блаженство в работата по сътворението съществува на всеки етап от космическия живот и от него се струи топлина. В сферата на Космическия Интелект – която може да се възприеме като свят на мислите, достъпни за висшия Аз (Манас) – тази топлина сякаш прониква в цялата вселена, излъчвайки се от творческия живот на душата (Будхи). Можем да предвидим присъствието на творческа сфера, съществуваща преди нашата Земя и „мърмореща“ над нея. Това е да се издигнем от Дух-Себе към Живот-Дух и от Живот-Дух към Дух-Човек.

Егото или „Аз“-принципът на човека е създаден от третия Логос.

Трябва да се опитаме да си представим силата на висшето Его като изпълнена с цялата вселена като животворяща топлина и тогава ще стигнем до представата за втория Логос, чрез Когото макрокосмическият живот се ускорява и Който се отразява в творческите дейности на човешката душа.

Единственият първичен източник и център на проявлението е първият Логос – непостижимата Божественост.

Във всяка епоха тези три Божествени принципа са били представени в окултизма чрез тези три знака:—

XIV. Логосът и човекът

В последната лекция проследихме миналото на човека по-подробно от гледна точка на неговата форма и тяло. Сега ще разгледаме миналото от гледна точка на неговите състояния на съзнание.

Следните въпроси често възникват пред ума: Човекът единственото същество на Земята ли е, което притежава самосъзнание? Или пък: Каква е връзката между съзнанието на човека и това на животните, растенията и металите? Имат ли тези по-нисши царства на живота изобщо някакво съзнание?

Представете си, че едно мъничко насекомо, пълзящо по тялото на човек, може да види само пръста му. То не би могло да има никаква представа за организма като цяло, нито за душата. Ние самите сме в абсолютно същото положение по отношение на Земята и другите същества, обитаващи я. Материалистът няма представа за душата на Земята и, като естествен резултат, не е наясно със съществуването на собствената си душа. По подобен начин, ако едно мъничко насекомо не е наясно с душата на човека, това е така, защото няма душа, с която да възприема.

Земната душа е много по-възвишена от човешката душа и човекът не знае нищо за нея. В действителност всички същества имат съзнание, но човешкото съзнание е съвсем различно, доколкото в нашата епоха то е напълно настроено към физическия свят.

Освен будното състояние (съответстващо на физическия свят), човек преминава и през други състояния на съзнанието. По време на сън без сънища, съзнанието му живее в деваканичния свят. Съзнанието на растението винаги е деваканично. Ако едно растение „страда“, страданието води до промяна в деваканичното съзнание. Животното има астрално съзнание, съответстващо на сънищния живот на човека. Тези три състояния на съзнанието са много различни. Във физическия свят ние развиваме идеи просто посредством сетивните органи и външните реалности, с които тези органи ни свързват. В астралния свят възприемаме околната среда само под формата на образи, чувствайки едновременно с това, че сме част от нея.

Защо човек, който е съзнателен във физическия свят, се чувства отделен от всичко, което не е той? Това е така, защото той получава всичките си впечатления от среда, която възприема много ясно извън тялото си. В астралния свят, напротив, ние не възприемаме чрез сетивата, а чрез съчувствието, което ни кара да проникнем в същността на всичко, с което се сблъскваме. Астралното съзнание не е ограничено в относително ограничено поле; в известен смисъл то е течно, флуидно. В деваканичния свят съзнанието е разпръснато като газ. Няма никаква прилика с физическото съзнание, в което нищо не прониква освен чрез сетивата.

Какъв беше обектът на това затваряне на съзнанието, което последва етапа на имагинативното съзнание? Ако такова затваряне не се беше случило, човекът никога не би могъл да каже „аз“ за себе си. Божественият зародиш не би могъл да

проникне в неговото същество в хода на еволюцията, ако не беше кристализацията на физическото му тяло. Къде тогава беше този божествен Дух преди втвърдяването на Земята и на съзнанието? Битие ни казва: „Духът Божий се носеше по повърхността на водите.“ Божественият Дух, искрата на Егото, все още беше в астралния свят.
Във висшия Девачан, отвъд четвъртата степен, наричана в окултизма *Арупа* (без тяло), където произлиза Акаша (негативната субстанция) – там е домът на съзнанието на минералите. Трябва да се опитаме да достигнем до дълбоко и истинско разбиране на минералното царство и да открием моралната си връзка с него. Розенкройцерите през Средновековието са учили своите ученици да почитат целомъдрието на минерала – „Представете си“, казвали те, „че докато запазва способността си да мисли и чувства, човек става толкова чист и свободен от желания, колкото минерала – тогава той притежава непогрешима сила – духовна сила.“ – Ако можем да кажем, че духовете на различните минерали живеят в Девачан, можем също толкова правилно да кажем, че духът на минералите е като човек, който би могъл да живее само с деваканско съзнание.
Следователно, при другите същества съществуването на съзнание не бива да се отрича. Човекът е преминал през всички тези степени на съзнание по низходящата крива на еволюцията. Първоначално той е приличал на минералите в този смисъл, че неговото Его е живяло във висш свят и го е ръководило отгоре. Но целта на еволюцията е да освободи човека от подчинението на същества, надарени със съзнание, по-висше от неговото собствено, и да го отведе до точка, в която самият той е напълно съзнателен във висши светове.
Всички тези нива на съзнание се съдържат в човека днес:
1. Съзнанието на минерала - съответстващо на дълбок сън.
2. Съзнанието на растението - обикновен сън.
3. Животинско съзнание-сън-живот.
4. Физическо, обективно съзнание - нормалното будно състояние. Първите две състояния са атавистични остатъци.
5. Съзнание, което повтаря третия етап, но запазва придобитото качество на обективност. Образите имат определени цветове и се осъзнават като напълно различни от възприемащия. Субективното чувство за привличане или отблъскване изчезва. В това ново въображаемо съзнание, способността за разсъждение, придобита във физическия свят, запазва собствените си сили.
6. Самият сън – не сънят – тук се превръща в съзнателно състояние. Ние не само съзерцаваме образи, но и навлизаме в живата същност на съществата и чуваме техните вътрешни тонове. Във физическия свят ние даваме имена на нещата, но имената са просто външни наименования. Само човек може да изрази собственото си същество отвътре, като каже „Аз“ – неизразимото име на съзнателната индивидуалност. Чрез тази дума ние разграничаваме собствената си личност от

останалата част от вселената. Но когато осъзнаем света на звука, всяко същество, всяко нещо съобщава своето истинско име; в ясночуването чуваме звука, който изразява най-съкровеното му същество и отеква като тон във вселената, който е различен от всички останали.
7. Още един етап и дълбокият сън се превръща в съзнателно състояние. Описанието е невъзможно, защото това състояние преминава границите на сравнението. Всичко, което може да се каже, е, че то съществува.
Такива са седемте състояния на съзнанието, през които човек преминава, и той ще премине и през други. Винаги има едно централно състояние, с три отдолу и три отгоре. Трите висши състояния възпроизвеждат, във висш смисъл, трите по-нисши. Пътникът винаги е в центъра на хоризонта.
Всяко състояние на съзнанието се развива през седем състояния на живот, а всяко състояние на живот – през седем състояния на форма. По този начин седем състояния на форма винаги съставляват едно състояние на живот; седем състояния на живот съставляват един цял период на планетарна еволюция, например тази на нашата Земя.
Седемте състояния на живота кулминират във формирането на седем царства, от които четири са реално видими: минералното, растителното, животинското и човешкото царство.
Следователно, във всяко състояние на съзнанието човек преминава през 7 x 7 състояния на формата, което ни води до 7 x 7 x 7 метаморфози (343).
Ако можехме да си представим в една-единствена картина 343-те състояния на формата, щяхме да имаме картина на третия Логос.
Ако можехме да си представим 49-те състояния на живота, щяхме да имаме картина на втория Логос.
Ако можехме да си представим 7-те състояния на съзнанието, бихме имали представа за първия Логос.
Еволюцията се състои във взаимното взаимодействие на всички тези седем форми. За да се премине от една *форма* в друга, е необходим нов *дух* (действието на Светия Дух). За да се премине от едно състояние на живот в друго, е необходима нова *сила* (действието на Сина). За да се премине от едно състояние на *съзнанието* в друго, е необходимо ново *съзнание* (действието на Отца).
Христос Исус донесе ново състояние на живот и в самата истина беше Словото, станало плът. С идването на Христос, нова сила влезе в света, подготвяйки нова Земя в нови отношения с небесата.

XV. Еволюцията на планетите и Земята

За да добием представа за тази еволюция, трябва да прибегнем не до абстракции, а до картини, защото картините притежават живо, творческо качество, което не се съдържа в чистата идея. Картината е символ в един свят, но съответства на реалност в един по-висш свят.

Знаем, че преди да се развие до сегашния си етап, нашата Земя е преминала през фаза, наречена период на Старата Луна. Но тази фаза на еволюция на Старата Луна не бива да се бърка със спътника, който сега виждаме в небето, нито с която и да е друга планета, която астрономията би могла някога да открие. Небесните тела, видими днес, са тела, които са *минерализирани* . Човешкото око може да вижда само обекти, които съдържат минерални елементи и отразяват светлината, с други думи, обекти, които имат физическо тяло. Когато окултистът говори за минералното царство, той не се позовава само на камъните, а на средата, в чието централно ядро се разгръща човешкото съзнание. Много учени разглеждат живите същества просто като машини и отхвърлят идеята за жизнена сила. Този начин на мислене е резултат от факта, че нашият организъм не е в състояние наистина да съзре живота. Окултистът, от друга страна, казва, че в нашата епоха *човекът живее в минералния свят* .

Помислете за човешкото око. То е изключително сложен механизъм, един вид „тъмна камера“, чиято зеница е прозорец, а очно око – леща. Цялото тяло на човека е съставено от редица физически органи, еднакво деликатни и сложни. Ухото е като клавесин с клавиатура и влакна за струни. Същото може да се каже и за всеки сетивен орган.

Съзнанието на съвременния човек се пробужда само ако се установи връзка с неговото физическо или минерално тяло. Вярно е, че то се пробужда първо във физическия свят, но въпреки това трябва постепенно да се разпали и в другите членове на човешкото същество – в члена, който е съставен от жизнените сили (растителната природа на човека), в члена, който е доминиран предимно от силите на чувствата (животинската природа) и накрая в Егото.

Истината е, че човекът знае само какво е минерално във вселената. Той не познава основните закони, лежащи в основата на инстинкта и чувствата на животните, както и на растежа на растенията. Той просто вижда техните физически проявления. Опитайте се да си представите растение в свръхфизическо съществуване, загубило минералната си субстанция – то би било невидимо за нашите физически очи.

Но въпреки че човекът познава само минерала, поне той го има във властта си. Той го обработва, моделира, топи и комбинира. Той преобразува лицето на Земята. Той е способен да прави това в нашата епоха с помощта на машини. Ако се върнем към далечни исторически епохи, когато все още човешка ръка не е била стъпвала на

Земята, ще я открием такава, каквато е излязла от ръцете на боговете. Но откакто човекът е започнал да упражнява контрол над минералното царство, Земята се променя и можем да предвидим епоха, когато цялото лице на Земята – което в началото е било дело на боговете – ще е получило отпечатъка, даден от човешката ръка.

В началото форма е била дадена на всички създадени неща от боговете. Тази сила за даване на форма е преминала от боговете към хората, що се отнася до минералното царство. В древните традиции се е учело, че човекът трябва да изпълни задачата да преобрази Земята, за да изпълни тройна цел, а именно осъзнаването на истината, красотата и добротата. Човекът е длъжен да превърне Земята в храм на истината, красотата и добротата. И тогава тези, които идват след него, ще гледат на неговото дело, както ние сега гледаме на минералния свят, излязъл от ръцете на боговете. Нито катедралите, нито машините са построени напразно. Боговете са дали форма на кристала, който извличаме от Земята, точно както ние строим нашите паметници и нашите машини. Точно както в миналото боговете са създали минералния свят от хаотична маса, така и нашите катедрали, изобретения и дори нашите институции са зародишите, от които ще се роди един бъдещ свят.

След като е трансформирал минералния свят, човекът ще се научи да трансформира и растенията. Това означава висша сила. Днес човекът издига сгради; в бъдещи времена той ще може да създава и да придава форма на растителния свят, като работи върху растителното вещество. На още по-висок етап той ще придава форма не само на живи същества, но и на *съзнателни* същества. Той ще има власт над животинския свят. Когато достигне етапа, в който може да възпроизвежда себеподобни чрез акт на съзнателна воля, той ще постигне на по-високо ниво това, което постига днес в минералния свят.

Зародишът на тази възвишена сила на пораждане, пречистена от всякакъв елемент на чувственост, е словото . Човекът става съзнателно същество, когато поема първия си дъх; съзнанието ще достигне своя етап на съвършенство, когато е способен да влее в думите, които изрича, същата творческа сила, с която е надарена мисълта му днес. В тази епоха само думите са това, което той съобщава на въздуха. Когато достигне етапа на по-висше творческо съзнание, той ще може да съобщава образи на въздуха. Тогава словото ще бъде въображение – изцяло пропито с живот. Като дава тяло на тези образи, той ще дава тяло на словото, което носи и поддържа образа. Когато вече не просто въплъщаваме мислите си в предмети, както например когато правим часовник, а даваме тяло на тези образи, те ще *живеят* .

И когато човек знае как да вдъхне живот на най-висшето в него, тези „образи“ ще водят реално и действително съществуване, сравнимо с животинското съществуване. На най-високия етап от еволюцията човекът ще може най-накрая да възпроизведе собственото си същество. В края на процеса на трансформация на

Земята, цялата атмосфера ще ехти от силата на Словото. Така човекът трябва да еволюира до етап, в който ще има силата да оформи средата си по образ и подобие на вътрешното си същество. Посветеният само го предхожда по този път. Очевидно е, че Земята днес не може да произвежда човешки тела, каквито ще бъдат произведени на последния етап от еволюцията. Когато този последен етап настъпи, тези тела ще бъдат подходящ израз на Логоса. Единственият велик Посланик, Той, Който се прояви в човешко тяло като нашето, тази сила на Логоса, е Христос. Той дойде в централната повратна точка на еволюцията, за да разкрие нейната цел.
А сега нека се задълбочим във формата, в която е живял Духът на човека, преди този Дух да влезе в него чрез дишането. Земята е превъплъщение на по-ранна планета – на Старата Луна. В този лунен период на еволюция чистият минерал все още не е съществувал. Планетарното тяло е било съставено от вещество, донякъде подобно на природата на дървото – вещество по средата между минерала и растението. Повърхността му не е била твърда като минерала – всъщност е била оприличавана на торф. То е създало същества по природа наполовина растения, наполовина мекотели, и е било обитавано от трето царство същества на етап на съществуване по средата между човешкото същество и животното. Тези същества са били надарени със сънливо, въображаемо съзнание. Можем да си представим вида материя, от която са били съставени техните „тела“, като си помислим за нервната субстанция на рака. Тази материя се е уплътнила, за да се превърне в субстанцията, от която сега е съставен мозъкът. На Старата Луна тази материя е оставала в по-течно състояние, но на Земята е изисквала защитна обвивка от кост – черепът. В този смисъл всички вещества, от които сме съставени, са „екстракти“ от макрокосмоса. Цялата тази подготвителна дейност във вселената е била необходима, за да може Егото да слезе в човека.
Чували сме, че човекът е бил готов да приеме зародиша на своето Его едва когато на Земята е започнал да диша въздуха около себе си. Дали тогава е дишал на Луната?
Колкото по-назад се връщаме в периодите на еволюцията, толкова по-висока е температурата. Атлантида е била обляна в горещи пари. В още по-ранни времена въздухът е бил чиста топлина; преди това отново - огън. Огънят е бил там на мястото на въздуха. Лемурийците са дишали *огън* . Ето защо в окултните писания се казва, че първите Учители на хората са били Духовете на Огъня. Когато физическият човек се е появил на Земята, въздухът е станал негов елемент на живот. Но човекът променя този въздух, като го превръща във въглеродна киселина и по този начин процесът на дишане е довел до това материализацията на нашия свят да се спусне още една степен по-ниско. Равновесието се възстановява от растителния свят. В идните времена физическото тяло ще изчезне; човекът и Земята ще живеят като астрални форми. Физическата субстанция се самоунищожава от собствените си сили. Но преди да настъпи тази метаморфоза, ще настъпи космическа нощ, точно

както предишна космическа нощ е отбелязала прехода на еволюцията на Старата Луна към тази на нашата сегашна Земя.
Атмосферата на Луната е съдържала азот, точно както днес атмосферата на Земята съдържа кислород, и именно преобладаването на азот е довело до края на периода на Старата Луна и настъпването на космическа нощ. Цианидите на Земята са остатъци от условията, съществуващи в последните етапи на еволюцията на Старата Луна. Ето защо те имат разрушителен ефект върху Земята, защото Земята не е тяхната собствена сфера. Те са отровните останки от живота в друга епоха. Животно-човекът, както е живял на старата Луна, е прародител на земния, физически човек; Духът в човека е потомък на Духовете на Огъня през лунния период. Същества, които на старата Луна са се въплътили в огъня, са се въплътили на Земята във *въздуха* ...
Но сега, останало ли е нещо от действието на тези Духове на Огъня в човека? На Старата Луна живите същества не са имали топла кръв. Какво е породило топлината на кръвта и, като следствие, живота на страстите? - *Огънят* , който е бил вдъхнат от същества на Старата Луна и който живее отново на Земята в тяхната кръв. И Духът на въздуха обгръща тялото, което съдържа наследството от еволюцията на Старата Луна, а именно топлината на кръвта, мозъка, гръбначномозъчната течност, нервите. Тези примери показват, че е необходимо внимателно изучаване на трансформацията на веществата, преди да можем да започнем да разбираме великите процеси на метаморфоза, които са се случили през по-ранните периоди на еволюцията на Земята. На етап, още по-ранен от този на Старата Луна, планетарната сфера, която сега се е превърнала в нашата Земя, е имала тяло, съставено единствено от газообразно вещество; преди това отново можем да говорим само за тяло от *звук* . Именно в този звук – Космическото Слово – еволюцията на човека води началото си, продължавайки оттам към светлина, огън, въздух. Едва в четвъртото състояние съзнанието проблясва в Духа на човека. От този момент нататък насочващата сила, дарена от Логоса, произлиза от *собственото същество на човека* и неговата съвест става негов законен водач. Неговото първично същество се изразява в „Аз-а“, Егото. Съзнателното Его е реализацията в човека на Христовия Принцип.

XVI. Земетресения, вулкани и човешка воля

В предишна лекция се върнахме в човешката еволюция до времето, когато се е случило разделянето на половете. Този момент сам по себе си е кулминацията на дълга космическа подготовка. След нощта, която е разделила фазата на древната луна от земната фаза, Земята първоначално се е появила, съчетана със силите на сегашното слънце и луна. Те са образували само едно тяло, което малко по малко се е диференцирало, като по този начин са се родили трите тела, каквито ги познаваме сега. Настоящото разделение на половете е резултат от разделянето между лунните сили и земните сили. Женските сили на размножаване са останали под влиянието на луната. Луната все още управлява силите на размножаване както при човека, така и при животните. По този начин окултното знание разкрива силите, които действат в планетарната система.

По времето, когато слънцето все още е било обединено както със земята, така и с луната, не са съществували нито растения, нито животни, нито човешки същества, каквито ги познаваме днес. Всъщност тогава е съществувало само растително царство, но при напълно различни условия от нашите. Това царство е запазвало особена връзка със силите на слънцето, подобна на тази на животното с луната и на човека със земята. Докато слънцето е било обединено със земята-луна, растенията са насочвали цветовете си към центъра на земното кълбо; когато слънцето се е отделило, те са се ориентирали в съответствие с него и са насочвали цветовете си към небето. В по-ранна лекция (XI) видяхме, че растенията по този начин са заели обърнато положение спрямо човека; и двете се проявяват във вертикално положение, докато животното се намира по средата между човешката ориентация и тази на растителния свят. Гръбначният стълб на животното е в хоризонтално положение. Чрез постепенното разделяне на трите небесни тела различните царства на земята са се превърнали в такива, каквито ги познаваме сега: растителното царство по време на отделянето на слънцето, животинското, когато е настъпило отделянето на луната. Първоначалният състав на тези сили, съдържащ се в зародиш, е това, което по-късно ще приеме физическо проявление. Нека си представим вещество, което се нагрява до висока температура и след това се охлажда; тогава човек би видял как различните елементи, които то съдържа, приемат форма.

По времето на древната Луна откриваме и слънчевите сили, които през определен период са концентрирани в небесно тяло извън Луната. Луната се е въртяла около древното слънце, но по такъв начин, че винаги е била обърната с една и съща страна към слънцето; орбитата на Луната около Земята е продължение на движението, описано по-рано около древното слънце. Тези тела, както в началото, така и в края на този космически период, са станали едно - точно както Земята, Луната и Слънцето са били обединени в началото на земната еволюция и отново ще

бъдат обединени в края. Тези две древни космически тела никога не биха могли да бъдат активни в еволюцията, ако не бяха преобразили силите си след отделянето си. Луната, по времето, когато е била отделена от Слънцето, се е развила по такъв начин, че са се породили сили, които по-късно са направили възможно появата на трето тяло. Всъщност, именно по време на това разделяне човекът е успял да развие в себе си това, което по-късно е приело физическо въплъщение и му е дало възможност да развие обективно, будно съзнание на Земята.
Периодът, предшестващ лунния, се нарича слънчев. По това време на еволюцията всичко е било чист слънчев живот. Окултизмът вижда слънцето като неподвижна звезда, която преди това е била планета, и по подобен начин разпознава Земята като планета, предопределена да стане слънце на бъдеща космическа система. По време на слънчевия период човекът е бил надарен само със съзнание, подобно на това на съня без сънища.
Още едно състояние предшестваше слънчевия период; по това време слънцето дори не беше планета. Човешкото същество беше надарено само с дълбоко трансово съзнание или дълбок сън. Той все още не беше съществото на светлината, което щеше да стане на древното слънце; той просто вибрираше като тон в чистата хармония на този Сатурнов период, но трябва да се отбележи, че нашият настоящ Сатурн няма нищо общо с това състояние.
След земния ни период на ясно физическо съзнание, пето състояние на съзнателно астрално въображение ще се появи по време на период, известен като Юпитер. Това ще бъде последвано от период на Венера, където ще осъзнаем това, което днес е безсъзнанието на съня. Накрая ще настъпи период на Вулкан, който съответства на най-висшето състояние на съзнание, което може да бъде постигнато от посветен.
Но това не изчерпва взаимовръзките между Земята и планетите. Всъщност можем да разделим настоящия ни земен етап на две части. През първата се е случило така, че кръвта ни е червена. Какво ни е дало червената кръв? По време на разделянето на Земята и Слънцето, този свят, съставен от течна субстанция, е бил пронизан от други флуидни сили, излъчвани от планетата Марс. Преди това преминаване на Марс на тази Земя не е имало и най-малка следа от желязо. Всъщност това е резултат от това преминаване; всички вещества, съдържащи желязо, като нашата кръв, са били подложени на влиянието на Марс. Марс е оцветил субстанцията на Земята. И появата на червена кръв е резултат от неговото влияние. Ето защо първата половина на земната еволюция се нарича период на Марс.
По това време желязото е било течно вещество и металите са се втвърдявали едва по-късно. Живакът е единственият метал, който не се е втвърдил. Когато това се случи, душата на човека ще стане напълно независима от физическото тяло и астралното въображаемо зрение ще стане съзнателно. Този факт е свързан със силите на Меркурий, които влияят на втората част от земната еволюция, по време

на която те ще се уплътнят и накрая ще станат твърди. Земята е едновременно Марс и Меркурий. И именно това са вплели Посветените в нашия език, като посочват, че дните от седмицата принадлежат на планетите от нашата еволюция: Марс и Меркурий са разположени между Луната и Юпитер.

Вътрешността на Земята. Физическата наука засега познава само земната кора, минерален слой, който всъщност е само като тънка кожа на повърхността на земята. В действителност земята се състои от поредица от концентрични слоеве, които сега ще опишем:

1) Минералният слой съдържа всички метали, които се намират във физическите тела на всичко, което живее на повърхността. Тази кора е образувана като кожа около живите същества на земята. Тя е само на няколко мили дълбочина.

2) Вторият слой може да бъде разбран само ако си представим вещество, което е точно обратното на това, което познаваме. Това е негативен живот, противоположността на живота. Целият живот угасва там. Ако растение или животно бъде потопено в него, то би било унищожено незабавно. То би се разтворило напълно. Тази втора обвивка – наполовина течна – която обгръща земята, е наистина сфера на смъртта.

3) Третият слой е кръг от обърнато съзнание. Всяка скръб се проявява там като радост. И всяка радост се преживява като скръб. Неговата субстанция, съставена от пари, е свързана с нашите чувства по същия негативен начин, както вторият слой е свързан с живота.

Ако сега абстрахираме тези три слоя чрез мисленето си, тогава ще открием земята в състоянието, в което е била преди отделянето на Луната. Ако човек е способен чрез концентрация да постигне съзнателно астрално виждане, тогава ще види дейностите в тези два слоя: унищожаването на живота във втория и трансформацията на чувствата в третия.

4) Четвъртият слой е известен като вода-земя, душа-земя или форма-земя. Той е надарен със забележително свойство. Нека си представим куб и сега си го представим обърнат по отношение на неговата субстанция. Където е имало субстанция, сега няма нищо: пространството, заемано от куба, сега би било празно, докато неговата субстанция, неговата субстанциална форма, сега би била разпространена около него; оттук и терминът „земя на формата“. Тук този вихър от форми, вместо да бъде отрицателна празнота, се превръща в положителна субстанция.

5) Този слой е известен като земята на растежа. Той съдържа архетипен източник на целия земен живот. Неговата субстанция се състои от процъфтяващи, изобилстващи енергии.

6) Тази огнена земя е съставена от чиста воля, от елементарни жизнени сили – от постоянно движение – пронизани от импулси и страсти, истински резервоар на

волеви сили. Ако човек упражни натиск върху тази субстанция, тя би се съпротивлявала.
Ако сега отново замислено абстрахираме тези последни три слоя, току-що описани, ще стигнем до състоянието, в което се е намирал нашият земен свят, когато Слънцето, Луната и Земята са били все още преплетени. Следващите слоеве са достъпни само за съзнателно наблюдение, което е не само състояние на сън без сънища, но и съзнателно състояние на дълбок сън.
7) Този слой е огледалото на земята. Той е подобен на призма, която разлага всичко, което се отразява в нея, и изразява допълващия му аспект; гледан през изумруд, той би изглеждал червен.
8) В този слой всичко изглежда фрагментирано и възпроизведено до безкрайност. Ако човек вземе растение или кристал и се концентрира върху този слой, растението или кристалът ще изглеждат умножени до безкрайност.
9) Този последен слой е съставен от субстанция, надарена с морално действие. Но този морал е противоположен на този, който трябва да бъде изграден на земята. Неговата същност, присъщата му сила, е на разделение, на раздор и на омраза. Именно тук, в ада на Данте, откриваме братоубийството Каин. Тази субстанция е противоположна на всичко, което сред човешките същества е добро и достойно. Дейността на човечеството за установяване на братство на земята намалява силата на тази сфера. Силата на Любовта ще я трансформира, доколкото ще одухотвори самото тяло на Земята. Този девети слой представлява субстанциалния произход на това, което се появява на земята като черна магия, тоест магия, основана на егоизма. (Вижте диаграмата)
Тези различни слоеве са свързани посредством лъчи, които обединяват центъра на земята с нейната повърхност. Под твърдата земя има голям брой подземни пространства, които комуникират с шестия слой, този на огъня. Този елемент на огъня-земя е тясно свързан с човешката воля. Именно този елемент е произвел огромните изригвания, които са довели до края на Лемурийската епоха. По това време силите, които подхранват човешката воля, са преминали през изпитание, което е отприщило огнената катастрофа, унищожила Лемурийския континент. В хода на еволюцията този шести слой се е отдръпвал все повече и повече към центъра и в резултат на това вулканичните изригвания са ставали по-редки. И въпреки това те все още се произвеждат в резултат на човешката воля, която, когато е зла и хаотична, магнетично действа върху този слой и го разрушава. Въпреки това, когато човешката воля е лишена от егоизъм, тя е способна да умилостиви този огън. Материалистическите периоди са най-често съпътствани и последвани от природни катаклизми, земетресения и др. Нарастващите сили на еволюцията са единствената алхимия, способна да трансформира, малко по малко, организма и душата на земята.

Следва пример за връзката, която съществува между човешката воля и телурическите катаклизми: при човешките същества, които загиват в резултат на земетресения или вулканични изригвания, по време на следващото им въплъщение се забелязват съвсем различни вътрешни качества. Те носят от раждането си големи духовни предразположения, защото чрез смъртта си са били доведени до контакт със сили, които са им показали истинската природа на реалността и илюзията за материалния живот.
Забелязана е и връзка между определени раждания и сеизмични и вулканични катастрофи. По време на такива катастрофи се прераждат материалистични души, привлечени съчувствено от вулканичните явления – от конвулсиите на злата душа на земята. И тези раждания от своя страна могат да доведат до нови катаклизми, защото реципрочно злите души оказват вълнуващо влияние върху земния огън. Еволюцията на нашата планета е тясно свързана с еволюцията на силите на човечеството и цивилизациите.

XVII. Изкупление и освобождение

Има седем мистерии на живота, за които досега никога не е било говорено извън редиците на окултните братства. Едва в нашата епоха е възможно да се говори за тях открито. Те са наречени седемте „неизразими“ или „неизречими“ мистерии. Ще се опитаме да се справим с четвъртата мистерия, тази на Смъртта.

Тези мистерии са следните:

1. Мистерията на Бездната.
2. Тайната на Числото (която може да бъде изучавана в питагорейската философия).
3. Тайната на алхимията. (Можем да научим нещо за тази мистерия от трудовете на Парацелз и Якоб Бьоме).
4. Тайната на Смъртта.
5. Тайната на Злото (към която се прави препратка в Апокалипсиса).
6. Тайната на Словото, на Логоса.
7. Тайната на Божественото Блаженство. (Тази мистерия е най-окултната).

Говорейки за планетарното тяло, предшествало нашата Земя – фазата на еволюцията на Старата Луна – ние разграничихме три царства на Природата, много различни от тези, които познаваме. Нашето минерално царство тогава не е съществувало. То е възникнало в резултат на кондензация и кристализация на това, което на Старата Луна е било наполовина минерално, наполовина растително. Нашият растителен свят е произлязъл от лунното растение-животно. По подобен начин животинският свят е възникнал от лунното животно-човек. Така виждаме, че на Земята всяко от тези лунни царства се спуска в материалността. Същото се случва и със Съществата, които на Старата Луна са били по-висши от животното-човек: Духовете на Огъня. В този период човекът е дишал огън, точно както днес дишаме въздух. Ето защо легендите и митовете говорят за огъня като за първично проявление на Боговете. Гьоте намеква за това във *„Фауст“* с думите:

„Нека запалим огън, за да могат духовете
да се облекат като в дреха.“

Тези Огнени Духове на древната Луна са се спуснали във *въздуха* в същинския Земен период. Те също са се спуснали в по-плътна материалност, във въздуха, който вдишваме и издишваме.

Сега, точно защото тези Духове са се спуснали във въздуха, човекът може, с тяхна помощ, да се издигне до Божественото. В най-съкровената природа на същества, обитаващи Старата Луна, се е случило двойно движение. Животинският човек се е разделил на две групи. В едната група мозъкът се е развил под влиянието на вдъхновението и действието на Духовете на Огъня, които са станали Духове на Въздуха. Другата група се е спуснала към животинското царство. Това разделение сега е очевидно в самата конституция на човека, защото по-нисшата част от неговото същество е по-близка до животинската, докато по-висшата се издига към Духа. Според това дали едната или другата характеристика е била по-силно или по-

слабо изразена, са се появили две групи човешки същества: едната е обвързана от по-нисша природа със Земята, а другата е по-развита и свободна от Земята. Първата група е станала по-подобна на животните. Съществата от другата група са получили Божествената Искра, съзнанието за „Аз“. Такава е връзката между днешния човек и животните, по-специално маймуната. Физическият корелат на тази духовна еволюция е бил растежът и развитието на човешкия мозък в истински храм на Бога.

Но ако това беше единствената еволюция, нещо щеше да липсва. Щеше да има минерали, растения, животни и човешки същества, притежаващи мозък и човешка форма и фигура, но нещо щеше да остане на лунния етап на еволюцията. На Старата Луна не е имало нито раждане, нито смърт.

Опитайте се да си представите човек без физическо тяло. Той не би преминал през смъртта; обновяването на съществото му не би се осъществило чрез раждане, както го познаваме, а по някакъв друг начин. Някои части от астралното и етерното тяло биха били подложени на промяна, това е всичко. Около нетленен център, единствените обвивки биха били средство за комуникация с околната среда – такова е било състоянието на човека по време на еволюцията на Старата Луна; съществото му е било подложено на метаморфози, а не на раждане или смърт. Но в това състояние той нямал съзнание в нашия смисъл на думата. Боговете, които са му дали форма, били около него, зад него, а не в него. Те били за него това, което дървото е за клона или мозъкът за ръката. Ръката се движи, но съзнанието за движението е в мозъка. Човекът беше клон от божественото дърво и ако земната еволюция не беше променила това състояние на нещата, мозъкът му щеше да бъде само цвете от същото божествено дърво, мислите му щяха да се отразяват в лицето му като в огледало, но той нямаше да има съзнание за собствените си мисли. Нашата Земя щеше да бъде свят от същества, надарени с мисли, но не и със съзнание, свят от статуи, одушевени от боговете, най-вече от Яхве или Йехова. Какво промени този ред на нещата и как човекът е достигнал до независимост? Боговете от природата на Яхве успяха да слязат в човешкия мозък. Но други Духове, които на Луната бяха от реда на Духовете на Огъня, не бяха завършили своята еволюция и вместо да проникнат в мозъка на човека на Земята, те се смесиха с неговото астрално тяло. Астралното тяло е съставено от инстинкти, желания, страсти и именно там се укриваха онези Духове на Огъня, които не бяха постигнали целта на еволюцията на Луната. Те намериха дом в животинската природа на човека, където се развиват страстите, и същевременно насищаха тези страсти с по-висши качества. Те вляха способността за по-висш *ентусиазъм* в кръвта и астралното тяло на човека. Дарът на Йеховистичните Богове беше чистата, студена форма на *идеята* ; но под влиянието на тези Духове – можем да ги наречем Луциферианski Духове – човекът стана способен да се ентусиазира за идеи, да бъде страстно за тях или против тях. Йеховистичните Богове придадоха

форма и облик на човешкия мозък; Луциферийските духове установяват връзката между мозъка и физическите сетива; те живеят в нервните разклонения, които завършват в сетивните органи. Луцифер живее в нас толкова дълго, колкото и Йехова.
Фактът, че сетивата му дават на човека обективно съзнание за света около него, се дължи на Луциферийските духове. Човешката мисъл е дар от боговете; човешкото *съзнание* е дар от Луцифер. Луцифер живее в астралното тяло на човека и дейността на Луцифер се проявява в точката, където нервите пораждат чувство и възприятие. Ето защо Змията в *Битие* казва: „Очите ви ще се отворят." Тези думи трябва да се приемат буквално, защото именно от Луциферийските духове сетивата на човека бяха отворени.
Индивидуализацията на съзнанието се дължи на сетивата. Ако мислите на човека не бяха свързани със сетивния свят, те щяха да бъдат просто отражения на Божественото – не знание, а вяра. Противоречието между вярата и науката се дължи на този двоен произход на човешката мисъл. Вярата се обръща към вечните Идеи, „Майките-Идеи", лежащи в лоното на Боговете. Цялата наука, цялото познание за външния свят чрез сетивата дължи съществуването си на Луциферийските Духове. В човека Луциферският принцип и Божественият Интелект са съчетани. Именно това сливане на противоположни принципи прави злото възможно за човека, но също така му дава силата на самосъзнание, избор и свобода. Само същество, способно на индивидуализация, би могло да бъде подпомогнато по този начин от противоположни елементи в своето същество. Ако, когато се е спуснал в материята, човекът беше получил само формата, дадена му от Йехова, той щеше да остане *безлично* същество.
И така, благодарение на Луцифер човекът успя да стане истински човек, същество, независимо от боговете. Христос, или Логосът, проявен в човека, е Принципът, който му позволява да се възнесе отново към Бога.
Преди идването на Христос човекът е въплъщавал принципа на Йехова (форма) и този на Луцифер (индивидуализация). Той е бил разделен между подчинението на Закона и бунта срещу принципа на индивидуалността. Но принципът на Христос е дошъл, за да установи равновесие между двете. Христос е научил човека как да намери Закона, който първоначално е бил установен отвън, в центъра на индивидуалното същество. Това е имал предвид Свети Павел, когато е казал, че свободата и любовта са най-висшите принципи на християнството. Древният свят е бил управляван от Закона; Любовта е управляващият принцип на новия ред на нещата. По този начин три принципа са неразделни от и съществени за човешката еволюция – Йехова, Луцифер, Христос.
Христос Исус не е само Универсален Принцип; Христос е Същество, което се е появило веднъж, и само веднъж, в определен момент от историята. В човешка форма Той разкри чрез думите и живота Си състояние на съвършенство, което е

възможно за всички хора в крайна сметка да постигнат по собствена свободна воля. Христос дойде на Земята в критичен момент, когато низходящата дъга на човешката еволюция беше на път да достигне най-ниската си точка на материализация.
За да може Христовият Принцип да се пробуди в човека, е бил необходим животът на Самия Христос на Земята в човешко тяло.
Кармата е законът за причината и следствието в духовния свят; тя представлява спираловидния процес на еволюцията. Христовият Импулс се намесва в този кармичен процес и се превръща в негова централна опорна точка. Откакто дойде на Земята, Христос живее в дълбините на всяка човешка душа.
Когато кармата се възприема като необходимост, наложена на човека, за да могат неговите лоши дела да бъдат поправени и грешките му да бъдат изкупени чрез неумолима справедливост, действаща от едно въплъщение в друго, понякога се повдига възражението, че кармата трябва да премахне ролята на Христос като Изкупител. В действителност, кармата е изкупление на човека *от самия него* , чрез собствените му усилия, докато той постепенно се издига към свобода през поредицата от въплъщения. Чрез кармата човек е способен да се доближи до Христос. Христовият Импулс превръща неумолимия Закон в Свобода, а източникът на този Импулс е личността и примерът на Христос Исус. Кармата не трябва да се възприема като фатализъм, а като инструмент, необходим за постигането на онази върховна свобода, която е животът в Христос – свобода, постигната не чрез противопоставяне на световния ред, а чрез неговото изпълнение.
Друго възражение може да бъде отправено от гледна точка на ориенталската философия. Твърди се, че идеята за Изкупител на хората премахва логическите вериги на кармата и я замества с акт на чудотворно Провидение, което се намесва във всеобщите закони на еволюцията. Със сигурност е правилно и справедливо онези, които са извършили грехове, да носят тяхната тежест.
Това е грешка в мисълта. Кармата е законът за причината и следствието в *духовния* свят, точно както механичното действие е законът за причината и следствието в материалния свят. Във всеки момент от живота кармата представлява нещо като баланс, точен отчет за дебита и кредита. С всяко действие, лошо или добро, човек увеличава своя дебит или кредит. Тези, които не признават възможността за акт на свобода, са като бизнесмен, който не се осмелява да се впусне в нова сделка, защото не желае да поема никакъв риск; той предпочита винаги да поддържа един и същ баланс.
Една чисто логическа концепция за кармата би забранила на човек да помага на човек в несгоди. Но и там подобен фатализъм би бил погрешен. Помощта, която оказваме щедро на друг, открива нова ера в неговата съдба. Нашите съдби са изтъкани от тези импулси, от тези актове на благодат. Ако приемем идеята за индивидуална помощ, не можем ли да си представим, че едно далеч по-могъщо Същество би могло да помогне не само на един човек, а на всички хора, би могло

да даде нов импулс на цялото човечество? Такъв наистина беше актът на Бог, Който стана човек не за да се противопостави на законите на кармата, а за да ги изпълни. Карма и Христос – средство за спасение и Спасител. Чрез кармата, Делото на Христос се превръща в космически закон и чрез Христовия Принцип кармата постига целта си – освобождението на съзнателните души и тяхното отъждествяване с Бога. Кармата е постепенно изкупление, Христос е Изкупителят. Ако хората се потопят в тези идеи, те биха осъзнали, че принадлежат един на друг; те биха разбрали закона, признат във всички истински окултни братства – а именно, *че всеки индивид страда и живее за другите* .

Ще дойде време в бъдещето, когато външното изкупление ще съвпадне във всеки човек с вътрешния акт на Изкупителя.

Не откровението, а истината прави хората свободни: „Ще познаете Истината и Истината ще ви направи свободни.“

Пътят на еволюцията води към свобода. Когато човек е събудил в себе си всички онези качества, които са били пророчески проявени в Христос, той ще бъде свободно същество. Защото, ако необходимостта е законът на материалния свят, свободата е законът на духовния свят. Свободата се придобива само стъпка по стъпка и няма да се прояви напълно в човека до края на неговата еволюция, когато природата му ще бъде истински одухотворена.

XVIII. Апокалипсисът

В хода на тези лекции многократно е казвано, че християнството бележи повратната точка в човешката еволюция. Всички религии имат своето *raison d'être* и са били частични проявления на Логоса, но никоя не е променила света толкова дълбоко, колкото християнството. – Тези, които „не са видели“, са тези, които не са познавали Мистериите. Чрез християнството някои фундаментални учения на древните Мистерии – например тези, които се занимават с морала, безсмъртието на душата чрез Възкресение или „второто раждане“ – са били дадени на целия свят. Преди християнството свръхсетивната истина се е разкривала в обредите и драматичните ритуали на Мистериите. Оттогава ние вярваме в нея, както е била разкрита в Божествената Личност на Христос. Но във всяка епоха е имало разлика между езотеричната истина, позната на Посветените, и нейната екзотерична форма, която е била адаптирана към множеството и изразена в религиите. Същото важи и за християнството. Това, което е написано в Евангелията, е посланието, благата вест, обявена на целия свят. Но е имало и по-дълбоко учение; то се съдържа в Апокалипсиса под формата на символи.

Съществува начин за тълкуване на Апокалипсиса, който едва сега може да бъде оповестен публично. Но той е бил практикуван през Средновековието, в окултните школи на розенкройцерите. Те са обръщали по-малко внимание на историческия аспект на писането, на въпроса за неговия автор и на всички проблеми, които занимават умовете на съвременните богослови, които се стремят да открият само външните, исторически обстоятелства. Днешната теология познава само обвивката на Апокалипсиса и е пренебрегнала неговата същност и сърцевина.

Розенкройцерите са се занимавали с пророческите изказвания, с вечните истини. Окултизмът като цяло не се занимава с историята на отделен еволюционен цикъл или период, а с вътрешната история на човешката еволюция като цяло. Истинският окултизъм се стреми да открие първите прояви на живота на нашата планетарна система и по-ранните етапи от съществуването на човека, но той гледа напред през хилядолетията към божествено човечество, към време, когато самата Земя ще се е променила по вещество и форма. Възможно ли е да се предскаже далечното бъдеще? Наистина е възможно, защото всичко, което най-накрая трябва да стане физическо в бъдеще, вече съществува в зародиш, в архетипна форма. Планът на еволюцията се съдържа в архетипната мисъл. Нищо не възниква във физическия свят, което в общи линии да не е било предвидено и предначертано в деваканичния свят. Индивидуалната свобода и сила на инициативата зависят от начина на осъзнаване на тази истина.

Езотеричното християнство не се основава на неясен и сантиментален идеализъм, а на осъзнаване, родено от познанието за висшите светове. Такова е било знанието,

притежавано от автора на Апокалипсиса, Провидецът от Патмос, който е дал картина на бъдещето на човечеството.
Нека се опитаме да си представим това бъдеще в светлината на космологичните принципи, които изучавахме в тези лекции. На учениците в Розенкройцерските школи бяха разкрити определени видения за миналото, а също и за бъдещето, а след това, за да могат да тълкуват тези видения, им беше казано да изучават Апокалипсиса. Ще продължим по същия начин и ще разгледаме как човекът постепенно се е превърнал в това, което е днес, и какво го очаква в бъдеще.
Говорихме за древния континент Атлантида и за атлантите, които са имали само примитивно съзнание за „Аз“ към края на своя период. Следатлантските цивилизации са били следните:
1. Предведическата цивилизация в Южна Азия и в Индия — началото на арийската култура.
2. Епохата на Зороастър, обхващаща цивилизацията на древна Персия.
3. Египетска цивилизация (включително халдейската и семитската). Първите зачатъци на християнството са заложени през тази епоха сред еврейските народи.
4. Гръко-римската цивилизация, епохата на зараждането на християнството.
Нова епоха започна по времето на миграциите на народите и нашествията. Наследството на гръко-римската цивилизация беше поето от расите на Севера: келтите, германските народи и славяните. Ние самите живеем в тази епоха. Това е по-късна трансформация на гръко-римската култура, породена от ободряващите импулси на новите раси под влиянието на християнството, смесено с кваса на Изтока, донесен в Европа от арабите. Основната мисия на тази епоха на цивилизацията е да адаптира човека към физическия план, за да развие разум и практическа логика, да потопи интелигентността във физическата материя, така че материята да може да бъде разбрана и накрая овладяна. В тази трудна и трудна задача, която достига своята кулминационна точка в наше време, човекът временно е забравил висшите светове, от които е дошъл. Ако сравним нашата интелектуалност с тази на халдейците например, е лесно да видим колко много сме придобили и колко много сме загубили. Когато халдейският магьосник погледнеше небето – което за нас просто представлява проблеми на небесната *механика* – неговите чувства бяха съвсем различни от нашите. Докато съвременната астрономия се занимава с изчисления и абстракции, магьосникът на древна Халдея усещаше дълбоката хармония на небесата като тази на живо и божествено Същество. Когато погледнеше Меркурий, Венера, Луната или Слънцето, той не само възприемаше физическата светлина на тези небесни тела; той възприемаше техните *души* и знаеше, че неговата собствена душа е в общение с тези могъщи души на небесата. Техните сили на привличане или отблъскване изглеждаха като чудна симфония на божествената воля; музиката на макрокосмоса звучеше в неговото същество. Така „Музиката на сферите“ беше реалност, обединяваща

човека с небесата. Превъзходството на учения в нашата съвременна епоха се крие в познанието за физическия свят, за минералната материя. Това, което някога е било *духовно* знание, се е спуснало към физическия свят, към света, който познаваме толкова добре. Но отсега нататък трябва да се стремим да достигнем до знание за астралния свят и за света на чистия Дух чрез истинско ясновидство.
Това спускане в материализма беше необходимо, за да може петата епоха да изпълни своята мисия. Беше съществено астралното и духовното ясновидство да се приглушат, за да може интелектът да се развие чрез прецизно, детайлно и математическо наблюдение на физическия свят.
Физическата наука трябва да бъде допълнена от духовната наука. Ето един пример: Често се правят сравнения между картата на небесата на Птолемей и тази на Коперник. Казват, че картата на Птолемей е погрешна. Само по себе си това не е правилно. И двете са верни от различни гледни точки. Картата на Птолемей се отнася до астралния свят, където Земята се вижда в центъра на планетите, включително Слънцето. Картата на небесата, дадена от Коперник, е изготвена от гледна точка на физическия свят – Слънцето е в центъра на слънчевата система. Значението на системата на Птолемей ще бъде признато отново в идните векове.
Нашата пета епоха ще бъде последвана от друга, шестата. Тази шеста епоха ще види развитието на братството между хората, ясновидството и творческата сила. Какво ще бъде християнството в шестата епоха? За жреца в Мистериите преди Христос е имало хармония между науката и вярата. Науката и вярата са били едно и също нещо. Когато е поглеждал към небесата, жрецът е знаел, че душата е капка вода от небесния океан, водена надолу към Земята от великите потоци на живота, течащи през космоса. Сега, когато вниманието на хората е изцяло насочено към физическия свят, вярата се нуждае от убежище, от религия. Оттук и разделянето между науката и вярата. Вярата в личността на Христос, в Богочовека на Земята, временно е заменила окултната наука и Мистериите на древността. Но в шестата епоха двата потока отново ще се обединят. Механичната наука ще стане духовно творческа. Това ще бъде Гносис - духовно съзнание. Тази шеста епоха, която ще бъде коренно различна от нашата, ще бъде предшествана от могъщи катаклизми. Тя ще бъде толкова духовна, колкото нашата е била материална. Но трансформацията може да бъде предизвикана само от физически катастрофи. Шестата епоха ще подготви седма епоха. Тази седма епоха ще бъде краят на следатлантските цивилизации и условията на земния живот ще бъдат напълно различни от тези, които познаваме. В края на седмата епоха ще има революция на елементите, аналогична на тази, която сложи край на Атлантида, а следващите епохи ще познават духовност, подготвена от двата предходни следатлантски периода.
Така съществуват седем велики епохи на арийската цивилизация, в които законите на еволюцията бавно се проявяват. В началото човекът има *в* себе си това, което по-късно вижда *около* себе си. Всичко, което всъщност е около нас сега, е излязло от

нас в предишна епоха, когато нашето същество е било все още смесено със Земята, Луната и Слънцето. Това космическо същество, от което произлиза днешният човек и всички царства на природата, е посочено в Кабала като Адам-Кадмон. Адам-Кадмон е обхващал всички многообразни аспекти на човека, какъвто го познаваме днес, в различните раси и народи.
Всичко, което живее днес във вътрешното същество на човека, неговите мисли, неговите чувства, ще намери израз във външния свят и ще се превърне в негова среда. Бъдещето е в човека. Той е свободен да го направи добро или зло. Точно както вече е оставил животинското царство зад гърба си, така и злото в него днес ще формира раса от дегенеративни същества. В нашата епоха човекът може до известна степен да скрие доброто или злото в себе си. Но ще дойде време, когато той вече няма да може да го прави, когато доброто и злото ще бъдат написани с незаличими знаци върху лицето му, върху тялото му, дори върху самото лице на Земята. Тогава човечеството ще се раздели на две раси. Точно както днес виждаме скали или животни, в тази бъдеща епоха ще срещнем същества, които са изцяло зли, изцяло грозни. В наше време само ясновидецът е способен да види морална доброта или морална грозота в човешките същества. Но когато самите черти на човека изразяват неговата карма, човешките същества ще се разделят на групи от самите себе си, според потока, към който явно принадлежат, според това дали нисшата природа е била победена или дали е победила Духа. Това разграничение започва да действа малко по малко.
Когато извлечем разбиране за бъдещето от миналото и се стремим да осъществим идеала на това бъдеще, неговият план започва да се разгръща пред нас. Ще се роди нова раса, която ще бъде връзката между човека на настоящето и духовния човек на бъдещето.
В манихейството се е проповядвало, че от нашата епоха нататък душите на хората ще започнат да преобразуват злото в добро, което ще се прояви с пълна сила в шестата епоха. С други думи: човешките души трябва да бъдат достатъчно силни, за да извлекат добро от злото чрез процес на духовна алхимия.
Когато Земята започне да преразказва предишните фази на своята еволюция, първо ще има повторно съединение с Луната, а след това на тази Земя-Луна със Слънцето. Повторното съединение с Луната ще отбележи кулминацията на злото на Земята; повторното съединение със Слънцето, от друга страна, ще означава настъпването на щастието, царуването на „избраните“.
Човекът ще носи знаците на седемте велики фази на Земята. Книгата със седемте печата, за която се говори в Апокалипсиса, ще бъде отворена. Жената, облечена в Слънцето, която има Луната под краката си, се отнася до епохата, когато Земята отново ще се съедини със Слънцето и Луната. Тръбите на Съда ще зазвучат, защото Земята ще е преминала в Деваканично състояние, където управляващият принцип не е светлина, а *звук* . Отличителен белег на края на земното съществуване ще бъде,

че Христовият Принцип ще проникне в цялото човечество. След като станат подобни на Христос, хората ще се съберат около Него като войнства около Агнето, а великата жетва на еволюцията ще съставлява новия Йерусалим.